

B

339.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 339.

תום ויושר יצרונו כי קויתוך

ספר הישר לרבינות בעל התוכפות זצר

נרפס פה ק"ק קראקא ירכתי צפון קרית מרד רב שמעפנוס יר"ח

שנת ש"כו לפ"ק

פ"י נחמק בן המ"ד אהרן ז"ל מכרוסטין המדפיס

בוה המכור זמ שמכס עמרספרים

א	ספר א	כוד בריאת העולם
ב	ב	מפרס עמודי העבודה ומכונתיה
ג	ג	באמונה ובעניינים עשודות הכבוד ית'
ד	ד	העבודה על דרך קבדה
ה	ה	בעמודי העבודה ומה מעשה
ו	ו	בעירוש דברים עשויים לעבודה הלל ית'
ז	ז	בענייני התשובה
ח	ח	ענייני דעת ית'
ט	ט	במחשבי רבון הכבוד ית'
י	י	בענייני התשובה שבעולם
יא	יא	בעמלות הכדוקים
יב	יב	בעבודת העולם כח
יג	יג	בכל ענייני העבודה
יד	יד	במחשבי הלב עם הכתם
טו	טו	בעירוש דעת הלאים
טז	טז	בקצת מעלות
יז	יז	בכרון הלב עם העוה
יח	יח	בהערה אשר כון בדיק ודמס

שמר תם וראה ישר

שנת ו'ש"ם דרך א' ראנו ב' ישע א' להים ע'י אכא אנדהם בר דוד

זצר בנויטיין

הקדמה

נודה

לא לחינו ונכרד יוצרנו אשר בראנו ולהועיל לנפשינו קראנו. טרם חיותנו. נבר
חסדו עלינו. כי מאפס חסדינו. ומאין ליש הוציאנו ויאר פניו אלינו בתורות
וחקים. ומשפט צדיקי. והודיענו ביד עבדי הנביאים איזה הדרך ישכון אור לשום מחשך
עינינו לאור ללכת בדרך תורתו הטובה אשר עץ חיים הי' למחנקים בתומוח באמיו נשמה
חיה הנפש החכם. לתת לפתאי ערם לדעת חשוב ולדבק בו ולהתרחק מרע ולסור מנתכתי
והזרינו חקיו ומשפטיו הנחמדים. על פי שנים עדי' ע"פ השכל ראשון וע"פ הנביא אחרונה
כאשר אמר בשכל כי אם בואת יתהלל המתהלל השכל יודוע אותי. ואמר נביא ודברתי על
הנביאים ואנכי חזון הרבתי לבעבור תהיה יראתו על פנינו ותורתו בין עינינו. אשר שניהם
תזיח סנה להשיג רצון האל וסלם לעלות אל המרכבה העליון. ומפתח לשערי חקנדה.
ועל כן חובה עלינו התורות לו על כל אשר גמלנו. והטובה אשר הנחילנו ולשא מאתו לעזרנו
לעשו הישר בעיניו ולהגיד גדולתו ולהשיג לתכלית השלמות כעשותנו מצותו כי על כן יצרנו
לא לתקוה ולהועיל כאש' אם צדקת מה תתן לו. ורבו פשעיך מה תקשה לו ואולם בראנו
לכבודו ולהראות תוקף גבורתו ואין ערכו כאשר אמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ולכן
אתחנן לו להיות פעולתי לפניו רצויה אולי יגמלני עליה כפי רצוני. לא לפי קצר יכלתי
ואני כי איך ישיג גדולת בוראו אנוש נבוח וחלך כי מה האדם שיבא אחרי הסלך ואני
מתחיל בעור הא' ואומ' כי ראיתי ספרי רבי' ונכבדים בעיני עבודת הא' כגון ספר חובת הלבבות
לחסיד רבי בחיי בן בקודה ז' וספרים אחרים רבים ונכבדי אך מקצת עניניהם עמוקים ולא
יתעסקו בה אנשי דורנו כי אם מעט מעט וכל לב סודעת נבער. כי התאות מתגברת והשכל
נחלש והו' דרך חול ולא יקדש. ויצר לב האדם רע מנעוריו ונכספרי האלה לא יסורו אסוריו
ולא ירפאו מזוריו. כי כל יום ירדו למצער אנשי חסד האיתנים. ונמר חסיד וסו' אמונים.
וכל איש רודף אחרי העושר והתאות. ואחרי הכבוד והגאות. ולכו בין שניהם כאיש שכור.
וכנבר עברו יין נכחל להון איש רע עין. לא ישמע לקול מורים ולא יאזין לתוכחות מוכיחים
ומזחירטוגם אני חוליתי בהם אליהם גמשלתי כי קייתי בקראם ספרי חללו אולי יכנע לבנם
הערל הוא חוק מצור החולמיש ומסקומו לא ימיש. וכאשר ראיתי כאבי נעכר. ושכלי ביד
הבלי נמכר. אמרתי הלא תכשך לך סנוח אשר ישב לך פקח עיניך וראו ואמץ ארת
רעיוניך ואת' תאזור את סתניך. והכן לך צידה בטרם בא הפקידה. כי אין לה מעצור להשיב
לך מגיד משנה. ולשום בפיך דבר ובלשונך מענה. ואל תבטח על אשר חברו קדמוניך
אשר היו לפניך רק על אשר יחברו רעיוניך. כי לא ידע נגע לבבך וולתך. ועל כן לא ירפא
בלתך מחץ מכתך. כאשר אמר המשורר איכה ישובון הפתאים מחטא עם לץ יהא מרהם
לנפשם גוער. לבי לבי שאנא עיניך לשמים והתכונן בראותיה והמאירי ומשלותיהם
וההרים וטוסדותיהם והארצות ויושביהם ושי' לבבך לדעת מי בראם וסדרם בחכמה.
ואחרי כן התכונן סוד בראותיהם סאין ולמה גבראו והתכונן בחדושי העולם ומקרוי נח
בחסדי הכור וטובתו וחמלתו והתכונן בחדושי העולם האבד הזה חרומה לקי קו' שיהי לילה
חיה ובין לילה אבד. ושום בין עיניך היותו חרדתו ומעמד הדן ומכירתו ועונש משפטו
ושאתי וחיוי הדברים האלה ערוכים לפניך ואל יסורו סנגר עיניך כי לא מתעורר נפשך
לעמוד בין נתיב החכמה תקוה ואימה וימשיכך לעבודת הבורא האדובה וקראת ובשניהם
תשיג תכלית רצונך ותפצץ וכל אחד מהם מבור שאון ירצץ ואם תשקוד עלהם

עליהם יפתחו לך שערי התקוה והישע ויזילוך ממעמקי הפשע : והיזילוך לסוכרת אם תשכח
 ויזכורוך : ואם תישן יעירוך : ואם תשנה יחדוך : וגוה יהיה לך שכר טוב בעמלך : ולא יאבד
 זכולך : וכאשר יועילך הדבור הזה יועיל לכל איש אשר צידו כצידך : וחילו כחילך : ואם
 החכמי והחסידים לא יהיו צריכים אליו אולי אדם תועה סדרך השכל ימצאנו : ובאשר אל לבו
 ישיבנו : אולי משינת סגלתו יעירונו : והיה לך שכר טוב כאשר אמר בחזיר אהים דוד המלך
 ע"ה אלמדה פושעי דרכיך וחטאים אלתי ישובו : ובראותי כי הי העצה הטובה ולף קרובה
 השתי ולא חתמהמתי לבקש את אשר יועילני מיד שאול יגאלני וממעמקי שאול ישנני : נ
 ונערתו : וזעני וחנהו עינים אשר הם יוסיפו לקח המשכילי : ויבינו דעת הכסילי וכל המתבונן
 בהם יכיר סודות עבודת דא ויעלה בהם למעלה העליונה אשר שם נוח הגשמות הטחורות
 ויעבור על לבו כל אשר יש לו לפרוע לבעל חובו ויזכור יום המרו והנורא אשר לא ימצא בו
 עורה : ואולי בעת ישים אל לבו העניני האלה יקנא במעלת החסידים ותמשכחוהקנארה
 להדמות אליהם ולעשות כמעשיהם ולא עזבתי ענין מכל הענינים אשר בהם ינעו להלכברתי :
 וירגזו שאנני המחושבות מכל אשר ידעתי וממי החכמים שמעתי אשר לא שמתי בספר הזה
 וקראתי שמו ספר הישר אשר דרך עבודתו לפני ה' ישר ופץ חיים היא למחזיקים בה
 ותמכיה מאושר וה' המגלה תעלומי : ומרגין לשון אמים יהיה עם פי בהסיפיו וישיר רעיוני
 והרגונו וישמור דרכי מחשוא בלשוני וישים נפיי דברי נכונה וינחני במעגלי צדק ואמונה
 ככתוב נפשי ישובכי נחני במעגלי צדק למען שמו וחלקתי הספר הזה לשמני עשר שערים :

השער הראשון סוד בריאת העולם

מן הידוע כי כל מבוקש יעיד על מבקשיו וכל מעשה מעיד על תכונת עושהו ועל כן
 ראוי לכל משכיל להתעסק במבחור העסקים למען יהיה לאורו על שכלו ומוהו ידענו
 כי אין העסק הנבחר מכל העסקים והמעשה הנכבד מכל המעשים כי אם עבודת האל ית' כי
 הו' יעיד על רוב שכל האדם ועל שלמותו וכל חכמי העולם יאמינו וישכילו כי חשכל לא יוכל
 להשיג לבד משני דברים הא' הנורא והשני הנכר' ואין עוד זולתם וכן יאמינו כי הנור' הקדמון
 והנכרא מחודש וכי הנור' אין לו תחלה ולא תכלה ולכל נבר' יש תחלה ותכלה וכן יאמינו כי
 אין לבורא צורך לדבר בעבור כי כל נצרך הו' חסר לדבר שהו' צריך לו ובו יהיה שלם והנורא
 שלם על כן אין לו צורך לדבר ואחרי אשר אין לו צורך לדבר נלמד מזה כי הו' לא ברא עולמו
 לצורך ואחרי אשר לא בראו לצורך גוכל לדעת כי בראו נדבה לגמול טוב לזוכים לו כאשר אמ'
 כל הנקר בשמי ולכבודי בראתי והראיה על זה מדרך הכתוב בבריאת העול' כי במעש בראשי
 הוא אום על המאורות ותן אותם לה' ברקיע השמים להאיר על הארץ ולא אמר להאיר על
 השמים ולא לשמים כ"א על הארץ א"כ נדע כי לא נבראו המאורות לתועלת הנורא ולא להאי'
 לשמים כ"א להאיר לארץ וחשיבה ועוד נכיר כי אלו יהיה הנבר' לתועלת הנורא היה קדסון
 כמוהו כי תועלתו לא נפרדה ממנו רק היתה מצויה עמותמיד ואחרי אשר נדע כי העולם
 מחודש ואינו קדסון נדע כי שרם היות העולם לא נצרך הנורא אליו וכאשר לא נצרך אליו
 שרם היותו כן לא נצרך אליו אחר היותו רק כל כוננתו בבריאתו העולם היתה לתועלתנו :
 ועוד נדע ונגין כי העולם לא בראו הנורא בעבור הרשעים והמכעיסים אותו כי זה לא יחייב

סוד בריאת העולם

ואתו השכל ואולם נברא בעבור החסידים היודעים אהותו והעובדים אותו כראוי וכל כוננתו
חיתה לברוא החסידים אך נבראו הרשעים מכה טבע הבריאה וכאשר יש לפיקליפה והמבחר
דחו' מה שנתוך הקליפה כן החסידים הם פרי בריאת העולם והרשעים הם כמו הקליפות
וכאשר נראה כוננת דוורוע להצטי'ת החשה לברא אבל כח העפח יציע עם החסדה באשר
ועם השושנה מיני קוצים כך כוננת הבורא לברוא החסידים אבל כח הבריאה יוציע עם החסידים
רשעים כי אין דבר נכ'שלא יהיה ממנו ג' חלקים חלק נבחר וברוח כמו הסלת וחלק הרפש
והפגולים ודמפותרות כמו התבן או הפסולת וחלק בינוני וכן תמצ' בכני האדם חלק נבחר חך
והם החסידים והם הסולת או מבחר הפרי וחלק גרוע וסאוס והם הרשעים אשר הם כמו
הפסולת או התבן וע'כ'נאמר כי לא נברא העולם בעבור הרשעים כ'א בעבור החסידים כאשר
האילן לא נטעהו בעליו ולא ינע בעבור הקליפה לא בעבור מבחר הפרי אשר יתן ועוד אנו
רואים משמים יתנועעו וכל מתנועע ישלתנועתו תחלה ואחרי שיש תחלה לרזנועתו נדע כי
יש לו התחלה . . . וכי ה' נברא כי התחלת תנועתו היא התחלתו

ואחרי שנדע כי יש לו תחלה נדע כי קודם בריאתו לא היה לבורא צורך אליו .
וכאשר לא נצרך לו קודם בריאתו כן לא נצרך אחרי בריאתו כי הבה אשר היה לבורא קודם
בריאתו הי' שעמדה אחרי בריאתו לא חסרה ולא הוסיפה ולא התחלפה וכיון שכן נדע כי
כאשר לא נצרך אליו קודם בריאתו כן לא נצרך אליו אחרי בריאתו ואם תאמר כי הדבר אשר
חייב הכור לברוא העולם הי' צורך הכור לעולם נאמר כי כח החיוב כופה את המחייב לעשות
הדבר וירענו כי הכור י'ן כח כופהו לעשות יסוב מעשה אבל כחו חייב על הנבראים לצאת
ליש מאין ואת' למה חייב עליהם כדי להכיר אהותו ולהראות כבוד גדולתו ולשמוח במעש
כי כש'נברא אדם חסיד ישמח בו כאשר ישמח האב בהילדו בן משכיל וחכם אשר יכיר
כבוד אביו ויכבד לאביו כראוי ישמח בו האב ותאמר בו ועל זה נאמר ישמח יי' במעשיו
ואחרי אשר התנבא כי לא נברא העולם לצורך נאמר כי נברא לטובה גדולה והי' עבודת הבורא ית'
כי כאשר המלך לא יקר' מלך עד אשר יהיה לו עם כמו שג' כרוב עם הדרת מלך כמו שג' שם
הכור' לא נקר' בור' עד אשר יהיה לו נבר' ולא נקר' אהי' עד אשר יהיה לו עם כס' ש'וה ית' לכס'
לאהים ואתם תהיו לי לעם ואע'פ' ששם האהות לא יחסר בחסרון בני האדם ולא יוסיף בהם
אך בבריאת העולם היה ראוי להקרא שם הכורא אהים הדמיון כי המסמך יכול להכונה אבל
לא יקרא מכה עד אשר יהיה לו מוכה ואם אין לו מוכה נשביל זה לא יחסר כח ההכנה אך
במוכה יהיה ראוי לדהקרא מכה וכן הנורא לא יחסר כחו כשרם נברא העולם אך בבריאת
העולם הוסיף שלימות שלו וזו היא הסבה אשר למענה נברא העולם אם כן נדע ונשביל כי
בריאת העולם היא שלמות שם האהות וכאשר נדע כי פלאומן אשר יעשה מלאכה אין כוננתו
לעשות כי אם מבחר חמלאכות אשר הוא יודע וכפי גודל חכמתו יהי התקון מלאכתו ובעבור כי
נראה כי העולם נברא בתכלית התקון נדע כי בראו כמו כן בתכלית החכמה וכאשר האומן
חשוב אין כוננתו כי אם לעשו' המלאכה נאה וטובה כמו היוצא הטוב המשכיל אשר כל כוננתו
לעשרת כלים נא'ם סאד ואם יצא אחד מהם מכווער או עקום או שאינו מתוקן ימאסנו ולא
יחברנו א' הכלים הנאים רק ישליכהו או ישברנו כן הבריאת ית' לא דה תה כוננתו לנהא בעולם
כי אם הפגולים החסידים וכשימצאו הרשעים ימאסם תלכי אינם מתקון מלאכת עולמו . . .
וכאשר

ונאשר האומן החכם בעשרו מלאכה נאה יתפאר בה לכל רואי כן חבורא תב' יתפאר
 בחסידיו כאשר אמר וכישרא יתפאר ואומר ישראל אשר כן אתפאר ויתפאר בחסידיו מפני
 שחם אות גדול על תקין מלאכתו וראיה ברורה על ישר פעולותיו והרשע הפך מה שאמרנו
 פי הם ניתנים פגם בכריאתו והם סבה לחלל שם כבודו ושיאמרו כל רואיהם כי אין פעולתו
 חבורא ית נכונה כמו שאמר ויבא א הנונים אשר כאר שמה ויחללו את שם קדשי נאמור להם
 קם יי אה ופארצו יצאו ואם אמור יאמר העבד איך נמשיל פעולת הא לנכראים ואיך נקח
 ראייה מן האומן על הכורא ית והוא נפלא ונשגב וכאשר לא נעריך ליו ערך ותמונה מתמונת
 בני אדם כן לא נעריך ליו ענין מעניניהם ולא נמשיל פעולותיו לפעולותיהם נשיב על דבר
 ונאמר הרי מצינו חסידים ישתדלו ויגיעו בכל מאורם להדמות לבורא ית בפעשה היושר
 כמו שכל צדיק יצדקות אהב ישר ויחזו פנימו נעל כן נדע כי כל מעשיו הם מעשה היושר
 והם בכורא אסתיים ובגברא מקריים ועל כן כל מעשה היושר אשר נמשיל ליו בפעשה האדם
 הם בכני אדם מקריים ובבורא אסתיים וכל מעשה היושר השר בעולם הם מעשה הבורא ונקח
 ראייה ממעשיו הגלויים על הנסתרים הנעלמים וכאשר יתנהג הבורא בפעשה אחד במישור
 כן יתנהג בשאר המעשים וכל מה שיתקן האדם ממעשיו הוא מתדמה בהם לבורא כי כשיהיה
 צדק ארך אפים יצח להמשיל עצמו בזאת המדה לבורא ואם יהיה גומל חסד או שופט
 בצדק הו נמשיל עצמו כפי יצלתו לבורא וכן שאר המדות הטובות הראויות לבני אדם ופני
 קרנת האדם לבורא יהיו מעשיו ישרים ועל כן נקח ראייה ממעשה בני אדם על מעשה הבורא
 ונאמר כי לן נמצא אומן חכם אשר יוכל לצייר כל צורה ונשאלה איך ה הראוי לעשות גוף
 האדם היה אומר לנו זאת החרכה והבניה אשר אנו רואים באדם לא פחות ולא יתר כי היה
 אומר לנו צריך שיהיה האדם בקיפה וקופה כדי להיות יתרון בניו ובין הנחמה ועוד כי
 הנשמה אשר בקרבו הי עליונה ואצולה מן השמים ותמשכהו לפאר מקורה ועל כן תעמידה
 בקיפה וקופה והנחמה מפני אשר נפשה מן העפר תשכנה לארץ ותלך כפופה ועוד
 היה אומר כי הו צריך אל הכבד לבשל המאכל ולהפכו לדם להשקות לגוף ולהיות נמשכים
 מן הכבד גידים ומשתרבים יתו נפשות עלולות דולכות ככל אבר מאברי הגוף להיות נחם
 בעבר הדם אל כל הגוף והיה אום כי הו צריך להיות לו ריאה מרחפת כנפיה על חלב
 לבל ישרף ברוב עשן החמימות ויעד והיה אומר כי הו צריך אל חלב להיות לו מקור
 החיים והרוח להניע ממנו אל כל האברים הרוח וכח החיים ויהי אומר כי הו צריך
 אל העינים שיהיו לו כמו צופים לשמור אותו מכל היזק ואננים לשמוע הקול ואף להריח ופה
 לאכול ולשעום ולדבר ושיצא ממנו עשן הריאה ויכנס בו אויר וך ושוב והיה אומר צריך
 לה ות כפה שיגבם לטחון המאכל סקצתם סחודדות לחתוך ואחרים שטוחות לכרוש ולהיכך
 בהם המאכל והלשון לדבר ולהפך המאכל כי בחיותו שרוי איהיה כתיש וטחון עד אשר דם
 עדי יקל על הדיך לבלוע אותו והיה אומר כי הו צריך להיות הראש מעצם חזק ואמץ
 ונבוכ כדי שיהיה למנן חזק על המוח אשר הו מעין הנפש ועוד מלבד עצם הראש היה
 אומר כי הו צריך להיות שער על הראש לבל יכנס הקור בתוכו כי עצם הראש לא יוכל
 לדחות מן המוח כ"א דהיך גוף כמודו כמו הכאת אבן שנפלה על הראש אבל היזק הקור
 וההיים והרומה לו לא יגיעו כי אם השער ועל כן היה צריך לו לחסם אותו מן הקור ולהתן
 עליו מן האדם

סוד בריאת העולם

זחיה אומר כי היה צריך להיעת לו עינים להורות לו הדרכים והיה צריך לעפעפים לרהגן על
 העינים מכל נוק ואבק ורוח וכ"ש בעת השינה כי לא היה לו עפעפי לא יוכל לישן וגם אם
 ישן היה כל דבר מנוק להם ויפול עליהם אנק או יכנסו שם רמשים או זבובים והיה אומר כי
 היה צריך להיות העיני במרום הגוף כדי להשקיף על כל דבר ולשמור הגוף כמו הצופה שצרי'
 להיות עומד במרום העיר כן העינים במרום הגוף והיה אומר כי הו' צריך לידים לקחת ולתת
 ולעשו בהם העסק והמלאכות והיה אומר כי אצבעות היד צריכי צפרנים מפני רוב המלאכות
 והעסקים אשר יתעסקו בהם בני אדם וכ"ש האזניים ולולי הצפרנים היה מתאכל דבשר
 כרוב המלאכה אך הצפרנים הן למנון ולמשען על הבשר לחזק אותו בלי יס ויהיה אומר כי
 האדם צריך להיות לוראש קטן וגוף רחב כי הכסף והחלצים והסתנים והירכים הם כמו כנין
 המגדל אשר על פני כל הארץ וע"כ צרי' להיות רחב וראש האדם דומה לתלפיות אשר בראש
 המגדל וע"כ הו' דק ומיצר והרגלים הם כמו העמודים עליו יעמוד הבנין והיה אומר כי היה
 צריך לפה להיות מובא למאכל ומשתה והיה אומר כי צריך להיות בכסף אצטומכ שתחיה
 כמו שק קטן לקבל המאכל והמשתה ושהיה לה שתי פיות אחד למעלה לקבל ואחד למטה
 ידחה הרפשים וחשמרים הנשארים וכדומה לזה עינים רבים בבריאת האבני הגוף אשר כל
 משכיל יודין כי כן היה ראוי להיות ואלו היה נאדם יכולת לבנו אדם א"ל לברו אותו כ"א
 בענינה ועונו נא כי מעשה המשכן וסדר תקונו הו' חולך ע"ד השכל ולא אמר להם הכור יתבר'
 לעשו לומשכן ולא פירש איך יעשוהו היו עושיז אותו קרוב לתקון זה כי כאשר נדע כשיחי'
 צריך לבנות ארמון למלך יעשו לו כל תקונו כפי הראוי וע"כ אנו רואים כי המשכילי' הם
 כפי' כחם מתדמים לבורא כמעשיו הישרי וע"כ נקחראיה ממעשה היושר אשר אנו עושים על
 מעשה הכור כאשר נקח דאיה מקצת הדבר על כלו וכאש נקח ראי' המן העשן על האש וכן
 הדבר הזה ואלאשר שתהיה בריא העולם לסודות אחרים ולענינים אחרים לכד מ"א אך זה
 הענין אשר נשיג בשכלנו הו' אחד מהם על כל פנים וע"כ אנו רואים בבריאת הגוף כי הסוד
 אשר יסבור המשכיל בכל מעשיו הי' אמיתית ואחרי אשר אנו רואים כי על דרך מלאכות בני
 האדם ואמונתם כן הו' מלאכת בריאת הא' נוכל ללמד מן הענין הזה כי עבודת הכור יתבר'
 ויראתו הי' נזהגת על דרך עבודת בני האדם למלכים ויראתם אותם כי שם של תשלם מלכות
 המלך ועד שיהיו עבדיו אנשי אמת ויושר וסרים ל משמעתו ומכבדים אותו בכל מאוהם כן
 מלכות הבור' ית' תוסיף שלמות והודו בעבודת בני האדם ויראתם ממנו וא' עפ שלא יחסר
 שלמותו לחסרון עבודתם אך כששלים העבד רצון אדוניו יהיה העבד בתכלית השלמו בכחו
 ושכלו וכל עניניו ותדויה שלמותו לאות על שלמו אדוניו אע"פ שאין חסרון עבודתו לאות
 על חסרון מעלת הארון הנה ל' ראי' ברורה כי עבודת הבור' ית' ויראתו נזהגת ע"ד עבודת
 בני האדם ועבודת העבד לאדוניו ואולם הית כונתו להמשיל מלכותו למלכות המלכים כדי
 להקריב מלכותו לשכלנו בדברי נשמי' וע"כ באנו לבאר סודות מלכותו ועבודתו בלא הדמיונים
 למען ירישבו בלב הקור' כרמיון אור הגר לאור החמה בהעלותנו על מחשבותינו איש אשר
 יהיה סגור כמסגר רחבת הארץ מיום היותו ולא ראה אור כ"א אור חנף לבדו והו' איש שכל
 ובינה יאמר כי בלי ספק יוכל מכחו ומשכלו לדעת מכות הגר כל כחות החמה אע"פ שאין
 כחות ככת זה ולא עצם זה כעצם זה וכן נלמה מדמיונות הכחות השפלות כח דהרמיונות
 העליונות ומן הגשמיור' נקח ראי' על האלהות

ובן

וכן נאמר כי נוכל בראיות ברורות מן הכתוב ומן השכל לבאר סוד בריאת העולם וסוד הנפש
וסוד העונש והנמול כרי שנתן פענדה לטוען אך הכל שמור בלי נדר נפרץ ולא נבול נחרם
ואומ' כי סודות העולם העליון יוכל כל חכם לב וכל משכיל להבין אותם מדמיני העולם הזה
השפיל כי אנחנו מוצאים רוב ענייני העולם הזה השפיל דומין לעניני העולם העליון כאשר נדע
כי צורות העולם הזה מצויין בעקר הנושא אותם וכאשר אנו רואים כי צורת ענפי האילן
ופרחיו וציציו מצויין בעקרו תחת הארץ ואע"פ שאינן נראין ולא נמצאים כי אם בכח השכלי
נדע כי הם בו מצויין כי שרש אילן האנושים לא יצמח בו חפוח ולא שקדי מספני שאיננו נמצ'
בכח שרשורק מדי שימצא בכח שרשו הו' היוצ' בענפיו ולא יצא מהם כי אם צורת אנושים
ואו יהיה נמצ' בשרש התמוחים אלו השקדים היו נראים כפריו כאשר עלו נראו בו צורת
האנושים כי לא יצא בענפים אלא מה שיהיה נמצא בשרש כי נוכל להבין כי כל מה שבעולם
דהוה הו' נא מכל העולם העליון כי העליון הו' כשרש וזה כענפי ועל כן נכין מסודות העול'
השפיל סודות העולם העליון ואני אומר כי כאשר הם בני אדם על הארץ מתעסקים בדברים
עליונים מהם ולהתחבר למלאכים ולעשות כמעשיהם ולהדמות אליהם והמלאכים כאשר
הם פנקשים דברים העל ונים יותר מהם ויתעסקו בדעת האלהים ובדעת עניני הככבים
והגלגלי' כן נדודי מעלה והנשמות הטהורות והגלגלים והככבי' תשוקתם וכל רצונם להתאחד
בכח העליון מהם והו' הכור' ר' וזאת ה' עבודתם כי כל תנועתם הו' לקיים רצונם בהשגתם
אליו וברישוקתם עדין וכל זה יהיה מכל דוגש החכמה כי כל שפע יפצר לשוב אל יסודו
והדמיון על זה כי כאשר נקח אבן מן הארץ ונשליכה למעלה בכח ידינו תעלה בכח ההשליכה
ובחגיגה לתכלית עלוזה בהכרח המשליך רשוב לחדת בטבעה אלהמקום אשר לוקחה משם
וכן הסיים כשנזרק למעלה יגיע עד תכלית כח שיוגיע כח הזורק וכלות כח הזורק ישובו מיד
בטבעם למקומם למטה וכן דהרזח כשתכניסדו בנאדו נג' ח ותמרסוהו יהיה עצור ברכר
בעוד שיהיה סגור וכאשר נפתח הנאד ושוב נדירה וישוב ליסודו וכן האש כשתעלה שלהבת
אנו רואים דהשלהבת רופצר לעלות למעלה ליסודה אך מפני שד' קשורה בעץ הנשרף לא
רוכל לעלות לגמי' וכאשר תפרד ממנו תעלה א' מקומה כמו כן הנשמה כי נלקחה מן
השמים ונצמדה בגוף ודחתה לשלהבת האש הקשורה בעץ ולא תוכל להפרד ממנו עד כלות
כחות הגוף המהו' קים הנפש ויתוכל הנפש לשוב ליסודה ומקומה למעלה למעלה הנת
נתבאר כי העולם השפיל כעליון ומלאכת שיכני עולם השפיל כמלאכת שוכני עולם העליון
ושני הכחות יפצרו להשיג הסעלה העליונה מהם ואין הפרש במלאכה כי כל אלה משתיהם
יבקש להתאחד בנבונה ממנו אך בעולם השפיל הו' המלאכה הלושה השפלה ובעולם העליון
הו' הזקה ועליונה ויבאולם הולשת מלאכת השוכנים בעולם השפיל בא מפני חכרר הגיוור
לנשמות ובאזרי אשר התבאר מדרך השכל כי לא ברא חבור' עולם לזורך כי אם לעבוד
איתו נבאר אותו מדרך הכתוב וזה שהקדמתי ראיות השכל על ראיות הכתוב מפני שדהלב
יקבל אורח מרהיב יותר מראיות הכתוב ויתיישב בנפש השומע בעבור האורות והמפריזים
הנאבים עליהם ועל כן יאמר כי בריאת העולם מצאנו הכתוב מעיד כי לא נבר' לזורך כ"א
לנדרה ודמד כמו שאמר הכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים ועוד מצאנו כי כל טובה
שיועשה חבור' לברואיו לא יעשה לזורך ולא לדונה כ"א למענו כאשר אמר למעני למעני
אעשה וגו' ועוד אמר ארפא משוכתם אהבהם נדבה ואומר

עניני עבודת הא' ית'

אמר ודעת היום והשבות אל לבכדי יי' וכבר הורנו השכל קודם זה כי הבורא ית' לא ברא עולמו לצורך כי אם לעבוד אותו אם כן הנה נתבאר מדרך הכתוב והשכל סוד ברא' העולם :

השער השני מפרש בו עמודי העבודה וסבותיה

אמר כי אחרי אשר זכרנו קצת ענינים מסודות בראת העולם ונתבאר כי לא נברא כ'א לעבודת הבור' ית' נפרש עניני עבודת הבור' ית' ונאמר כי עניני עבודת הא' ית' לא בתקנים כי אם אחרי ידעתו והעבודה יש לה שלשה עמודים העמוד הא' הלב הטוב והוד כ'ס בהיות האדם טוב עם בני אדם י'חיה טוב עם א'חים יהיה טוב עם אנשים כאשר אמר הכתוב טוב עם יי' וטוב עם אנש'ם והעמוד השני הוא להאמין כי כל נמצא וזולתו הו' חסר והעמוד ד'ג' הו' להכיר כי הבור' ית' שלם ובעת יקצו באדם ג' כחות א'ן תמשך נפשו בשכחה לאהוב הבור' ית' ובעת אשר יאחזנו אז תהיה עבודתו בתכלית השלמות כעבור כי מן האהבה תהיה היראה וכל מי שיאהב האדם ייראנו ואפשר שיירא אדם ממי שלא יאהבנו ועל כן אדם כי הירא ככלל האהבה ואין האהבה ככלל היראה ומצאנו כי עבודת אברהם אבינו ע'ה היתה בתכלית השלמות כי אמר בעדו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ב'תו אחרי ושמו דרך יי' וזו עזרת כרורה על רוב צדקתו וגם חבור'ת העיד עליו אחרי מותו נאסרו עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חקותי ותורותי ומצאנו כי עבודתו היתה מאהבה ולא מיראה והיא העבודה העליונה ולא שכח אותו הכתוב ב'ראתו אותו ולא אמר זרע אברהם הירא ממני אן הספיד רק אמר זרע אברהם אוהבי וכו' אמרנו כי היראה נכללת באהבה ודע כי עבודת הבור' ית' מיראה אינה עבודת החס'ד אלא עבודת הרשעים או אומו' העולם כמו שאמר לרשעים האותי לא תיראו ואומר על המצריים הירא את דבר יי' מפני שלא היו עושים מצות מאהבה כ'א מיראה אך לחסידים יאמר ואהבת את יי' א'חיד לאהבה את יי' א'היכם ואם כאיוב איש תם וישר ירא א'הים וסר פרע ולא אמר עליו אוהב אלהים וכן אמר יראו את יי' קדושו על הרשעי' כי הרשעי' כשידבקו בעבודת האל ויתקדשו מסומאתם הם נקראים קדושים כאשר אמר התקדשו למחר אך לחסידים אשר לבט' סהוד מ'ום היותם אפר עליהם אהבו את יי' כל חסידיו אמוני' נוצר יי' ואם על חנוך ויתהלך חנוך את האלהים ולא אמר וירא חנוך את האלהים ואמר על נח איש צדיק תמים היה כדורותיו וע'ב אין עבודת היראה בעבודת האהבה והאהבה נכחנת בעשר דברים מן האוהב הא להיותו ואוהב תורת אלהיו השני להיותו נהנה כתענוג עבודתו אאל יותר מכל תענוג הנ' למאוס מואס' הבור' ולאהוב אוהבו חרביעי להיותו אהברו בטוב העולם חשיבה כאין לצד עבודת הבור' ית' החס'די שתערב לו כל יגיעה וחסרון וענינו לנגד אהבת האל ית' הו' לכל יקדים עסק מעסקיו על עסקי הא' ית' הו' לחודיע לבני אדם אהבתו באל ית' ולחתפאר בה ית' לכל ישמע לקול מס'תים ומדיחים בעבודת האל ית' הט'אם יתחדשו עליו מאורעות מסוב' ועד רע לכל יעזוב כשילם עבודת האל ית' העשירי לכל תהיה עבודתו על מנת לקבל פרס כי אז תהיה עבודתו תלויה בדבר ואלה העשר מדות כשיתקצו באדם נקרא אוהב האל ית' והו' חסיד בתכליתו ולא אמר הבור' ית' על אברהם אבינו ע'ה זרע אברהם אוהבי אלא בעת שנראו בו כל המדר' האלו ואני מפרשם לך מן הכתובים הסדה הראשונה דע כי אהבת אברהם אבינו ע'ה היתה ללמד

לכל

דע כי אהבת אברהם אבינו ע'ה היתה ללמד

לכל נאי עולם עבודת דבור'ית ולקרוא בה תמיד כאשר אמ' ויקרא שם אנרם בשם יי' ואמר
במקום אחר ויבן שם מזבח ליי' ויקר בשם יי' ואמר וישע אשל נבאר שבע ויקר שם בשם יי' :
להודיע כי בכל מקום אשר היה הולך שם היה קור בשם יי' ומתעסק בעבודתו ולא היה נמנע
מפני פחד אמו העולם המדה השנית כי החסיד הו' ינהג באהנת לחיו יותר ממה שנהגה
בכל תענוגי העולם כי בן הידוע שאין תענוג ושפחה לאדם כמו בננים כמו שנ' שכח אביך
ואמך ותגל וילדתך והיה אברהם אבינו ע' הנהגה בעבודת הא' ית' וכחצנר הנאחו בעבוד הא'
ית' על אהבת בניו והרחק מסנו את שבע' ננו סרוב אהבתו באל ית' רמדה השלישית כי
החסיד מואס לכל מואסי הבור'ת' אוהב אהביו כי הבור'ת' אמר לאברהם לך לך מארצך
ומסולדתך ומני אביך והו' מאס במשפחתו ובית אביו מפני שמאס אותם האל ית' שנ' וילך
אברהם כאשר דבר אליו יי' המדה הר' כי החסיד אהבתו בכל טונת העולם חשונה אליו כאין
כנגד אהבת האל ית' והנה הבור'ת' אמר לאברהם אבינו ע' קח נא את נכדך את יחידך אשר
אהבת את יצחק ואמ' אשר אהבת להראות לבני אדם כי מה שהיה אוהב אותו נחלתית האהב'
מאס אותו והרחיקו מפני אהבת הבור'ת' המדה הר' כי החסיד חושב כל יגיעה וטורח תענוג
והנאה בעבודת האל ית' כי אברהם אבינו ע' ה' ה' מעונה בדרכים ומנוסה בנמש נסיונות ולא
קץ כהם וקבל הכל בסגר פנים יפות כי מערותו נסחו הבור'ת' בדרכי' ואח' בלקידת שרד
פעמים ואחר כן כברית מילה ואחר כן נסחו לגרש ישמעאל ואחר כן לשחוט את יצחק ואלו
התה עבודתו מידאה ולא מאהבה לא היתה מתקיימת ככל אלה הנסיונות אך נרוב אהבתו
באל ית' הכל היה ערב בעיניו שנלא יוכלו לכנות את האהבה המדה הששי כי החסיד לא
יקדים עסק מעסקיו עד ישלים מצות הבור'ת' כי מצאנו כל דבר שצוה הבור'ת' לא הקדים
שום מעשה עד שחשלים מצות האל ית' כי הנה כברית מילה נאמר ויעל מעליו אלהי וכו'
בעצם היום הזה נסול אברהם ולא הקדים שום עסק עד השלים המצוה ואמר ג' שמעאל כל
אשר ראצך מליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקר לך זרע וכו' אהריו וישכם אברהם
בבקר ויקח לחם וחסת מים שם על שכמה יגו' ולמדנו מזה כי בחלום הלילה נאמר לו הדבר
ועל כן השכים בבקר בטרם שיעשה שום מעשה להשלים מצות האל ית' המדה השביעית
כי החסיד יודיע לכל אדם אהבתו כבור'ת' ודרכיו כי כן אמרו רזל כי אברהם אבינו ע' ה'
שנערותו היה מזהיר אנשי דורו ומודיע לכל אדם אהבתו באל ית' כי כאשר אמר הכהונן כי
יעתיו לפען אשר יצוה את בניו ואלת ביתו אחריו ושמו דרך יי' דל' ידועם שיהיו אהבים
לאל באהבתו לא אמר את בניו לבד רקאת בניו ובני ביתו כלום כל הנלוים אליו ואשר
יש לו רשות עליהם המדה השמינית כי החסיד לא ידאג ללעג הלועגים ולאחרות הסחרפים
אמרו כי אברהם אבינו ע' ה' מעוריו החל לדבק בעבודת האל ית' והיו אנשי דורו סחרפים
איתו ולא היה משים לבו אליהם עד שהשליכוהו לכנשן האש והצילו הבור'ת' כמ' ש' אג'
יי' אשר הוצאתך מאור כשדים המדה הט' כי החסיד כשתחדש עליו מאורעות טובות
או רעות לא ינטל עבודתו וכן עשה אברהם אבינו ע' ה' כי בכל אשר היה מתחדש עליו הן טוב
הן רע היה נאמן לבנו שנ' ומצאת את לבנו נאמן לפניך המדה העשירית כי החסיד אין
אהבתו באל ית' חלו ה' דבור או על מנת לקבל מים ובעבור שלא נקש צנרתם שכר מעבודתו
על כן אמר לו האל ית' שכרך הרבה מאד כי כן מנהג האל ית' עם חסידיו בעת עבודתו על מצוה

ענייני עבודת האל יתברך

שלא לקבל פרס וכפול להם שכרם ויתן להם שובה גמולה כאשר אמר לשלמה המלך ע'ה
 יען אשר לא שאלת עושר וכתיב אחריו גם אשר לא שאלת אתך לך גם עושר גם כבוד ואגרת
 הם יסודו האהבה וכל שיהו בו עשר מדות הללו נקראת אהבתו אהבה גמולה ועל אלה המדות
 נאמר ואהבת את יי' אלהיך בכל לבבך וככל מאורך ודע כי במי אהבת האדם כאלו ת' כן החיית
 אהבת האל ית' בו וכן שאלו לאחד מן החכמים ויאסרו לו האד' עובד האלהים בכל סאודו מתו
 יתאיה האל ית' לראותו אמר להם בער שישליך אחרי גוו העולם וכל חמדתו ויקוף בחייו
 ויתאווה לכותו אז יראה הש"י לו לראותו כלומר כשאחכ מצד תכורא או יאהבנו דכור סאד
 ואחרי אשר זכרתי ענייני האהבה אזכור כל ענייני דיראה ונאמר כי תהמרש אשר בין עבודת
 האהבה והיראה הי גדול מאד כי עבודת היראה תסור בסור והיראה ועבודת היראה בה אה
 תהיה לתקוה תסור בהשגת התקוה או נאכוד התקוה ואם איננה לתקוה ולא לתועלת רצמיה
 לנצח כי הסבה הגורמת לאהבת התקוה הי' סבה מקרית ובסור הסבות הפקדו יסורו כל הדברים
 הנמשכים ממנה והכאים מכחה אבל הסבה שהי' גורמת האהבה אשר איננה לתקוה הי' סבה
 עקרי קיימרו ולא תסור לנצח ועל כן לא יסורו הדברים הנאסם מכח האהבה הנמשכת ודע
 כי עבודת חובה יש בה אלו עשר מדות אשר זכרנו אך בעבודת היראה לא תמצא אחת מהן
 אלא אם תהיה יראתו באה מצד אהבה ומכחה אבל אם תהיה יראתו מסוּשכת באהבת
 ושנ' הם שוין ויהיה בו מעט מוער מן המדות אשר זכרנו כי האהבה תכיאנו ביראת השם ואם
 לא יהיו שוין ותכבד היראה ותחלש האהבה לא ימצא בו דבר מכל המדות אשר זכרנו ואם
 תתחזק היראה ותחלש האהבה מאד עד אשר לא תודע בו יהיה בו הפך המדות אשר זכרנו
 והוא מאזני הצדק ומשקל היושר אשר בו יבחנו בני אדם ויעלגו אומרים כי רוב החסידים
 אשר ניכר בהם יראת הכורא יתכרך למעשים רעים נאמר על היראה המשושכת באהבת
 ולמעשים נאמר על חוקף היראה אשר תבא מכח האהבה וזאת היראה קיימת משני שפאה
 מכח האהבה אם כן העבודה הנאה מכח האהבה היא הנכונה ואשר נאה מראה היא ע
 עבודה החסרה לבד אם תהי' היראה מאהבה ואחרי אשר דברנו על ענייני האהבה והיראה
 שהם שער עמודי העבודה נזכיר ענין החכמה שהוא עמוד השלישי מעמודי העבודה ונאמר
 כי עמודי האהבה והיראה והחכמה הם שלשה כחות משותפות ומתחברות זו בזו ומשלשתן
 תקום העבודה השלמה ולא מאחת מהן ולא משתייהן ואין בכל שתיהן אחת שחמתפק לעצמה
 שלא תעשרך לחכמה אלא האהבה לכה כי אם תהי' עבודת האדם לבוראו מאהבה א
 שלא תהי' היראה נאמדת עמה וא' עם שלא יתכוין האוהב ליראת הכורא ית'אי אפשר שתקא
 אהבה בלי יראתו אבל יש לך לדעת כי החכמה היא עמוד גדול לעבודה וכאשר תתחבר
 החכמה עם האהבה ישלם בהם כל חפץ ויושג כל תכונה וסבלי חכמה אין האהבה שלימה
 בו הכסול אשר הוא רק מן החכמה אף על פי שהיא אוהב לבוראו לא ידע לעשות רצונו ולא
 ידע דרכי השם אלא יאסור המותר ויתיר האסור ולא ידע ואשם ותהיה אהבתו כענף בלי שרש
 וככנין מאז יסור אבל אם היה לו אהבה ויקנה חכמה או יכיר מקימות העבודה ומקום הראוי
 להוסיף ולרדע ולירע סוד עבודת האל ואופניה ודרכיה וכן כל מלאכה אשר יגביל כרה
 האדם וידענת הישג ואם יהיה כס' לא יעשינה כשעשט משני ש' ודמנו עתים אשר ירחשו
 בעסקה ובמלאכה היא חתושן אשר לא למד ולא ידעם בשעת למוד ואם יהיה חכם

לא יזיק לו זה אהרי אשר למד העקרים כים כח הנכרים ויצא ישראל הענפים וזמן הענינים
הבתחודשים ואם יהיה כסיל לא ידע לסדר עניני הכלאה כשיבא עליו טוב דרוש ועלן
נדע נאמת ביישלתה אלך תהיה העבודה שלכה יכונה ואי אפשר שהרבה דאדורה ה
ודחממה שלא תמצא היראה בתוכם ובכללם ועתה אדרי צשו והגאון כי נכוד דאדורה
ש'שה ופירשנו כל אחד בדרך קצרה נאמר כי יסוד דכפר וכוונתו הוא נכוד אשר נדה ישיב
האדם רצון דאל עד יסדר לבו כרשעתו וינקה דכסוכא והוא יבנו עבודה דאל נכו
הב נד אשר תרצה לצנוע אות ואם היה בטוח לא ידק בוד צנוע נד אשר תהיה חסד ש
וחסיר כל כחסין ואין ידבקנו הצבע ועל זה אמר רבנא י' עובד וכוונתו דאל ואי און
סחשכותו וישוב אל י' וירדמה ואל אלהינו כי ירבו לסלות ויבד עבול דנביא אם נכל
לבנכם אתם שבים אל י' אלהיכם הסיוות את אלהי הנכר ואחרי אשר התבאר כי כונתנו
בעבודת הבורא יתכרך וכי נשגיל לה נבוא העולם נאמר כי העבודה חונה עלינו לעשרה סן
הכתוב וסן השכל סן הכתוב כי הבורא י' לא נרא העולם אלא נשגיל דתורה נכו שנאמר
אם לא בריתי יומם ולילה הקיף שמים וארץ לא שבת ואומר י' בדיכמה סד ארץ כונן שמים
בתכונה ואמר י' קנני ראשית דרכו קדם ספעלין מאו נאמר כי העבודה חובר עלינו כי חתור
לא נתנה הבורא לישראל בסיני כי אם לעבוד אותו שנאמר כי לעבודו נכוה אתכם בא י' ה
האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תהטאו ואמר נדוה אן זה העכר נכיו ס
העבדן את האלהים על דרך הדין ואמרת י' אלהיך ה ראו אתו העבד דקיים
דיראה לעבודה ולמדרך כי אם אין יראה אין עבודה וכן אמר ועתה ישראל פה י' אלהיך שואל
סעסך כי אם ליראה ואדורי אשר נדע כי דעולם לא נברא אלא בשביל תורה נדע כי דעולם
לא נברא אלא בשביל העבודה ובעוד אשר תעמוד העבודה והצדקה יעמוד דעולם עלידם
שנאמר וצדיק יסוד עולם ואחרי אשר התבאר כי העבודה אנו חייבין לעשרה כדרך דבתו
צפרש אותה מדרך השכל ונאמר כי סן הידוע כי מלך נשר ודם לא התג סליכתו כי אם כ
בעבודת עבדיו ואם לא יעבדוהו ויראוהו אין לו מכשלה עליהם ואין בכה ידע תרונו עליהם
ואנו רואים כי המלך יגמול עבדיו כפי עבודתם ויראם אותו ואם סלך נשר ודם צריך להראות
ושמשלתו ויתרונו על עבדיו אשר הם ברואים כמותם ואפשר שיהיו שונים כמנו על אדרה ככה
ונמה היא ראוה סמשלת הבורא יתבך לרואות עלינו כי ראינו אותו וכה ידע כי ראינו
סבראנו ואנחנו עבדיו והוא קיים ואנחנו אובדים כי אם בעשותנו רצונו ויראנו ספנו וכוונת
בביר מה אנו מה חיינו ואחרי אשר נדע כי עבודת האל יתבך היא חונה עלינו

על פי הכתוב והשכל נאמר כי העבודה נחלקת לשני חלקים החלק
האחד העבודה העליונה והגמורה אשר היא בתכלית השלמות
בגון עבודת אנשי השם קוצר דעתם אשר לא
יכירו הבורא י' כי אם כמבחן הפלאות
כפתאים והסכלים ואין יתרון
להם משאר האוילים
בדעת הבורא
ית

השער השלישי באמונה וכעניינים מסודות הכורא והכרד

דע כי האמונה תהיה פן השכל והשכל הוא שם כללי מחובר סן האהב והיראה והחכמה
כי שלשה אה כשיתחברו ויתערבו יקום מהם השכל ופן השכל תקום האמונה
ואפשר שתתחבר האמונה פן השנים לגרם סן האהבה והיראה אך תה דה מסודות
האמונה הה' ואפשר שתהיה רוב החכמה משותפת מחסר האמונה כגון חכמת האפיקורוסין
והמינים והפילוסופים אשר אינם מאמינים בתורה הקדושה וזה הוא מפני רוע החכמה וכאשר
יתקבץ בחכמה הרעה לב רע וסודות נרועות תאבד האמונה תעדר תכליתה כי לא תחסר האהבה
פפני הלב הרע כלבד לא ספני למוד חכמות רעות ויתחדשו בלב עניינים רעים אשר ישחיתו
מוצא האהבה וישוב מקורה מקור משותפת ומעיין נרפש וכאשר יתקבץ חסרון האהבה עם
החכמה הרעה תאבד כל האמונה וע"כ אומר כי העבודה תבא מכת האמונה והאמונה תבא
מכת הנ' והם החכמה והאהבה והיראה נ' אה ילון עליהם כחות רבים כגון היחיד והבטחון
והעונה והמוסר והדומה להם ולא באנו עתה לפרש אותם כ"א שלשה אה שהם העיקר וא"ה
השלשה יבאו מכת השכל כאשר הקדמנו וע"כ צנחנו באים עתה לפרש דרך קצרה ענין השכל
ואררי כן נפרש כל עניני האהבה וכל עניני היראה וכל עניני החכמה ופכלם יתבאר לך סוד
האמונה וכאשר ישלם לנו פ'רושם נוכל ללמוד מהם פ'רושי יסודית העבודה ובהשלימו כל
זה נפרש שער העבודה וכל תנאיה ועתה גר'חיל בע'הונאמר כי כל דבר מושג בשכל או
באחד סן הרגשים יש לו שני כחות אחד פנימי נעלם ושני חיצוני גלוי כגון ארבעה היסודות
בי יש ככל אחד מהם שני כחות כח שומר אותם מלשלוט עליו ההפסד ומכדיליבנו לבין זולתו
בגון כח החכמה האש והאש הוא הצורה הגלויה לעינינו וכך יש למים ולעפר ולאוויר כי אע"פ
שה' דקמדי יש בו כח נעלם אשר בו יוכל לנוע ואנחנו לא נשיג אותו רק נשיג כח החיצוני והוא
שה' שנרגש בפנינו ובפנינו כשתעבור הרוח עלינו וכאשר אין היסודות והמקומות יש להם
כח פנימי וכת חיצוני כן נאמר כי יש לצומח כח אשר בו יהיה הגידול והתוספות והכח ההוא
שומר הצומח מלהפסד ומכדיל בינו בגין זולתו וגוף הצמח הוא הכח החיצוני א"כ יש להם שני
כחות אדיר גלוי ואח נעלם וכן החיות והבהמות יש להם כח אשר בו תהיה התנועה וההרגשה
והחמיות היסודי ויש להם כח חיצוני גם והוא גופיותם א"כ יש להם כחות פנימיים זה למעל
פיה הראשון כח היסודי אשר מהן נבר' גופן והעליון אשר עליו כח הצומח והעליון הוא העליון
אשר על כח הצומח הגם י וכן בני אדם יש להם כח פנימי דק והוא הנפש החכמה והי נעלמת
ותר מכת הד' והכח הגם הוא הגוף וכן יש לגלגל כח פנימי נעלם והוא הנפש הכללית אשר הי'
עליונה סן הנפש החכמה וכח גסה והי גוף הגלגל וכן יש באישים העליונים כח פנימי עליון
ודקה יותר מכת הגלגל וכח חיצוני והי צורת הנראית לבני אדם כגון צורת החיות והאופנים
וארי ישיג שכלנו למעלה מזה היינו מתארים אותם באלו הכחות אבל אהוי אשר הנור'ת' הו'
עליון ונשיג מהשגת שכלנו נדע כי איננו ממי שיש לו כח פנימי וחיצוני כאשר המושגות וזה
הדבר היה בעבור כי השכל הוא הנפש והוא מתחבר עם הגוף א"כ הם כ' כחות אחד פנימי נעלם
ואחד חיצוני כאשר אנו רוא סכי כל דבר ישיג את מינו כאשר ישיג האדם אל החכמה ולא יוכל
הסוס והחכמה להשיג אל החכמה כי איננה ממינים וכאשר יתחבר האדם לאדם והכחם לכהם'
פכלי מונע וכאשר ישמע השומע לכוננת המדבר מפני שהי מינו וכאשר תשיג היד כח כל חם
או לתו או קר או יבש בפני שהי מסיגה כי הי' חכמה וקרה ולתה ויבשה בשוה אבל היד לא תשיג

לחכמה

סודות הכוונות והאמונה בו

להכמה ולענוה ולא לאהבה ולא ליראה ואינה יודעת מה הם מפני שאינה מסייגת ומפני
 שלא תדמה היד לאחר מאלו הכחות בענין מן הענינים כ'א נבראה כי היד כרואה והכחמה
 שהענוה תבא מן האדם אשר דע נברא וע"כ נאמר כי הענוה כרואה בעבור שתבא מכה הנברא
 וכפי ההמרה והתרון אשר יש בין אלו הכחות משכלים על הגופות המורגשות השפלות כן
 היתרון והמעלות אשר בין הכחות הנאצלים מן הבור ובין השכל העליון הפועל ואולם אמרנו
 בין כחות הבורא ולא אמרנו בין הבורא מפני השותפות אשר בין כחות¹²⁰ ובין הסודות החמורות
 וכפי מה שיכילו לכותם כן היא עבודתם וע"כ הוצרכו להיות להם ספר יהנותן אמרי שפר
 כגון ספר חובת הלבבות וזולתו וספר כולל עבודת האל ית' והיה להם למשיב נפש ולמור דרך
 יזכירם אם ישכחו ויהירם אם ישנוו וילמדם מה שקצרו ויורם מה שלא ידעו וע"כ אמרנו כי
 עבודת האל ית' יש לה שני עמודים והם היראה והאהבה ולשני העמודים האלה
 יסוד והו' השכל והשכל הו' פרי הנפש החכמה כי בעת יולד האדם ויצא לאור העולם תדמה
 גשם בתוך גופו כמו הורע הזרוע תחת הארץ אשר לא נודע כהו' אך ישקוהו בעליו בכל יום
 וישמרהו מחורב ומקרח עד אשר יתחיל לצמוח וישלח ענפים ויונקית ואהרי כן יוציא פרח ויצא
 ציץ ובסוף יגמול פרוי וכן הנפש נתחלת היותה בנוף לא נודע כחה ולא נראה פעולותיה
 וה' כמו הורע הנסתר תחת הארץ ובכל אשר תלך הלך וגדל יראו כחותיה ויוסיפו בכל יום
 מעט עד שיגיע אדם לזמן הבחרו ואז תרמה הנפש לאילן אשר יוציא פרחו ויצא ציץ ובעת יוסף
 מן השלים שכל האדם ותדמה הנפש לפרח ולציץ אשר גמל פרוי ופרי הנפש הו' השכל
 ואולם לא כל עץ עושה פרי טוב ולא כל נפש יש לה שכל טוב אך כפי טוב האדם וטוב השרש
 וטוב השמירה ית' ה טוב הפרי וכן כפי טוב יסודות הגוף אשר הו' האדמה וכפי טוב יסוד הנפש
 אשר הו' השרש וכפי טוב הם סר אשר הו' השם רה כן יהיה טוב השכל ובעבור זה אמרנו כי
 השכל הו' יסוד ליראה ולאהבה ושני אלה הן עמודי העבודה וכפי טוב השכל כן יהיה טוב
 האהבה והיראה ושלמיתם וכו' תהיה העבודה נכונה והנני מפרש לך סודות השכל והדעות
 ונמה יודע השכל ובאמר כי אדם אשר מעשיו בקו המישור ולא יעבור בהם התייבנה ולא יקצר
 מעשיו מהגיע אליה הו' בעל שכל טוב ודמיון זה כגון הדבור אם יוסף אדם בדבורו על הראוי
 נקר' שוטף והו' דוטה כמו שנ' כרוב דברים לא יחול פשע ואם יעט דבריו מן הראוי נקר' אויל
 כאשר אמר דמור' לאויל חכמות כשער לא יפתח פיו ואם יהו דבריו פיו כראוי וכל דבריו
 במשפט ובמישור נקר' משכיל כאשר אמר משכיל על דבר ימצ' טוב ואמר הכתוב שמחה לאיש
 במענה פיו ודבר נבונה מה טוב ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה אל תהי צדיק הרבה ואל תרשע
 הרבה למח' תשומם ורצה בשני אלה להודיענו קו המישור בכל מעשה ובכל מאמר כן
 בעבודת הבורא ית' ותבין מזה כי המעשים והדברים אשר הם נקו המישור בכל מעשה ובכל
 מאמר הם טובים בעיני יי' והם הנקראים עבודת יי' ואת המרה לא תשלם כ'א נדעת וכהשכל
 כאשר אמר הנביא ונתתי לפניך רועים כלבי ורעו אתכם דעה והשכל וכפי הדעת והשכל שייה
 לאדם כן יהו מעשיו במישור והיה טוב עם יי' ועם אנשים כאשר אמר שלמה המלך ע"ה לפי
 שכלו יהויל איש ואם לא יהו לו שכל לא יעבוד את אלחיו כראוי מפני ארכעה דברי השכנים
 את העבודה ומשחיתים אותה האחד מפני שלא ידע המישור והשני שלא ידע בין טוב לרע
 השליש מפני שלא פחד מאלהו והרביעי מפני שלא אמין כי יש שבר למעולתו והמורה

האלה

סודות הבורא יתברך והאמונה בו

האלה ארבעתם יחסדו לחסדן השכל ולא יתקבצו כי אם בדעת ובהשכל ואם לא יהיה לאדם
דעת והשכל לא יכיר אלה ו לא יעבדנו כאשר אמר הכתוב כי אם נזאת יתהלל המתהלל ה
השכל וידוע אותי ר"ל כל מי שיהיה לו שכל מיד כיד רדע אותי כי בדעת יכיר אדם את מוראו
וא יעבדנו וכן פירש במקומות רבים בשכל הוא אומר למען תשכילו את כל אשר תעשו וכדעת
הוא אומר אתה הראית לדעת ואחר אשר התנאר כ העבודה תהיה בשלשה דברים נראה
בהכמה ובאהבה שלשתן נתנו מרועה אחד והן השכל כי האהבה כולל שלשתן וכולל כחות
אחרים כי מן הירוע כי השכל כולל החכמה וכולל האהבה וכולל שיאה המשכיל בכל דבר
ודבר המישור לכל יוסף באחד מהם על הראוי או ירע מהראוי ונלמד מזה כי לפי שלמות
שכל האדם הן עבודתו שלמה וכפי מה שיש משלמו עבודתו יחסר משכל בעל הוסדעתו
ואם תהיה העבודה שלמה אין ספק כי דעת בעליה ושכלו שלמים כי הנתון אומר נחמאם
נבער כל אדם מדעת לא ידעו ולא יבינו שח מראות עיניהם מהשכיל לנחמאם ואמר ולא ישג
אל לבו ולא דעת ולא תבונה ר"ל כי העבודה תהיה מכל החכמה כאשר אמר ראשיה חכמה
יראתי וזו לך האות כי עבודת האל ית' תכלית השכל והחכמה ועתה האל ית' הם אוילים
ואם יאמר אומר הנה אנתנו רואים רשעים שיש מהם חכמי ופ' שכלים ככל חכמה ואין תאמר
כי הם אוילים וחסרי לב נאמר לו כי כל חכם אשר נעת תבא עליו צרה עושה דבר מזה שלא
עשה קודם לכן וכיר כי בדבר ההו' יהיה לו עזרה וישועה זה לאות על סכנותו ואנתנו רואים
זאת חננו לין וכירו כי לא יבא להם דוח והצלה כ"א מאתו ואחר שלא יעשו כן בהיותם בשלות
זלא יכירו כי המעשה ההו' טוב אין ספק כי הם כסילים זה לאות על קצו אנשי השם החסידים
אנרדם יצחק ו עקב ומשה ואהרן דוד ושלמה והנללים אליהם ע"ה והחלק השני היא עבודה
חסרה מוזת אשר זכרנו כמו עבודת חסידים הדורות האלה אשר לא יכלו לטהר אהרן לבם כמו
הראשונים ועל כן לא יגיעו לסעלה העליונה והנני זוכר מעלת מדות החסידים מעלה עליונה
והסוד אנשי מעלה השפלה למען יראה כל אדם מה שיש עליו לעשות ואז יגיע אליה דע כי
חס דים מעלה עליונה המה הגבורים אנשי השם יראי אלהים ואין בהם חסא ואשם עושי רצון
האל ושוסיי מהלכיו וסתאמצם ללכת בדרכיו מיום הולדם לא יסגו ולא יזדו ולא פשו ולא
מרדו וכאשר גדלו מכל ארץ רע נבדלו וכנואם בימים הבינו כל העולם מכל לשנתם עולמים
בשבתם ולתם בשכמם ובקומם גם לילה גם יומם כתיבת יי' הגדו וכעבודתו ישגו לא יעשה
דעה ולא ילמדו דון ורשעה צנועים לא לבני אדם כוששים יצום ככל נפשם ובכל סאודתם
נכום בעיניהם ונכבדים בעיני אדוניהם עמיד אש ודתו חסיד עומד עליהם וחכמתו האויד
פניהם וארון כרית יי' נוסע לפניהם לבם בבית אבל מפני שדעו כי הכל הגל לא תחילו בענק
מכל עניני העבודה ואחריו ימירוהו וטוב כרע לא יחליפוהו לא ישנו בסוד משחקים ואין
שעוועיהם כי אם חקים ומשפטים צדיקים מתעסקים בצריים עניים ומדון שבוים חכמתם
חכמה ותבונה ורבתם נכונה ואהבתם אמנה רמיה לא תמצא בפיהם ובתהללי אלהיהם לא
יכלו שפתותיהם יברחו מן השררה והמלוכה ויתחברו לכל נפש נמוכה ונבוכה הם השפחים
בחלקם ולא יבקשו כי אם לחם חקם למלאת ספקם יתאוו אכילתם בעבור חיותם ולא יתאם
חיותם בעבור אכילתם ומשקם לא יערבו להם מ' נא מעדנים ולא יתאוו ללבוש בגדי שגם
בתו מהסלגושים סח ש כמו מעותיהם וסן המזן סח שקי' מן בני חיהם וסן

וכן הדבור מה שהוצרך איהם וכן המעשים מה שיבי תועלת איהם וירחיק היוקם מהם יסית
 הקצים מלבם ויוצ אן המטשמה מקרבם לא יסיתו לב למנרמם לישור וליקום ולמקלליה נפשם
 תרום אין בלבם תוגה ולא יגזו ולא אד ולא עצנון כי אין בעולם הזה דבר שיחמדוהו ולכן לא
 ידאגו אם יחסרוהו כי הם יבטחו על עושרם הם חסירי מזונות ומשיירי לבנות לא יחרידום בא
 התלאות ולא יגדלום חרדת התשואות כבוד על הם תוקף צרה או יום חרוץ ועברה לא יקצצו
 על דין אלה הם ירק יצדקו דינו על דין אלהים ליסורים הנאים עליהם לבנם ישו לא רחמן
 ליוצר נאמן לא ידעו להתעולל עלילות ולא יבקשו להם גדולות מלאכתם מלאכת יי וחוקיהם
 תורת יי ילמדו אותה ולמדותה לפושעים וזוהירו נפשם ואחרי כן לרשעים כימים יצומו בלילות
 יקומו ועומדים לראש אשמורת לתת בלילה ומירות יגהרו ארצה כתחנתן ולחש ולחכים עפר
 כחש עורגים בקול שועה ויוורו כנחל הסעה מסירים חטאתם ומתודים עונות גומלי צדקות
 מאמי כצע מעשקות מכבדים את יי מהוגם ונותנים מעשר מכל קניינם לא יאכלו פתם לכדם
 רק יפתחו לאכילת ידם ולון הסתים לקבורתם לראות שמה מה אחרים חידותם דברי אלהים
 גלא חסדו מעלת גבוהים ושעשועיהם לאחוז עבודתם בלב שלם ובנפש חפצה ונפשם קדמי
 חזק רחוצה לא יתחננו רק כענוה אשר תרחק הגאוה לבם זך ובר ועיונם שחור ונבר לא ש
 יבעטו אם יעשירו והאנגד עיניהם לא יסירו תפלתם ערכ ונקר וצהרים לאהיהם אולי יעזוב
 לישר מעלליהם ולשמור אותם כחשוא בחייהם ולהוציאם מן העולם הזה בשלום לגוה השלום
 ואחר יציאתם מן העולם ינחמו ויעמדו בגורלם זאת נחלת עבדי יי וזארו הענודה דשלתם
 אשר בחר יי אבל העבודה החסרה אשר איננה שלמה כל אנשיה מתרמים ובעבודתה נרפים
 פוסחים על שתי הסעיפים החזיקו בתשובה ולא עזבו המשובה לא תמלטם עבודתם ואם היא
 קוהב משיג השגות ובדילי העונות לבם קשור בהנלי העולם הזה מנעדותם ועל כן לא יוכלו
 להפרד ממנו בעת עבודתם נבר עליהם הוצרו ויהי לסכך בינם ובין היוצר צדקתם חלושה
 בעבודתם אנשה כי תחזק מעם תחלש פעמים ירצו עללות למעלת נבוהים ולא יוכלו ויפצרו
 להנשא וישפלו כי העולם אשר נתן בלבם עצרם ועם שוכני משה הסגידם הפליאו בעבודתם
 להראות לבני אדם צדקתם למען אשר יצא שמם בדורם השתדלו בגלויות ונתרשלו בנסתרות
 בחרו מן העבודה הקלה ונלאו לסכול הכבדה התנאו בצדקתם על זולתם ומעט בעיניהם
 צדקת בלתם נזהרו בכל מצוה אשר אין בה יגיעת נפש או אביד חוץ והעלימו עיניהם מן החסרון
 אשר בהם יגיעת זה וק מסון וחיסורים אשה לא נאמנו לאל לבות הם לא נמלטו ממכשולות
 המשוגות ולא חניעו לגרם הסעלות והמדרגות כי לבותם קצרים וצרים מהכיל סודות העבודות
 השכל הפועל כי כחות הגבור נאצלות מסנו והו סכלל כחותיו אך בין עצם הכור יתובין השכל
 תכלית המרחק ואין ביניהם חבור ולא הצטרפות כלל ולא דמיון כשום ענין כי הכורא מאציל
 והשכל נאציל וכאשר היתה בנו כח השכל אשר השגנו בה למושכלות וכין זאת הכח אשר בנו
 ובין כח ההרגש מרחק גדול אשר אין יותר ממנו כי אין יחיה בנו יכולת לקנו כח שיהיה מרחק
 לפעלה מן השכל כפי המרחק אשר בין כח השכל ובין כח ההרגש היינו משיגים מה שלא
 נשיג מעצם הכור וגל תושב אחרות לא היה לו אחרות ובטול להשגתנו לדעתו הו לאורה על
 כי דעתו אמת ובטול השגתנו היותו הו לאות על כי היותו אמת והדמיון על זה כי יד האדם
 אין היתה יכולה לאסוף כל מיני הם לא יתנתות לאות על הוצב היד כ"א על מיעוט מימי הם

סודות הנבואה ותכונות והאמונה בו

והסוס והחמור אלו היה משיג לסח שישינו בני צדס בחכמתם לא יתיה זה לאות על חכמת
 הסוס והחמור אלא על סכלות בני האדם וכן רוחב השחקים אם נאמר כי נרנר חרדל הוא
 גולל אותם בתוכו ומקיף עליהם לא יתיה זה לאות על רוחב נרנר חרדל אלא על קטנות
 השחקים ובכל זאת אין זה דמיון שלם כי בין הנרנר והשחקים שחממות כי הם נבראים והו'
 נברא ואין שותפות בין שכלנו ובין הבור וכאשר אמרנו בנידוד כי הנבואה אינן דחוק ולא קרוב
 ולא נכוח ולא שפל כי אם תחייב לו אחד מאלה כבר חייבת לו מקום וחיבת לו השנת
 מציאותו כי נחיות לו מקום יהיה נמצא וידענו כי אינו נמצא כ'א לעצמו ולא לזולתו וזה ההפך
 שבין הבור'ית ובין הנבואה כי הנבואה נמצא לעצמו ולזולתו וחכם לעצמו ולזולתו
 נדע באפרת כי אין דבר אשר צריך להחביר לבור'ית לא כח ולא הים ולא חכמה ולא
 מציאות ולא אחרות כי הו' נעלם מכל אלו החכמות ואין צריך לספר עליו דבר מהם
 אך הכריחנו לספר אותו בהם שני דברים מפני שבא נבחר יי' בחכמה יסד ארץ וכחמה לו
 והשני כי אנונו צריכין לספר אותו במציאות כדי לבטל ממנו כל הדברים אשר ילוו'ים שאין
 לו מציאות כי פי שאין לו מציאות הו' אין ונעדר ואין לו כח ולא יבא ממנו פועל טוב או רע וכ
 אנו חייבין לומר שהו' נמצא וכן נאמר שהו' אחד כדי להרחיק ממנו כל הדברים הנלוים לכי
 שהו' ותר מאחד כגון חרבו והחליק וההצטרפות והחסרון והתוספת וכדומה לו וכן כל השם
 אשר נקרא אותו כי לא נקרא מפני שהו' ראוי לו רק להרחיק ממנו כל הדברים הנלוים להפך
 השם והו' ועתה כן והכין ואחרי אשר נדע כי מציאותו האמתית הי' בטול השגת מציאותו נדע
 כי אינו לא דחוק ולא קרוב כלל ואחרי אשר אינו לא דחוק ולא קרוב ירחיק מדברינו באמרנו
 לא דחוק כלל שהו' תכלית הקורבה ובאמרנו לא קרוב כלל כי הו' תכלית הרחוק וזה דיתרון
 שיש לבורא'ית על הנבואה אינו כיתרון שיש למכה על המוכח כי היתרון שיש בין המוכח
 והמוכה אינו כי אם כהכאה בלכד וישתתף עמו בעניינים רבים כי ישתתפו בכריאה ובכח
 ובצורה ובמדות רבות ובמעש'ם רביה ואחרי אשר השתתפו במעשים רבים אין יתרון אמרנו
 לפועל על הפועל כי היתרון האמתי הוא כשלא ישתתף אחד מהם עם השני בשום דבר או
 יתיה ראוי לו היתרון האמתי וזה יתרון האמתי הוא יתרון הנבואה על עס הנבואה ר'ל שהיה לא
 רחוק ולא קרוב כי מדרך בטול השגת מציאותו צריך לומר לא קרוב ומדרך השגתו בנבואה
 והנהגתו אותם צריך לומר לא רחוק אם כן הוא רחוק עד סוף תכלית כל מרחק והוא קרוב
 עד לפני תכלית כל קורבה ועל כן יש לנו לדעת כי הוא קרוב אלנו ורואה אותנו וידע ענינינו
 ומנהיג אותנו ואין תנועה מתנועתינו כי אם על מין וכך שותו ועל כן צריך כל אדם להאמין כי
 הנבואה ית' תמיד לפניו וקרוב אליו וסופר כל צעדיו וסדקם מוצא שמתו וכל תנועותיו
 ומחשבותיו ואין לנו לחקור על הקצה האחד ולומר כי הוא רחוק מאד ואינו משגיח בנו מפני
 שלא נשיג מציאותו ולא שנשים זה הדבר לאות על תכלית רחוקו ממנו אבל יש לבני אדם לחש
 כי כאשר קרב אליהם הנבואה בשעת בריאתם ליש מאין והתן להם חיים ושכל וחכמה וישריפם
 לחם חקם כן הוא תמיד קרוב אליהם בתכלית הקורבה ואולם אמרתי אין לחקור
 על הקצה האחר ולומר כי הוא דחוק ממני כי שני הדרכים שוים ואחד הוא שראמר לא קרוב
 או לא רחוק כי בשניהם תצדק ואחר אשר בשניהם תצדק כבר לך משניהם הצריך אליך אשר
 תצדק בו ועל כן צריך שראמר כי הו' קרוב אליך ומשגיח בך ושומר אורחך וסופר כל עניניך

ועל כן

העבודה על דרך קצרה

ט

ועל כן נאמר כי אינו רחוק ממני העניינים הלה הצריכים לזה ואחרי אשר התנאר שדוא לא רחוק ולא קרוב היה כלל אמרנו רחוק וקרוב ועל כן נאמר כי זה קרוב לא הכעשים וסובים כי ידבוק לו ורוצה בהם מדרך קרבתו בנו אך מדרך רחוקו אין לו רצון ולא קרובה לדבר ואלו רחוק מה שאנו אומרים כי זה קרוב ורחוק בדרך ורוצה ואינו רוצה כי בה שאתה מרחיק לא תרחיקו לא בעבור שנגוף נברא לא תחברו לה הפכים כי המרחק והקרבה אשר בנורא אינם כהפכים אשר בנריות כי לה הפכים הם בנריות אך בכח הנורא אינם כן ואין לך לסבור מן הנברא ענין הנורא וכאשר אין ראוי לומר אחרי אשר כל פועל יעיד עליו פועליו כן לא נאמר שהעולם יורה על הנורא ית' בדרך הנראת הפועל על הפועל לא על הפך מענין החוץ וכאשר כח הפועל הנמצא בפועל יעיד על כח צאות הפועל וכחו ופועלו והרחבתו אל הפועל ומשלך בו כן נאמר כי כח הנורא לא ימצא בנברא כח צאות כח הפועל כפועל לא על ענין נעלם מזה ולא ימצא בו כח הפועל ופועלו והתחברו אל הפועל לא על דרך אחרת רחוקה ועמוקה מזה

השער הרביעי העבודה על דרך קצרה

דע כי אופני העבודה ששה דברים וכל אחד מהם כולל עניינים רבים וכל מי שיוכל להכריח את עצמו ולהרגיל את יצרו ולשקוד עליהם זמן קצוב שקידה שמור תכנס בלבו אהגת הבווא ית' וידבק בעבודתו ולה פקודים הראשו שיתחבר אדם לאנשים שיעורוהו לעבודה כגון החכמים והחסידים והעניינים והחולמים והשוויים בצרות והשני לרחק מהפך כל מה הנזכר והם אנשי התענוג והעשירי והרשעי והכס' לי והנעדרי השכל והנשי והאמיקורוסין כי חבית כל לו ישחיתו האמונה ולא תהקיים עמהם עבודה וחשילשי לשום עליו לחק ללמוד בכל יום מדברי ר' ר' כפי יכלתו כי הם יאירו פניו ויפתחו לו שערי התקוה וכן לקרוא בתור' יי' ובכל יום שני והגיה בו יומם ולילה ולהסתכל תמיד בחבורי הצדיקי' כגון חבור החסיד רבי בחי' בן בקודה אל חולתו מן הספרי' והחבורים אשר יוכירוהו ומשנתו יעירוהו או שידידה לו ספר כולל ענייני העבודה ויסתכל בו בכל יום והרביעי לרחק מהסתכל בחכמות הח צונות לבד מה צידע ואימן כי התחוק בו אמונתו וצריך שילמוד ממנו כמשפטו ולא יעסיק בו כי אם יעסיק האמונה מנגד עניני רחוק ובחשבו כי ידו באמת תחזיק ימצא הגל וריק רח' להעביר על לבו בכל עת תמיד נמול הצדיקים ועונש הרשעי' וחרדת המית ומאורעות העולם ומכשוליו וסומיו וחרפותיו וקורותיו והששי לרעת כל אופני העבודה והקיה ותבונת כל ענין מענייני' וענייני תפלתו וענייני תחנוניו ותעניתו ועסקיו ותבוננתו בסודות העולם וזה החלק הששי הוא נחלק על הנפש ועל הגוף קצתו יכא מכחות הנפש וקצתו יכא מכחו הגוף ותחלה נזכיר כחות הנפש ואחר כן כחות הגוף ואם כי מכחו הנפש הי' האמונה וצריך אדם להשתמש באמונתו כפי מה שאני זוכר צ' להאמין אמונ' שליכה בייחוד ה' ית' ובכחיותו ובאורו ובקדמותו ובחכמתו וביכלתו ולהאמין בתורתו ובכל החבות בה וכל ענייני' אשר לא יכלם השכל ולא ישים העין עליהם כ' אעל קוצר שכלו כלבוא עד תכונתם וצ' להאמין בנביאים ובנביאיהם ולהאמין בחכמי' וכל דבריהם וביום הדין והשבונו ועונשו וכלו ונתחיי' ר' הבת' ובגאולה

והא' א ב ג ד

העבודה על דרך קצרה

ולא יאמין כחכמות הרשעים והאפיקורסים וחכמתם ותעווע ייהם ומכחות הנפש האדומה
 צריך להשתמש בה כפי הראוי צריך לאהוב האל ית' אהבה גדולה נמורה לא לתקרה ולא
 לתיעלת וצריך לאהוב התורה ולאהוב בכל יגיעה בהשגת רצונו ולאהוב החכמים וכל דבריה
 ולאהוב כל אהבי הנורא ית' ולאהוב העניים וחגרים ושלא לאהוב אויבי הש' ושלא לאהוב
 המעשים הרעים ותענוגי העולם כ"א במשפט ובמישור ושלא יאהב כל החכמות והמעשים
 הרעים השסותיים את עבודת האל ית' והמרחיקים מעבודתו ית' ומכחות הנפש הבטחון צריך
 להשתמש בו כראוי והוא פירושו צריך לכשיח באל ובדרכיו ובנחמותיו ולנשוח כיו ש' ש' ש'
 למעולתו וכי יש תקוה לאחריתו ואל יבטח בכל עדי האל ית' ולא כעשמו ולא בחייו ולא בכחו
 וכצדקתו ולא בדברי המסיתים אותו ומכחות הנפש הרצון צריך להשתמש בו כראוי וצריך
 לקבל עליו ברצון כל הבא עליו מאלהיו ואל יקוץ בתוכחתו ושיקבל עליו ברצון מסור הוריו
 ומסור רבותיו ולשום כל רצונו רצון אלהיו ומכחות הנפש הענוה צריך להשתמש בה כראוי
 ש' יהיה ענו עם כל אדם ושפל וצנוע בלכתו ושבתו ודבריו ותפלתו ולהתחבר לעניים ואל תיקר
 נפשו בעיניו ומכחות הנפש הבושת צריך להתכייש מחטאיו וצריך להתבייש מאלהיו ולשאת
 עיניו אליו בזכרו טנוף מעשיו ומזממותיו ותועבותיו ושיהיה בעיניו שפל מאד ונכנע ומרחבייש
 ומכחות הנפש הקנאה צריך שקנא בחסידים ויותר מהם כבעלי תשובה ויותר מהם בצעירים
 ממנו לימים השוקדים מנעוריהם בעבודת הש' וצריך לקנא בעניים אשר אין להם מחיה רגע
 ועם כל חסרונם ודלותם לא יתשלו מעבודת האל ית' וצריך לקנא כאומות העולם ועובדי ע"ז
 המענייה נפשותם בכל מיני עינוי הנסגרים במסגרו והולכים באפסי ארץ מהלך חדש לחורב
 ציון ולקרח כלילה ויוציאו ממנום בהכל וריק והנה מה שיעשו הפתאים והשוטים עובדי ע"ז
 על אחת כמה וכמה מה יש לעשות העובדי לארון העולם והלא יצטרך לקנא בהם ולעשות
 בפלי כפלים כפי יכלתו ומכחות הנפש המחשבה צריך להשתמש בה כראוי ולחשוב מה
 היה ראשיתו ומה תחיהו ולאחשוב כגדולת הנורא ית' ובנפלאותיו וביצירת שמים וארץ
 ולחשוב ביצירת נופו ולרדקדק כל החסדים אשר נמלו האל ית' מיום היותו ולחשוב כי העולם
 אבד והכל הכל ולחשוב כמעמד הדין ומכחות הנפש היראה צריך שירא מאלהיו ומחרון
 אפו ומחוריו ורבותיו שנאת יי' אלהיך תירא ומקדש השם ושיירא מהמוכות הזמין ומן
 חתלאות הבאות על האדם ושיירא מיום הסות ושיירא מעונותיו ושיירא שמה לא יזכה לראות
 פני אהיו ומכחות הנפש אומץ הלב צריך להיות אומץ לב בעבודת האל ית' ואל ישמע
 למסיתים ולא למכריתים אותו לעזוב עבודת הא' ית' ושימסור נפשו למות ולא יפחד טן הסית
 בעבור עבודת הא' ית' ומכחות הנפש הרחמנות צריך לרחם על העניים והמרורים והחולים
 והכסילים אשר אין להם מורא ושירחם על אנשי ביתו ועבדיו ועל נפשו ויצילנה מרדת שחת
 ומכחות הנפש האכזריות צריך שיהיה אכזרי וקשה למסיתים ומד' חו' ושלא יחמול על הרשעי'
 שנ' לא תחמול ולא תכסה עליו ומכחות הנפש הנדבה צריך להתנדב בעבודתו בנפשו ובכחו
 ובגופו ובנפשו לאל וללהנדב לעניים בחונו ולמרודים בעצתו ומכחות הנפש החכמה צריך
 ללמוד דברי תורה ודברי חכמים ואל יתעסק בחכמות רעות המכילות העבודה ולרעור סוד
 הנורא ית' וסוד המצות וסוד העבודת ודברי החכמים ואחרי אשר זכרנו מדורת הנפש וסוד
 העבודה ודברי החכמים אשר הוא לכוין אותם ולשרם נזכר מ' עשי דהנף ואומר כי סאפר

חמשה עמודי העבודה

הגוף הם האונים צריך להשתמש בהם כאשר אומר צריך לשמוע קול רבותיו ודוריו ולראות
 לדברי תורה ולדברי החכמים רקדושים ולשמוע שועת המרדס ולאטום אנו בשמוע נבילה
 וליצנות ומשמוע לכל מי שיסתנו וידחנו ומאברי הגוף העינים צריך להשתמש בהם
 כראוי צריך להיות עוצם עיניו מראות ברע ומראות עבודה ולא ישן כל הלילה וצריך שיהיו
 עיניו סגורות בשעת התפלה ושים טוספות בין עיניו ושים ויבין כל צירות הא
 ית ויתכונן תמיד בתורת הש"י ומאברי הגוף הפה צריך להשמר מן שנועות ודאליה ודברי
 נבלות ומלחץ ומלגוף ומלספר פומאדם ומלקרוא חכמות רעות ומלאכול ולשתו דבר איסור
 ושיתענה ברוב ימיו ויהיו דברי פיו במישור וילמד לכסילים ויזכיר לרשעים וינחם אבליהו ויהן
 עצה לנבחרים ומאברי הגוף הידים צריך להשתמש בהן בעסקיו כראוי צריך להזהר מאונאה
 וזנכה ועושק וגזל ומלחוק אדם ומעשות מלאכה רמיה או מעשה מפונף ושלג יגע בטובאה
 ולפתוח יד לעניים ולהזר מעשות מלאכות אסורות ומאברי הגוף הרגלים צריך להשתמש
 בהם במישור צריך להתהלך בדרכי האלהים וללכת לצרכי מצוה ולצרכי עניו ולא בקר חולים
 ולליות סתים וללכת לבית התפלה ערב ובקר וצדקם ולכרוח מאנשי רשע ומאשה רעה
 ומאברי האזניים צריך להשתמש בו כראוי ויהיו כל עסקיו טהורים ושלג יענג
 גופו יותר מדאי רק הכל במשפט :

השער החמישי בעמודי העבודה והם חמשה ואין הגשכל והאהבה והחכמה והאמונה
 כי השכל הרבו לדבר עליוהמילוסופים ולחלק איתו ולהודיע ההפך אשר בין השכל
 והמשכיל והמושכל כי יש מהם אומרי כי הכל אחד ולא כי אינו אחד אלא ג' ז' ויהי און
 לנו תועלת כן ולא היוק אך התועלת אשר יש לנו להבין וללמוד שנדע שהשכל הן פרי הנפש
 כאשר התפוח פרי האילן והתפוח צריך לעבודה רבה מנעליו לשמור האילן ולחפור ולעדר
 ולחשקותו בכל עת ולנקותו מן הצמחים הרעים וכפי טוב דישמיה ידה טובה המד בין צריך
 האדם להרגיל נפשו במדות טובות ובחכמה וכסודר ובנסיגות החדושים ובקורות העולם
 ובשינוי נפשו בכל מה אז ישלם שכלה אשר בכח ויצא אל הפועל וכאשר יצא השכל אל הפועל
 מן הכח באלה הדברים אז יקרא האדם שלם כמו האומן בהיותו בקי ויהיו לו כלים נאים אז
 תשלם אמונתו ואז יוכל להשיג כל חפציו וישיג כבוד מן השמים ותועלת מבני אדם וכן
 המשכיל כשיהיה לו שכל שלם אז ישיג כבוד מלאהיו וימצא הן בעיניו ובעיני בני אדם כיהיו
 השכל שלם גורם לאדם שיהיה עובד לאלהיו ואהב אותו וירא ממנו כי יראת האל ית ואהבתו
 ועבודתו מכח השכל יצאו שלשתן כאשר יצאו הנחלים אע"פ שהם רבים ממקום אחד ועל כן
 כל אהבה ויראה חכמה אשר תהיה מכלי שכל אין לה שוש ולא סוד : והגני
 מבאר לך שלשתן הושב כי כאשר תבונן בהפרש אשר בין אהבת חסד דעת ובין אהבה בעל
 שכל יתבאר לך כי אהבת השוטה אינה אהבה אלא מחשבה עוברת והמשכיל ישכיל למי
 יאהב ואיך יאהב וכן בשוכך לך בהפרש אשר בין יראת השוטה לאדני ויראת המשכיל
 תכיר כי יראת השוטה היא שנעון ויראת המשכיל מפני שמכיר ערך אדוניו ואתו וכוונתו וכי
 חובה עליו לעבוד אותו ולירא אותו מפני אשר הוא ברשותו וייסבו לו וכן כאשר רשית
 לך בהפרש אשר בין חכמת השוטה לחכמת המשכיל תדע כי חכמת השוטה הוללת והאין
 לה פרי וחכמת המשכיל שכל ומסור ושל לה פרי והוא רצון האל רבנד

חמשה עמורי העבודה

וידע מה יצטרך לעשות בחכמתו ושכלו אבל השואה כשירצו בחכמתו לדעת מה יצטרך לעש
 לצד עליו ההוללות ותאגד מחשבתו כמי שיש לו עין חולה וחלושה ושירצה לרהיט לאור
 החמה ותחשך עינו וילך בחשך ולא יראה מה שחו צרי לראו ופי שעינו בריאה ויכל להסתכל
 באור ולראו כל עסקיו ולדעת איך יעשה ואיך ישמר בהם א"כ הנה התיישב בדעתך כי השכל
 זה יסוד לשלשה עמורי האמונה שהם היראה והאהבה והחכמה ועתה אנו צריכינן לפרש כל א'
 מלו השלשה ונתחיל מהם האהבה ונאמר כי ענין האהבה הוא מחביר בין האהוב ובין האהוב
 ודע כי האהבה נחלקת לשלשה חלקי האהבה שתהיה לתועלת ותקוה ותב אהבת חבריה
 ורעות והיא אהבת המדות הטוב אשר באהוב וזאת היא האהבה הנכונה והאמתית ועוד
 יש בה כח כי לא תתחילף ולא תשתנה לעד בעבור כי האהבה נשואה וקשורה במדות האהוב
 וא' לה שתנו א' אם ישתנו מדות האהוב הנושאים אותה ואין כוונתנו לזכור המדות
 אשר ישתנו כי אם המדות הקיימות וחס מדות הבור' כי כאשר יאהב אדם לאיש א בעבור
 ש'לו וחכמתו ומוסרו וענותו ושאר מדותיו הטובות תהיה זאת האהבה הנכונה ולא תשתנה
 לעולם מפני שלא תשתנה הסבה הנורמת לאהבת האהוב וע'כ אומר כי זאת היא האהבה הנכונה
 והתמימה כשאהב אדם אלהו בעבור גבורתו ובעבור כי הו' בורא הכל ובעבור כי הו' הזנו ורחם
 אך אפים ושאר המדות השנו לא תמוש לעולם ואת האהבה כי לא ימוש מדו הבור' תעלה
 ולא ישתנו לעולם ומכל שלשת חלקי האהבה אשר זכרנו לא יתקיים מ'א זה החלק והו' עמוד
 העבודה והבנין האחר לא יתקיימו כי אין בהם עקר בכל אהוב ואהוב דע כי
 האהבה תתחבר משני חלקים הא' מהות האהוב והשני מהות האהוב וכפי טעם מדו האהוב
 תהיה תוקף אהבתו במדו האהוב אשר באהבו ועתה אפרש מהות האהוב ואומר כי מדו האהוב
 המהשכל השנו ונפש הזכה הצחה וכשיהיה באהוב קצת מאלו המדות יהיה נמשך לאהוב
 לכל איש אשר נמצאו במדות האלה בעבור כי כל מין יסור אל מינו וירחק מהפכו ובעבור
 זה ימשך כל איש בעל שכל טוב ונפש נקה לאהבת האל בעבור כי הנורא הם בו המדות
 הישנות והטובות הכלליות האמתיות ועל כן כשימשך האדם לעבודתו היללות כי יש בו מדו'
 הנורא ית' וע'כ ימשך אחריו כאשר ימשך המשכיל לחברתו המשכילים וכל חכם לחברת
 החכמים וכל כסיל לחברת הכסילים והנגד לחברת הנערים והנגן לחברת הזקנים וכל איש
 לחברת חברו ועוף השמים למינו וע'כ כשתראה אדם מתרחק מעבודת האל ית' דע כי אין בו
 מדות האל כלום אלא הפכס וע'כ ירחק מהם כי אלו יהיה בו שכל או קדושה או תמימו או
 יושר נדע כי אלו המדות הם מדו הבור' וכשיהי' לאדם מהם שמשך דבר ימשכהו לכו אלהיו
 כאשר תמשך נפש החכמה נפש האדם למעלה והעמידה אותו בקומה קדושה מפני שהיא
 נמשכת למקום השכל אשר ה' ממנו וכאשר תמשך נפש החכמה לארץ עד אשר כפפה אותה
 והלכה בקומה כפופה מפני נפשה אשר ה' מן העפר והי' נמשכת לטובה וע'כ נדע כי השכל
 הטוב אשר באדם הו' יערהו לבקש תוספת על מדותיו והנפש הזכה אשר הו' לו כראוי מוצק
 מלה לו מה ש'עלים סודות אלהיו כי כהיות הנפש לטובה זכה יראה האדם ממג אל הבור'
 ית' ואחרותו ומציאותו ושאר כחותיו החושג' בשכל כאשר יראה האל בראי מוצק מה שנעלים
 ממנו ואם לא תהי' הנפש זכה ונחה לא יוכל לראות התעלמו מבלעדיה כי הגוף אפל וגם לא
 יוכל הרוח לראות מה שיהי' לאתרו ואם לא יהיה הראי' נד' ורק שיעבור בו הראות וע'כ בזה

בגד

הנפש

חמשה עמודי העבודה

יא

זכה יעבור בה ראות השכל ותראה סוף שלאחריה ואין אחרי הנפש כ"א הנור ית' ועל אמתת
 כי בהיות לאדם שתי אלה הסודות והם שכל טוב ונפש זכה תתעורר מן האדם לאחבה נמורה
 לבור ית' וכאשר האהבה הנמורה נאל' ית' תצמח מן האהבה הוה היראה כי אנו רואים כל מי
 שיאהב לאדם אחד בעבור מדות טובות שיש בו תהיה האהבה עול על צוארו ותכניעוהו לבקש
 רצון האהוב ולא ימצא קנאה רק בעת גיעתו בעסק האהוב ותמתק לחכו היגיע יותר מהסודות
 וכעת יעשה האהוב לאהוב דבר אשר יישב בעיניו או ריוק נפש האהוב בעיניו סמני אשר
 יכול למצוא חן בעיני אהובו לעשות דבר אשר יישב בעיניו ואם ידמן לו דבר הטא או שגדה
 או יעשה דבר אשר לא יישב לאהובו יהיה האהוב משתופס ונכלם ויתגנג כאשר יתגנגו העם
 הנכלמים וזה הדבר מכה האהבה אשר ה' כעול כרזל עליו להכניע האהוב לאהוב כאשר אמר
 הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' ואחרי אשר האהוב תכניעוהו האהבה לאהובו לכא ככפל רצונו
 יש לנו לפרש מדוע יש באהבה הכח הזה ונאמר כי אהבת האהוב לאהובו תחיה נשכיל הסוד
 הטובות אשר באהוב ונפש האהוב גם כן יש לה קצת מדות טובות ועל כן זה המעש אשר יש
 באהבת סמדר טונני' ימשכהו הרבה כאשר ימשוך כל מין אל מינו והו לאות על בעל נפש נדיבה
 שהו נמשך לכל דבר נכבד וזאת הו' האהבה אבל ההכנעה אשר באהוב להשלים רצון האהוב
 הו' מפני שיכיר האהוב יתרון האהוב עליו כאשר יכיר התלמיד יתרון רבו וזענד יתרון אדניו
 וע"כ יכנע לאהובו בהכירו יתרונו עליו וזה הדבר יראה האהוב לאהוב כאשר ייגא העבד מאדניו
 והתלמיד מרבו מפני היתרון אשר לו עליו ועוד שיקה ללמוד תמיד סמדרת הרב ומחכמתו
 ומסורו ואלה המדות כריחו שיהיה האהוב ירא מאהובו אם כן הנה נתנאר כי מן האהבה תצא
 היראה וכאשר נאמר כי האהבה והאהוב אפשר שיהיו סמני אדם מצויין כן נוכל על הדרך הזאת
 לדעת כי על הענין הזה הו' אהבת אדם לבורא ואם יאמר אומר אין להמשיל אהבה הנברא
 לאהבת הבורא ית' נאמר כי אנחנו ברואים והאהוב אשר ירגיל האדם בבורא אע"פ שיש הפרש
 בין האהוב הנברא ובין האהוב הבורא אין הפרש בין הכח הנאהבת לבורא ובין כח האהבה
 הנברא כי ה' אחרו ועל כן לא יבקש ממנו הבורא ית' כי אם יכלתנו ויהיה השוכן בעיניו כאלו
 אהבנוהו כפי הראוי לו וצא ורצה הצדקה שאנו נותנים לבורא ית' כי לא נוכל לעשותו לכבודו
 אלא כפי מה שנוכל לעזור איש לאחיו ואיש לרעהו והבורא יקבל אותו כאלו עשינו לפי הראוי
 לו ואחרי אשר ביארנו כי האהבה הו' סבת היראה ושניהם עמודי האסורה נפרש ענין החכמה
 ונאמר כי החכמה הו' צריכ להיותה באהוב כי כל אהוב אם לא יהיה לו חכמה לא יכיר מדות
 האהוב אשר זכרנו ולא יכיר שכלו וחכמתו ושאר מדותיו החמודות וכאשר לא ידע מדותיו כן
 לא ידע לאהוב אותו כי כח הסבלות המבטלת לדעת מדות חמודות האהוב הו' תכלול אהבת
 האהוב כאשר אמרנו כי הכסיל אין אהבתו אהבה ואם כן הנה נודע כי לא תשלם האהבה כי
 אם כתבמה ודעת וכפי מה שיהיה לו מן הדעת השלמה תהיה חסרון אהבתו באהובו אשר
 מדותיו חמודות ושלמות אבל אהבת האהוב לפי שיש לו מעט מן המדות החמודות רספיק
 לו קצת מן האהבה וקצת חכמה ולא תקרא זאת אהבה שלמה ולא אהוב שלם ולא אהוב שלם
 ואין דברינו על הדוסר כי אם על השלם והתמים ואחרי אשר נודע כי שלמה אלה הסגפריס
 זה עם זה ולא נשלם אחד מהם בלתי האחרים וכי יסוד שלשתן רוצה לומר האהבה והיראה
 והחכמה הו' עבודת הבור' ית' באמוג בלי חנוף על כן נצטרך לומר כי יסוד עבודת הבור' ית' הוא

אע"פ

האמונה

חמשה עמודי העבודה

אף על פי שהעבודה והאמונה מוציא מן השלשה אשר זכרנו ולא תמצא העבודה כי אם באמונה וכן לא תמצא אמונה כי אם בעבודה וכל אחד מהם דבק בחכירו והנה אנחנו לך סוד גדול בעבודת האל ית' ואמר כי יש לה שלשה מעלות האחת שפלה והשנית למעלה מסנה והשלישית למעלה ממנה עלינות והמעלה השפלה היא הלמוד והבינה ונסיבות העולם וארך היום והנה אלה ארבעה עמודים אשר בהם יקנה אדם השכל והיא המעלה השפלה וסוף המעלה הזאת יעלה האדם למעלת האהבה והיראה והחכמה והם כשלשה עמודים ובעבור כי הענפים רבים והעקר ימטט עד אשר יגיע לאחד וכל אשר ירחקו הענפים מן האילן ירבו וכל אשר יקרו ימטטו עד שיגיעו לאחד על כן יהיו עמודי המעלה השפלה ארבעה עמודים השניים אשר עליה שלשה ואלה השלשה כשיתנהג האדם בהן כראוי יעלה בהם אל המעלה השלישית והיא האמונה והעבודה והם שני עמודים ומאלה השנים יעלה אדם להדבק בתוכה העלינות אשר היא אחת וח' השגת רצון האל ית' ולהדבק בו ושם לבד וראה איך יתחיל האדם לעלות ממעלות רבות אל מעלות מועפות עד אשר יגיע אל האחד ושם יעמוד כי אין אחרי האחד המושכל דבר ואחרי אשר הנענו עד התכלית אשר היא כונת עובד האוהב נאמר עתה מה תהיה תועלת הנאה מכל זה ונאמר כי התועלת הכללית הנאה מעבודת הבורא ית' ואהבתו הו' שיאהב הבורא לאדם העובד אותו כאשר אמר מאשר יקרב בעיני נכבדת ואני אהבתיך וכתוב ואהבך וברכך והרבך עתה יש לנו לחקור על אהבת הבורא ית' לאדם היאך היא ומה היא ונאמר כי הכסילים והפזיזים לא יספיק להם בשכר עבודתם לאל אהבתו אותם עד אשר ירחיק להם אותות וראיות כי ישגו שוכה גדולה והנאה רבה ואם תאמר להם כי לא יתן להם דבר אחר לכד מאהבת האל בהם לא יספיק להם ויחשבו אהבתו כאהבת בני אדם אשר אם לא יהיה עם האהבה תועלת אחרת או הנאה לא יספיק לאדם אהבתם והבני מפרש לך כי אין תועלת גדולה כאהבת הבורא לאדם וכאהבת האל בו לא יצטרך לגמול אחר ואין לו לבקש על שאלו אם תתקיים נפשו אחרי מותו ואם לאו כי כאהבת הבורא נכלל כל הגמול הטוב בידוע שיש לו להאמין כי כשימות אדם במעשים טובים ומתנהג בחסידות כי הבורא ית' יאהבנו ומאחר אשר יאהבנו וזו הגמול ש אין למעלה ממנו כי אחר אשר יאהבנו אין ספק שיתן לו גמול טוב על מעשיו ואין לנו לחקור איך יהיה גמול הטוב אבל יש באדם תאוה גדולה וסבלות לא יספיק להם הכבוד הגדול הזה ויחקרו אם יהיה לנפשיתם קיום אחרי הפרדה מן הגוף או אם יאבד כאלו נודע להם דרכי העולם הכאו כי כל הראוי לעולם הבא אנו יודעים על איזה דרך יהיה גמולו והוא אי אפשר לדעתו רק אם נהיה מלאכים ונתהלך בין חיות הקודש או היינו יודעים דרך גמול הנפשות וחיי העולם הבא היאך הם אך על משכיל מלה כוללת לדעת כי יש גמול לעולם הבא על כל מעשה וכו' יש על הרשעים עונש ועל הישר שכר אך אין לנו לחקור על דרך העונש והשכר איך הוא ואם יפצר אדם לחקור מה יהיה אחרי המות יוכל להבין ר' ולהאמין כי יש גמול אחרי המות מעשים טובים האחד מהנניח ואלוהו אשר לקחם הבורא ית' וידענו באמת כי לא יתקיים גוף בלא מזונו ואחרי אשר יחסרו המון נדע כי נמש גופם וניתך כאויר העליון ונשאלה נפשותם והם כמלאכים ואם כן נדע כי נפשות האדוקים יהיו כנפשות האלה

השני
משה רבינו ע"ה אשר הוא מבורא
גראי

חמשה עמורי העבודה

יב

25

גרואי הכורא נדע כי מעלתו היתה נכבדת בחייו וכן במותו ואם מעלתו נכבדת במותו נדע כי
 נשמתו יש לה יתרון על כל הנשמות ואיננה אונדת כי כאשר בחייו עלה לשמים והראהו הבור'
 ית סודותיו כאשר אמר בכל ביתי נאמן הוא כן יבחינו השכל להאמין כי לא אבדה נפשו
 במותו כי אם אבדה לא יהיה לו יתרון על זולתו ואחרי אשר דבר השם עמו נדע כי כח דברו
 עמו ישאיר לו יתרון אחרי הפרדה מן הגוף כמה שיועד ההפרש אשר בינה ובין נפשות שאר
 הכרואים אשר לא דבר האל עמם אם כן והוא גמולה הטוב וכאשר עלתה נפשו במותו לשיבח
 עליונה ולא אבדה כן תעלונה נפשות הצדיקים איש איש כפי עבודתו וצדקתו השלישי
 כי אנו רואים הנפש משיגה הרחוק והקרוב ואשר בסוף העולם כאשר תשיג עד שיהיה לפניך
 ולאחריה ואחרי אשר משגת הדברים הרחוקים נכיר כי היא מרופפת עליהם וכלם נכללים
 בתוכה ועל כן תשיגם ואנו רואים נפש החכם כי תשיג כל הגלגלים ומרחביהם ותכונותם
 ואחרי אשר היא משגת אותם נדע כי היא מרופפת עליהם וכלם נכללים בתוכה ואם כן הדבר
 נדע כי היא עליונה מהם ואם היא עליונה מהם נדע כי מקומה למעלה מהם ועל כן בערה
 חמות השבן למקום ההוא אשר היתה משושטת שם בחייתה כגוף הרביעי אנו
 רואים הנשמות בקומה נמוכה והאדם בקומה זקופה וסוזה נכין כי נפש הבהמה היא מן העמם
 והיא נמשכה אל יסודה ועל כן היא כופפה גיורת הבהמה לארץ ונפש האדם נמשכת למעלה
 ועל כן תעמידהו בקומה זקופה ונדע מזה כי תפצר לעלות ליסודה אך לא תוכל מפני שהיא
 קשורה בגוף אם כן נאמר כי בעת שתוכל ליפרד מן הגוף תעלה למעלה החמישי הגוף
 מהובר מארבע יסודות אש ומים ורוח ועפר והתלכדו כלם ועמדו יחד בעוד החיות בגוף אך
 במותו ישוב כל חלק אל יסודו העפר לעפר והרוח לרוח והאש לאש וחמים למים והנשמה
 למקום הנשמות כי הנשמה אצולה ולקוחה מכחות עליונות כי הבורא יתברך חברה מארבע
 יסודות מכה מצאיות וחיותו וחכמתו ואחדותו ומכל הד' האלה נתחברה הנפש וכאשר
 תפרד מן הגוף יקרה לה כח שיקרה לגוף ישונו ארבע יסודותיה איש אל מקומו ישוב
 המציאות ליסודי החיים ליסודים והחכמה ליסודה ויסוד כל אלה הארבעה הוא במקום
 העליון למעלה מהגלגלים ועל כן תשוב שם ולא נאמר כי יפרדו ארבעה כחותיה בעלותה שם
 אך המקום אחד ואלה הד' יסודות הם אחדים בלי נפרדים כי העצם הנשוא אותם הוא אחד
 הששי כי הגוף כמו הפתילה אשר תקדח אש מהאבן להדליק אותה ונקשרה בו
 הנשמה כמו הנר בפתילה וכאשר יכבה אור הנר יעלה למעלה האש ויעוף
 ליסודו ותשאיר הפתילה ביסודה אשר ממנה לוקחה ואם תאמר מה היתה הנשמה קודם היותה
 בגוף נשאלך מה היה הנר קודם שידבק בפתילה ויהיה התשובה כי שלהבת הנר כאבן או
 כביתל עומדת בכח ולא יצאה לידי מעשה עד אשר קדחת אותה בידך ויצאה ונקשרה בפתילה
 והיתה הפתילה כמו הגוף והשטן כמו הסוון ונדע כי אחרי אשר כבחה שלהבת הנר תשוב
 ליסודה לגלגל האש כי גלגל האש היה סכה ונתן כח כאבנים או כבדולח וע"כ יצאה האש מהם
 הד' העולם נכרא בעבור עבוד הד' ית' ולא וכל הגוף לעבוד הבור' ית' כי אין בו כח להבין ולדעת
 ולהכיר ולו לא תהיה הנפש מן השמים לא ידעה אותו ולא הכירהו כמו שלא ראו את הכלב
 ולא נלמד במעמד משרתיו ולא יהיה מן העכר הנצבי עליו ולא יתאוה לו ולא יכסוף לחברתו
 ולא יכיריו ואחרי שהנפש תבין גדולת הבור' ית' נדע כי מן השמים הד' אצולה וע"כ תתפצר
 לשוב למעלה

חשמיני

חמשה עמודי העבודה

12

השמיני כי נפש הנביא לא תזכה למעלת הנבואה עד אשר תהיה זכה ועליונה סוד נמשכת בכל
 כח לדברים עליונים וע"כ היא קרובה אל הבורא ית' ואין בינה ובין הנבוא מסך אל הבורא ית'
 לרוב נבחרות מחשבות ית' ואחרי אשר כל כך היא נבחרת נפש הנביא ובעבודתו בנפח רוחו
 להגביה ולהתחבר עם האיש העליונים נדע כי כפלים רועלה בהמרדה סן הנפח כי הנפח
 יעצמה לעלות בכל יכלתה כאשר העוף אשר קוצצו כנפיו לא יוכל לעוף בכל יכלתו עד אשר
 יצמדו כנפיו והכח המחבר בינם בעודנה בנפח הכח ההו' יחבר ביניהם יאחר חפררה וידה דה'
 עליה יותר נקל וכמו בן גששות החסידים והחכמים ור"ל אמרו חכם עדיף מנביא החשיעו
 כי כל עגול יעמוד על נקודתו האמצעית והו' עמוד העגול על כן נמשל גלגל השכל המסובב
 על כל העולם ועל כל הגלגלים כמו גלגל עגול ונקודתו אמצעי העולם ונקודתו העולם בני
 אדם ונקודת בני אדם הנשמות אשר בס' כי הם עמוד העולם ועליהם יעמד כי בעבורם נברא
 ונראה כי כל נקודה שלא תאבד לא יאבד עגולה וכשתאבד הנקודה יאבד העגול כי הו' יסודו
 ועיקרו והו' עמוד והעגול נשען עליה ואחר שאי אפשר שיאבד גלגל השכל נדע כי לא ראבד
 נקודתו והם הנשמות זה אות אמת על קיום הנשמות העשירי דע כי הבור' ית' קיים וכל
 העוברים אותו והי' געים למצוא רצונו אם לא ימצאו או אפשר שיגיעו לריק בעבוד כי הבורא
 ית' לא נתכוון בבריאת עולמו כי אם לעבודתו ואם אין להם נמול בעולם הזה א"א שלא יהיה
 להם נמול אחרי המות ואם אין להם נמול אחרי המות יש דבר שמעכב נמולם ואנו יודעים
 כי אין לבורא ית' דבר מעכבו כי לא ברא עולמו כי אם לעבודתו ואלה אשר עבדו אותו לא היה
 להם שכר נמולם ולא הנאה ועל כן נדע ונאמין כי נמולם אחרי המות היא מצאנו
 הכתוב אומר ובחרת בחיים למען תחיה אתה וורעד ואמר למען תחיו וזוהי רובית ואמר
 למען יארכו יסיד ואנו רואים כי הרשעים כמו כן יחיו כמו הצדיקים יותר מהם יעצמו בטובו
 הי'ב אנחנו מוצאים כמה קהלות נהרגו על ייחוד השם ונשרפו ואבדו עולמם וכל טובם
 על ייחוד השם ואנו רואים אם איש יענה נפשו על אהבתו המלך ב' או יסכן עצמו למורו כי
 המלך יגמלהו נמול טוב וכ"ש הבורא שלא יגמול נמול טוב למי שימסור עצמו למות עליו
 ואלא יתן לו שכר טוב זה שקר שאי אפשר להיות הי'ג חזקמה וחדעת לא תאבד
 אך היא קיימת לנצח ואם תאבד מן הידע הננרא לא תאבד מן הידע הבורא ית' והידע היא
 כח עליונה קיימת לא ישלש בה הפסד כי היא כמו גלגל מסובבת על הכל ולא ישיגנח הפסד
 ולא יגע אליה ואחרי אשר לא תאבד נאם כי כל דבר נשמר בעוד שהו' שמור לא יאבד והנפש
 שומרת עצמה בדעה שהי' יודעת עצמה וכוללת אותה וע"כ לא תאבד כי הי' יודעת והי' יודעה
 והי' ידעה כאשר השכל והמסביל והמסובל כח אחד ואחרי אשר התנאר כי הנפש הי' יודעת
 לא תאבד כי הי' יודעת לא תאבד הי'ר המלאכים הם כחות ואין להם לא גוף ולא צורה
 אבל ראויים ללבוש בצורתם מעשה צורה יש מהם אשר יראה על צורת אליה ואחר על צורת
 חי והאופן ויש מהם על צורת אדם והי' חיקרה בעיניהם כי זאת הצורה אשר בה נראה מלאך
 הנכוד כאשר אמר ועל דמות הנפש דמות כמראה אדם וע"כ אם נפשה אדם כצלמנו כדמותנו
 כצלמנו באורה הנכבד אצלנו אשר הי' מכוון כל הצורות למלאכים הסתיראים לבני אדם ופוח
 פלמוד כי צורת האדם הי' העליונה הי' צורת הי' יודעת והחכמה וע"כ כל נפש אשר צורת צורת
 אדם יש בה כח יסבנת אל מעלת המלאכים אם לא יודעין מונע מפעשים רעים :

הט"ו

הסו אמר הכתוב ויצר ילאהים את האדם עפר מן האדמה ונצח וכו' לך כריאת הנפש
 מן העפר ולא זכר בנפש בריאה אבל אמר יצח באפיו נשמת חיים ונבין ממלת
 יצח כי לקחה ממנו ולא בראה רק אצל חלק מחלקי כבוד ונתן אותו כאדם כאשר אצל מן
 הרוח אשר על משה דבינו ע"ה ונתן על שניים איש הזקנים וכו' נדע כי הנפש מן רשעים
 והגוף מן הארץ שם תעלה כצאתה אם תהיה זכה וכן אמר שלמה המלך ע"ה ודורח תשוב
 האהים אשר נחמה ומלת תשוב היא מעידה כי תשוב אל המקום אשר באה כשם והיתה שם
 קודם זה כאשר ישוב העפר אל יסודו אשר היה משם ה"ו כח הדעת יהיה מהשכל
 ומשניהם יבא הרביר וכח המדברת היא אלהית וכשנפרדה הנפש מהגוף נכח הדבור אשר בח
 תנוע אל המעלה העליונה ה"ו נפשות הן שלשה עליונות ושפלות ואמצעיות
 העליונות נשמות המלאכים והשפלות נפשות הבהמות והאמצעיות נפשות בני האדם ובידוע
 כי כשיתחברו שני הפכים יתחבר מהם כח ג' אשר איננו אחד משני הפכים אבל הוא עשוי
 מהם כגון אם תערב מדה מדכש עם מדה מלענה יהיה לו שעם שלישי לאמר ולא מתוק ואם
 יגבר מעט המדירות יהיה נוטה אל הלענה ואם יגבר המתיקות יהיה נוטה אל הדבש וכן כל
 אמצעי כשיגבר עליו אחד משני הפכים יהיה נוטה אליו והאדם מחובר משני הפכים מנפש
 סדומית וגויה רומסת ויתחבר מהם כח שלישי ואם יגברו עליה בחנת הגוף תהיה נוטה למטה
 ואם יגברו עליה כחות הנפש תהיה נוטה למעלה עליונה וזה לך האות על קיום נפש החסיד
 בעלותה למעלה אע"פ כי נפש האדם בינונית בין נפשות המלאכים ובין נפשות הבהמות ואם
 תעשה כמעשה הבהמות תהיה כנפש הבהמות וגמולה כגמולה ואם תעשה כמעשה המלאכים
 תהיה כהם וידענו כי המלאכים לא ימותו וכן הנפש אשר היא כהם לא תמות ועל זה אמר דוד
 המלך ע"ה נמשל כבהמות נדמו ואחר כן אמר כי לא תמות נפשו כאמרו אך אלהים יודחו
 נפשי מיד שאול ואין כוונתו על מיתת גופו כי הנה זה אומר כי יקחני סלה ר"ל בעת יוציאני
 מן העולם הוה יפדה נפשי מן המות ואל תמות נפשי הרשע ה"ו אנו רואים
 כי הנפש יש לה דעת ללמוד כל אשר בעולם ויש לה דעת אחרת עליונה מן אשר בה תדע
 עצמה ורדע ידיעתה וזו היא דעת הדעת ובדעת חזאת קרובה לבורא ית' כי האדם בשעת
 לידתו הוא כבהמה וכאשר יקנה דעת יהיה לו מעלה על הבהמה ואם ימליע נדעת ובתבונה
 יתרחק מרחק גדול מן הבהמה ותעלה נפשו למעלה עליונה מפני שהיא חושבת בדברים
 עליונים וע"כ היא עליונה מאד ואם תתעסק לחשב בענייני הבורא ית' תוסיף מעלה ואם
 יתהיה יודעת עצמה תכמיל מעלתה כמה פעמים כי בדעתה עצמה ידעה הדעות כלם כי כל
 הדעות נכללות בתוך הנפש ועל כן בשתעלה תקרב מאד לאל ותרחק מן המות כי המות לא
 ישלוש לא על הגויות הקרובות אליו אבל על הכחות הרחוקות ממנו צ"ל לו שלטון עליהם
 ועוד כי נפש האדם בשכלתה וחכמתה תכיר יצרה ואחרי אשר תתחבר אליו והיא עודנה
 בגוף כן נדע כי תתחבר אליו אחרי יציאתה מן הגוף בלי ספק ה"ו דע כי
 פעולת האדם נחלקים לשני חלקים חלק בהמי שהוא המאכל והמשתה והנעילה וההתנועות
 וחלק מלאכי והוא השכל והחכמה והעושר והדבור אם כן נראה כי זה החלק היא כרשות
 הנפש ואם תרצה להיות מן המלאכים תוכל ואם תמשך למעשה הבהמות תהיה כהם אם כן
 נדע כי חנפשי החסידים לא תמות :

השער הששי

בפירוש הדברים המסייעים על עבודת האל יתברך והמעכבים אות'

דע כי כל מי שתעסק בעבודת האל ית' צריך שידע כי העבודה היא כמו הרפואה כי כח הענינו' אשר נכפשות כמו החולים אשר נקנף ות'קן מעשים הרעים הוא כמו הרפואה אשר תחנך סוג הנקף ותכיר תלחות הרעות עד אשר יהיה כריא והרפואה היא משני דברים מהרכבת הרפואה דברים מועילים וממנוע את החולה מדברים המושפ' בחליו וכן תוקן המעשי הרעים הוא להסיר הרעים לעשות הטובים ועל כן נזכר עתה העניינים העוזרים על העבודה ומניין הדברים המכשלים העבודה ותוקן כל אחד י' דע כי עבודת הנראית יש עניני' רבים מכשלים אותה והם התאוה והכעס והחנפ' והעצלות והעויות ומאורעות העולם והכרת מתי רשעים ורוע האמונה ולעג הלוענים והחכמות הרעות והגתיות והקנאה ולקוש בעבודה משני שלא יראה שכרה ותכלית' ושלם יאמן ביום הדין והנני מצרש כל אחד מאלו העניינים ואומר בתולה התאוה היא ראש ושרש לכל המעשים הרעים וכ שתן אדם רשות לתאוה לא ישאר מעשה בן המעשים הרעים אשר לא יעשה אותם ותתאוה היא מצויית בעשרה הדברים במאכל ומשנה נכשים כעושר וכשירה וכעסקים וכמלכוש וכמרכב וכתענוגי הנוף וכשאר סיניס' ועל כן צריך אדם לכבוש אותה ולרפא זה החולי כי כל חולי לא יתרפא לא ברפואה נאם היא כננה כאדם שיש לו קרחת חרה יתרפא ברפואות קרות ואם הוא חולי קר יתרפא ברפואות חמות ועם הרפואות צריך לישמר מכל דבר מוסוף על חליו וכן אנו צריכין לדעת התאוה וכח' וכל עניינות ובעשה הרפואה תהפך סג' ואני אומר כי כח התאוה תקום מכל אדם מעשרה דברים אשר זכרנו ואמר כי תהפך תאות המאכל והמשג' הוא ברוב התעניות ולהעניש רוב האכילה והשתיה והפך תאות הנשים חברת מתי וישר והחכמים והפך תאות חושך להתחבר לעניים ולמרוצים והפך השגרה להתחבר לשליל' ובמזכים והפך רוב העסקי לחשוב כמות אשר תשכח ותכלה כל העסקים וכל המעשים והפך תאות המלכוש שק ואמר ותחת תאות המרכבה ללכת רגלי' תשדול' תכניע לבו והפך תאות העדון להרחיק המעריצים וכל תרועת לרפא חולי תתאיה ירגיל נפשו באלה הדברים ואם תתה התאוה חוקה עליו יעכיר על לבו כי נמותו יעזוב הכל ושוב שי עזבו כרצון נפשו כדי לרצון רצון האל ית' משיעזבו בעל כרחו ויסצא חרון האל ית' ואם יתחיל להתעסק בזה ויראה כי התאוה תתקשה צריך להתרגיל נפשו בכל אהת מעש ויוסף ככל יום וכל שכוע וכאשר יקוף בהם אל יתייאש וידע כי אחרי אשר יעבור על רש' ויפ' או יכיר הרעו' אשר עשה כי המעשים אלהו מתחיל דבר ולא חוציאו לאור ועל כן כהצביר כל זה על לבו מיד יחזור וינחם מרעותו ואם ירצה להתרגיל נפשו אל יכביר עליה כתיח' אד' ישום עליה עול המצות מעש כפי אשר תוכל לסבול ולא תכול וזה הענין אשר יחוייב בו ישבע לכל יניחנו ואל ירף ממצו' כמו חצי שעה ואחריו אשר ידע כי ישקור עליה ולא יחזיר מנחה אפשר שיוסף בה וכאשר ירצה אדם לעשות הדברים העוזרים איתו על עבודת הנראית צריך שזכור יום חמית ודין אלהו וענינו' וצריך שיזכור חיי העולם הבא ומנוחת הצדיקים ונועם גמולו עם אדם ישמר חק אלהו וצריך שיקיא כרש' יום החזורים בתשובה כראותו כי הוא משכיל מכלל ויזכו למעלה גדולה והוא לא יזכר וצריך לחשוב כי בעת הצרות והתלאות או יכנע לבנו הערל וישוב לאלהיו בעל כרחו ועל כן טוב לו לשוב כעורנו במרת' ואל ידמה לרשעים המתאים כי צריך לדעת כי התאוה

אשר

דברים המסויעים לעבודת האל יתברך יד

אשר בין הדשע הפותח והרשע המשיכל כי הרשע הפותח לא יעשה השונותו אלא בנה רתג
 ודרשע המשכל יקרם מעשם טונים בטוב חנא אליו הרעו כד שיהיו לו לבנים ולנזוח
 בעות בצרה ואין כונתי באמרי משכל להכמים וכבנים גבל הכמה רעה ובכל עסקם
 דעם וכדרך ארץ המשכל הוא מי שיהיה דראדרונות ויכיום בטוב ביאם ודע כוף
 העולם ויחשוב באחרתו והמרה השניה היא הכעס הוא מן המדות הרעות אשר
 ישחיתו העבודה כי כל מי שישלו כעס לא יתישב העבודה בלבו בלעג כעסו לא ישי
 אל לבו לכל מה שיעשה רק ידכה שבועות ויחלל שם שמים ויהרג לרעה זיק לחבירו ואכשר
 בעלות חרוק אמו ילך ועבוד עבודה זרה או יהרג בפשוט על כן לא יבטח ואדם בעניותו
 אם לא יוכל לכבוש כעסו ורפואת הכעס היא שנדע מה הם הכחות אשר יעוררו הכעס ונבהך
 אותם ונאמר כי סנת הכעס יהיה מפעוט יישוב הדעת ומסכלת הכעס ומחסוק חנות
 החכמים והמשכלים אשר ירדו לכבוש כעסו ומרוב התחרותו אל הכס לים והרשעים ש
 זמפני אשר לא יכיר כמה מדה מנוהיש בכעס ולא יכיר כמה מדת טונות יש נסכל ואך
 אף כי כל מארד אפו לעולם לא יתחמץ ולא יצטרך לעשות דנו אשר כל עמנו יחסדו
 דק כל מעשו הם בשוכה ונרת כאשר אבר טוב ארץ אפים מנכו ובושל גידו מיוכר
 עיר: דע כי החכמים החסידים נרחלחל הנאי עניותם יקחו לנפשם זה דחנאי
 לכבוש כעסם ולא יכעסו ולא ישטמו אך לבם רחב לקבל מעשר אדם אם טונ ואם רע ואם
 זיק להם אדם נכזה תיקר נפשם מלהלל כבודם עמו ולהשיב לו גמולו ואם זיק לדם אדם
 נכבד יסבלו דבריו ותאפקו ועל כן ברצות עונד אלהים להסיד כעס מלבו הוא צריך להרגל
 נפשו בהנעדר קושי לבו וישבע לבל יכעוס וישים בין עיניו זכרון מעלתו וכיהא עפר ואפר
 זאו יבגע לבבו ואם זיק לו אדם ירחיקו נמענה רק או ישים הדמי דסן לפיו ויחשבו כי לא
 יקרא המשכל משכל אם לא יהיה מושל ברוחו וכשיביא נפשו בכסות ברית ושכונת לכל
 יכעס מיס מספר יהיה לו כמו רפואה מרה כלענה אשר ידע כי המנענו מסחלה קשה ש
 קענה ונשבע לאכול תמיד ממנה וכשיעשה זה הדבר אפילו שני חדשים ויראה כל מיני הכעס
 אשר עברו עליו וסבל הכל בסדר פנים יפית יכיר בעצמו כי הוא נבור ומשכל המדות
 השלישית החנופה זאת היא מן המדות הרעות אשר לא התקיים בה עבודת האל נת
 כי כל איש חנף יוסף בעבודתו לעני בני עמו ומהיותו לבדו יחליפה או יגרע מסנה כאלו
 עבודתו לבני אדם ולא לבורא זה יקרא שמתף כי יחביר בעבודתו בין בני אדם ובין הבורא
 עבודתו לשנידם ועל כן זוה הכתוב והזהיר לא תגור ספני איש ורפואת המדה הזאת
 לחשב בלבו כי כל היגיעה תהיה לריק ואן לו מיגיעתו שבר כי אם חרוק הבורא כי הבורא יכיר
 כי עבודתו היא להראות לבני אדם ואין לבורא חלק בה ועל כן תפלתו תהיה להסאפה ועוד
 כי כל חנף הוא כסל בעבור שעלה על לבו כי כאשר יוכל לרכות לבני אדם כן ירמח
 האל וזה יהיה מסכלות גמורה ועל כן צריך לדעת כי טוב הוא שיגלה דשעו בגלוי
 משעלסו ממני אדם כדי לרמותם ולמען יקראוהו חסיד ואם הכוזה הזאת תהיה בעובד
 אלהים צריך להרגיל נפשו בהפכה וישים על נפשו נדר לבל יוסף על עבודתו לעני
 בני אדם אלא מה שיעד כי לא יחסיר ממנו כסתר ואם יוכל לתקן זו המדה אז ידע
 כי ישיג וצנ האל :

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

המדה הרביעי' העוזת דע כי מדת העוזת תכטל רוב העבודה כמ'שה גם כוש לא יבושו גם הכלם לא ידעו ומי שלא יכלם מבני אדם ממעשיו לא תדבק בו העבודה כי הכתוב אומר טוב עם יי ועם אנשים וכל מי שיהיה ענו לבורא יהיה ענו לכל אדם אם כן נאמר שכל מעיו פניו לבני אדם מעיו פניו לבורא ועל כן צריך אדם להכניע יצרו במדה הזאת ולזכור הרעה שיש בה ושיקנא בעניוים בר אותו אותם ובשמעו רזהלתם מלשון כל איש וכאשר ירצה להסיר זאת המדה ירגיל להכניע נפשו ולהתבייש מכל בני אדם וילך בקומה כמוכה ועיניו לא רץ ויזכור כי העוזת ישחית כל עבודתו המדה החמישית העצלות היא מדה רעה תכטל העבודה כי כל אדם עצל לא ישלים עסק מעסקיו ועל כן לא תשלם עבודת העצל כי יתעצל להשלים הנאייה ודע כי העצלה תכא מן הסכלות ומחולשת הלב וממעוט הדעת מפני שלא ידע מדה ותועלת הנאה עליו מעבודת האל יתעלה וממקוט קנאתו בזויוים המתעסקים בעבודה וע' כ צריך כל משכיל להזהר ממנה ולבקש תחבולות להסיר אותה ויקנא בתבריו היגיע יום ויליל בעבודת האל ית' כל מי שלא יהיה זריו לא ושיג תועלת וכל מתרפה במלאכתו ישחיתנה כאשר אמר גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית המדה הששי הקורות והתלאות הבאות על בני אדם כגון חדושים רעים או טובים או שיהיה במצוה או יעלה למעלה גדולה או ירויח הון או שיקחוהו בשבי או יאבד לו סמון או יחלה הוא או אחד מבני ביתו או יהיה גולה מארצו או חבוש בבית הסוהר או ימות אחד מאוהביו כל אלה החדושים ורובים כהם ישרדו לב בני אדם מעבודת האל וישכיחוהו אותה ויסירוח מלבו אך בעת הזאת ידע ויבחינן שכל כל משכיל החוק הוא הרפה כי אם יהיה חזק ואמונתו קיימת לא יוכלו כל החדושים לחסר מעבודתו כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהמישו ממקומו כן השכל החזק והאמונה העקרית לא ימיוה כל אלה המאורעות וצריך האדם ליהרר בעת הזאת וידע כי על זה התנאי בא כברית עם אלהיו ואחרי אשר התנה על נפשו לעבוד אותו צריך להשלים פדויו ולקיים אסרו וצריך לו להכין לב חזק ואסיף לקבל המאורעות ויחשוב בהם בטרם בואם וימתנם בכל יום ובכל שעה ובכל חודש ויאמר בלבו אם לא יבאו היום המאורעו יבאו למחר ואם לא יבאו למחר יבואו לאחר מחר וכשיעשה זה ויהיו עיניו ולבו בהם כשיבאו המאורעות לא יטרדוהו ולא ישכיחוהו העבודה כי ימצאוהו מווסן לקבל אורחם וזה מעשה הצדיק כי יחשוב וידע כי העולם נזה התלאות וע' כ עיניו ולבו בהם בכל רגע וע' כ לא יטרדוהו כשיבאו ולא יחרידוהו אך יחרידו למי שהוא בטוח בעולם ויאמר כי לא תכא עליו צרה וכי שלורו תעמוד לו וע' כ כשיבא עליו הפך מאשר חשב יחריד ותאבד דעתו ואמונתו ועבודתו וצריך למשכיל לשמור נפשו תמיד ואל יבטח בטובת העולם רגע רק ידע כי התלאות מווסנות לבא ובוהו יצליח ותתקיים עבודתו דהמדה השניעית חכרת מתירשע דע כי זאת המדה תשחית כל העבודה וא' עפ שיהיה העובד שלם בכל מדותיו אם יתחבר לאנשי רשע ותחבר לנערים עבודתו וא' פירושם אם יתחבר למלכים ימשיכוהו לנאות ולבקש שררה ואם יתחבר לנערים ימשיכוהו לתענונים ואם יתחבר לנשים ימשיכוהו למעשה זמה ואם יתחבר לאפיקורוסים ישחיתו אמונתו ואם יתחבר לכסילים יאבד חכמתו ושכלו וישכח חק אלהיו וימשך אחר מעשיהם ואם יתחבר לעושי אונאה וגזל תמשיכוהו נפשו איהם לאט ולא ידע כי בנפשו חא ואם יתחבר לשוטים ישתטה עמהם ואם יתחבר לנרועים ונבזים ילמד מעשי' בוזיים וע' כ צריך לרחק

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

לרחק תמיד מכל אלה החברים ולדעת כי כפי רחוק מהם כן תהיה קרבתו אל הנורא יתברך
 וכפי קרבתו אליהם כן ירחק מהנורא ית' ואם לא ידע איך יפרד מהם כי נגר עליו היצר
 ירחקו להפכם ואז יכיר מומם ובהכירו מומם אז יוכל להתרחק מהם כי אם יתחבר למלכים
 ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם לעניים ולמרודים ואז ימאס
 הגאות וגובה הלב ואז אפשר לרחוק מהם בלאט וכשירצה לרחוק סכנת הנערים ולא יוכל
 להרפור מהם יתחבר לזקנים ואז ישמע דבריהם ושכלם וחיזותם ויכיר הכבוד אשר ישגי
 בחברת הזקנים והישישים וההפרש אשר ישגי בחברת הזקנים בין חברתם וחברת הנערים
 ואם יתחבר לנשים ולא יוכל להרפור מהם יתחבר לאנשי יישוב ושכל ואז יכיר החמודות
 אשר נבם אשר הם הפך מעניני הנשים ואם יתחבר לאפיקורוסים והשחיתו אמונתו יתחבר
 לתמימי החסידים המופלגי בחכמה והם יורוהו באותות ובמופתים על בשול דעת האפיקורוסין
 ואם יתחבר לכסילים ולא יוכל להפרד מהם יתחבר למשכילים ואם יתחבר לעושי אונאה וגזל
 ולא יוכל להפרד מהם יתחבר לאנשי גאמנה ואז יראה איך הם נוהגים ואם יתחבר לגרועים
 ולא יוכל להפרד מהם ירחקו לנכבדים ויקרים וילמד מעשיהם והסדה השמינית רוע
 האמונה מי שאין בו אמונה מה מאד קשה למצוא לו רפואה ולמכתות העלה גם האלהים
 ציראתו לא ידיחהו ויהפך לו לב אחר ויסיר לב האבן מכשרו ויפקדהו בפקודת רחמים כי אין
 סבה לתקונו ואם ישימו לפניו כל עניני המוסר והתוכחה הכל הוא לו לאין ויחשבוהו ללעג
 והוא כמו החולי אשר אין לו רפואה וככלי חרס הנשבר אשר אין לו תקנה ועל כן צריך אדם
 לשמור אמונתו והמדה הטלעג הלועגים וחרפת המחרפים אין לאדם ליכנס לעבודת
 האל עד ישת עליו לבל ישת לבו ללעג הלועגים עליו וחרפתם ואם יאמרו עליו כי הוא חנף
 וגונב דעת הכריות אין לו לשום לב לדבריהם ויחשוב כי לו ישימו כל בני אדם לבנם ללעג
 הלועגים וחרפת המחרפים לא היה אדם עושה שום טובה ולא מצוה ולא חסד כי לא ימלש
 אדם מלשון הפריצים כאשר אפר שררו בשמים מיהם ולשונם תהלך בארץ וכמה לועגים אשר
 לענם מקנאה וגדופים מפני שיכירו היתרון ולא ישיגוהו ובעבור זה חרפוהו ועל כן צריך אדם
 שיחזיק בעבודתו האל ית' לידע כי לא יחרפוהו כ"א שני אנשי או כסיל או משכיל ואם יהיה
 כסיל אין ראוי לחוש לדבריו ואם הוא משכיל המשכיל לא יחרף אדם על עסק נכון אלא אם
 תהיה קנאה מפני שאין בו המדה ההיא המדה העשירי החכמות יש חכמות משחיתים
 האמונה כגון חכמות החיצוניות וחכמות האפיקורוסין וחכמת הפילוסופיא כל אלה אין צריך
 לעבוד אליהם לשקוד עליהם רק ירחק מהם ככל כחו כי גרם שישיג מהם תועלת יאבד
 אמונתו וידמה למי שאבד חפץ בשכיל אחר ולא השיג השני וכמה חכמים בעיניהם חשבו כי
 עלו למרום החכמה חושבים כי עלו ועמדו בסוד גדול ועלימיהו מוזלתם ולא ידעו כי רחקו מן
 האמונה ולא יכירו הדבר כמו הכריא אשר הרגיל במאכלים רעים לאהבתו בתענוגים ונשחרר
 בגני אבריו והרכבת גופו ונשתנו פניו והוא לא ירגיש ויחשב עצמו בריא והוא קרוב למור
 וכאשר יתחבר לאפיקורוס תשחת אמונתו מעט מעט והוא לא ירגיש כן המתעסק בחכמת
 הפילוסופיא תרחיקו מעט מעט והוא לא ידע אך כונת הפילוסופיא והכונתה היא לדעת
 ייחוד השם וכשידענו אז יעבדנו אבל חכמת הפילוסופיא היא כמו הים הגדול וידמה הרוצה
 לחתעסק בו כפי שדצד לבא בתוך הים כשיאמרו לו במצולתו יש פנינים ואבנים יקרות

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

ודברים והרגו נפשם על הדבר הזה כי ישחו בתוך המים וישוטפו לכש ולא ימצאו חכמת
 הפילוסופא ישרה כחלתה דברי והקדמות משבשים האמונה ולא ינשח כל הנכנס בה
 שתאבד אמינותו אם לא יהיה לו מלמד בקי וחסיד שיראה וישמרהו מן המקומות אשר תהליש
 אמונתו ואז ימלט האדם ממכשולות הפילוסופא וישג התועלת אשר הוא מבקש אבל
 כש קרא לבדו ספרי הפילוסופיא או יקראם עם רב חכם ושאינו חסיד גמור אין ספק כי
 תשחת אמונתו ויפסיד יותר ממה שיריח וזה הכלל הוא עמוד לכל ירא יי ועל כן צרי לזהר
 בו והמדה היא הקנאה כשיראה העובד אנשים רבים פחותים ממנו מתעסקים בעסקי
 העולם והשיגו כבוד יקנא בהם וישוכ לכש מעלתם ויאמר בנפשו הנה לה השיגו לזה הכבוד
 מפני שבקשוחו ואני אלו אנקשהו אמצאהו וצריך למשכיל להשמר מזאת המדה והסוד
 היכי הפתיות כי עובד אלהים כראותו אנשים עובדי האל כי עזבו עבודתם ושבו לעסק העולם
 והלכו אחרי תאוהיהם ואמר הנה פלוני עזב עבודתו אעשה כן גם אני אחי תכלית הפתירות
 והמדה הלכתי יקוץ אדם כשלא יראה שכר עבודתו יש אנשים מתעסקים בעבודה וכאשר בא
 עליהם צער ינשחו על צדקתם ועל תפלתם וכאשר יראו כי לא תועיל יקצו בה כל שכן אם
 יראה דרך רשעים צלחה והוא עומד בצער או יתקצף זה יתרון כן המשכיל להכסיל כי הכסיל
 יעשה הדבר הזה אך המשכיל לא יעשה וישכילו כי עבודתו כאין וצדקתו כאפס ופי ירחן
 שיה חבה די להנצל מעונש אלהיו ואל יבקשה עליה בעולם הזה והמדה הזו הכיליות
 היא הדומה לו מרוע הנפש וחסרון זכותה ואולם זכרנו זאת המדה סמדות רוע הנפש בין שאר
 סמדותיה מפני שנראה כי כשתהיה הנפש נדיבה נכללים בה רוב המדות הטובות אם כן נהפך
 זאת המדה ונאמר אם יהיה אדם כלי אין זאת המדה הרעה נו לכה רק אחרות סלבד אלה
 הואת עלתה על כלנה ועל כן אוסר כי המדה הזאת תשחית העבודה כי כל מי שיהיה כלי לא
 יעשה צדקה בעתה ולא יעזר אביון כי אם בעל כרחו וכל מצוה אשר יכיר בה תועלת יעשנה
 במשפט ואם יכיר בה אמילו השם מעם מהינו יקל בה ויביא ראיות עליה עד שיתרנה
 ויעשה בה חרטה ופשרה כגון אם יקנה כנש וישחטהו ונמצא שרפה ויוכל להביא הלכות
 וראיות להכש אותה יעשה וכן אם יכנס עליו שבת יזדמן לו עסק שאם לא יעשנו יאבד לו
 מסון כי אראיות כי הוא מותר לעשותו וישים ראיתו אשר יעשה אותם האדם וחי בדמוכל זה
 יבא מכח הכיליות ועל כן אי אפשר לכלי להיות עובד אלהים בשביל רוע לבנו ועינו אשר
 בשביל פרוטה יתיר כל איסור וכל שכן כינו לבין עצמו כי לא ישמור לא איסור ולא יתיר כלל
 בדבר תועלת ועל כן צריך לעובד אלהים לכל ילמד במוקש הכילות כי ירמה אלה ו בחלק
 שפתיו ויראה לו תכלית החסידות וכש יזמ לו שום תועלת או ריוח על מנת שיתיר איסור או
 יאסור מותר יעשה וכן כש יזמילו אכזר ממח לא יניח עצה ותחבולה אשר לא יעשה כדי
 להציל חינו והכסיל הוא לא ימלט נפשו ועל כן צריך לכלי להסיר עצתו מן המדה הזו ואל
 ימכור עבודת אלהיו בעבור מחיר נכזה וגרוע כי כל מי שיסמור מצות אלהיו ישיר לבו
 לאכזר מסון עליו וכן לא ישמח בתועלת שתבא בחלול המצוה וזה הנקרא ירא אמר המחנך
 אחר אשר בראנו עיקרי העבודה ועמודיה והענינים המשחיתים אותה צריך לבאר כל ענין
 מעניני העבודה ונזכר בתהליש שמות ואחר כן נפרש אותם כמי וכלתנו האחד בהיכל אדם
 נפשו לטעות ולעבורת האל ותלכאר כל סודות ההרגל ופי דרכי התפלה אך הסודר ענינו

נפשינו

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

טז

ופרישתו איך יחיה הב' לעשות אדם תשובה על חסא נקוריו הג' ללמוד תלמוד תורה ודברי
 רבותינו ז"ל ודברי אלהים חד' להזהיר כפי כחו מדברים המסחיתים העבודה הה' לקרוא כל
 נוראות חבורא ונפלאותיו אשר עשה עם חסידיו כגון נפלאות מצרים והים והמדבר ומעשת
 פנלח אסתר וחולתם ולקרוא כמו כן דברי נוראותיו ועונו ואפו על עווביו כגון אשר קרה לקרח
 ולעדתו הו' להשמר בתחלתו לכל ישנה וישכח וענין תפלתו איך תהיה הו' בענין תעניתו איך
 יהיה חח' להסתיר עניני עבודתו מבני אדם ולהעלימם כפי יכולתו חס' לשום להרגל עבודתו
 זמן ואז יוכל לשקוד עליה ה' לחלק שעות היום והלילה ולסדרם היא לסדר לעני סחורוריו
 ועסקיו ואומנוריו הגב' להתעסק בצרכי עניים ולהחזיק בידי סרודים הג' לבקר תמיד
 בית הקברות כי אז נכנע לבכו הערל ולעמוד על חוליב בשעת מיתתם ואז יכיר כי הכל הנל
 היד לסדר מאכליו ומשקיו ותענוגיו ומרכבתו כמשפט הטו' להתחנן בכל תפלה מתפללותו
 להצילו מיצר הרע עד יום מותו ה'ו' אם ידעו לו בנים איך ירגילם ואיך ילמדם מנעויותם
 ה'ז' לקחת אשה אם הוא פנוי ד'ח' לשום כונתו בעבודתו לאהבת הא ואהבת הא תשלם כד'
 דברים והתחבר עם ד'חסידים חכמים ולרחוק מחכרת הרשעים והכס לים ולהתעסק בדברי
 רלל וכלל ספר מן החסידים ד'קדושים ולרחק מחכמות חיצונות וכשירגיל אדם באלה דבר'
 עליו נאמר עושה אלה לא ימוט לעולם ד'אחד בהרגל העבודה ודרכיה דע כי כל
 הרוצה לעבוד את אלו עבודה גמורה בלב שלם לא ישיגנה כי אם כרוב השקידה בארך הימים
 ברוב ההרגל ושלא יקוץ בהודע כי עובד אלהים ימצא טורח גדול בתחלת עבודתו וטעם גדול
 באחרית עבודתו וכן כל מעשה אשר יעשה אדם יגיעה בראשונה ויסור כבדות היגיעה
 באחרונה ועל כן הרוצה לקבל עליו עול העבודה צריך לחשב בכל הנאותיה ולהסתכל בהם
 תמיד וירגיל עצמו בראשונה לעשות המעשים הקלים ואל יסרוח על עצמו אכל כל אשר ילך
 יוסיף כאשר אמר והיה להם דברי י' צו לצו לצו לקו לקו זעיר שם וגו' וכראותו כי
 יוסיף יותר מאשר יוכל לסבול יקל מעט ממנו לכל תקוץ הנפש בו פתאום ואחרי אשר יקל
 ממנו ויעברו עליו ימים ישוב לקדמותו והגני זוכר לך דמיון בהרגל דרכי העבודה לכל תכבד
 עליו כגון אדם הרוצה לענות נפשו בצומות ואין מנהגו לסבול תעניות ע"כ צריך בראשונה
 להתענות יום אחד בחדש ויתחיל בימי ד'קור כי הימים קצרים ונופו חזק ולא יזיק לו החום
 ויעמוד על זה המנהג ימים ואחרי כן יוסיף מעט ויהיה התעניתו בימי החום לא בימי הקיץ
 ואחרי כן יוסיף מעט להתענות בימי הקיץ ואם יצטרך להתענות יום ככל שבוע ידע כי היגיע'
 שיסבול יהיה בכעס הראשונה ושנית וקצת היגיעה תשאר בנ' ובד' ומעט מזער ממנה תשאר
 בחמישית ובששית וכשיתחיל לדוכנס בשביעית לא יגיע בה שום יגיעה כלל וכראותו כי
 יקוץ ויגיע בתעניתו או בענין עבודתו יעביר על לבו כל הטובות והתועלות אשר יש לו מן
 העבודה ההיא ויהיזק אשר יחזיק מעצמו בה וידע כי הצום יכניע הלב וצריך לכל הרוצה
 ללמוד ההרגל שידע כי כל עובד עבודה ומתעסק בשום מעשה או יגיע עצמו בדברים כבדים
 צריך בראשון לחשוב בטוב הבא עליו בעשותו אות וברעה הבא עליו אם לא יעשנה וכפי גודל
 הטובה הבאה עליו כן תהיה רוב תאותו לעשותו כי אם ידע כי תבא אליו הנאה גדולה ממנו
 תקל בעיניו היגיעה אשר ימצא בה כגון שכר עובד אדמה אם ירגנו לו מחיר גדול בשביל
 שפחתו בסחור הרב אשר ימצא ממנו לא יקוץ בה ולא ימאסנה אך תנעם לו יגיעתו
 ואלו

דברים המסייעים לעבודת האל יתברך

ואולם יש אנשים אנשים כי לא תערכ היגיעה והעבודה לעובד אלא אחרי אורך ימי בעבודתו
 ואין יכיר הטוב והרע וידע כי יש לו גמול עליו ואז יוכל לשקוד על עבודתו ולא יקוץ בה אך
 בהתחלת דבוקו בעבודה יקוץ בה וימאסנה פעמים רבות ויזנחנה ועל כן אשיב עליהם ואומר
 כי לא ידבק אדם בעבודה אלא בארבעה דברים אחרי דעתו גמולו ממנה ואחריו עמדתו בה שנים
 רבות ואחרי קנותו שכל טוב ואחרי דעתו סוד התאנה והפכה ככל המעשים כי כל סרחיל
 לעשות שום מעשה אם יהיה לו במעשה החוץ שום הנאה תכנס בלבו התאנה כי כן כל מעשה
 שיש בו שום הנאה ליכנס בלבו האהבה ראשונה ואחר כן תסור ותכנס בלבו השנאה ולקץ
 ימים תסור וכן יתחלפו תמיד יסור האחד ויבא השני אך אם תהיה הנאת העובד בעבודתו
 גדולה ויש לו שכל תעמוד האהבה ימים רבים והשנאה ימים מספר ואם לא יהיה לו שכל טוב
 ואין לו בעבודתו הנאה גדולה או יבא עליו סמנה הנאה מצד אחד וסחוסה מצד אחד תעמד
 האהבה ימים מעטים והשנאה תאריך ימים וכאשר יתחלפו פעם רבות אם יתחדשו לאדם
 חדשים טובים בעבודתו אז תוסיף האהבה ורנגדל ואם יתחדשו דברים רעים תוסיף השנאה
 ואם לא התחדש בעבודה דבר יהיו שניה שוין עד יבא השכל ויכריע ביניהם כי אם יהיה השכל
 טוב תתחזק התאנה בשביל ההנאות הבאות ממנה ואם תחלש האהבה תחזק השנאה ותלך
 הלוך ונגדל ותרמטע האהבה בכל יום ואחרי אשר גלינו סוד האהבה והשנאה נאמר כי צריך
 לבעל העבודה להכיר בתחלת עבודתו כי האהבה והשנאה נלחמים שניהם פעם יגבר האה
 ופעם יגבר השני ועל כן אין צריך בתחלת עבודתו להיות חושש אם יקוץ בה כי זה משפט
 האהבה בתחלתה כי תגיע לתכלית ידוע ותחדל ואחר כך תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר
 ואחר כן אם תחלש האהבה ותכבד השנאה אל יהי נואש מן העבודה רק ידע כי לקץ ימים
 תחלף לא אם האדם נבקר מדעת ולא יכיר ההנאו שיש בעבודת הנורא אז יאריכו ימי השנאה
 וימעטו ימי האהבה וכל אשר תלך תתחזק השנאה ועל כן צריך למשכיל בתחלת עבודתו
 להרגיל נפשו בלאט לבל יקוץ בעבודה כי בהכנס האהבה בלב לעשות דבר מצוה צריך למהר
 לעשותה ובראותו כי תמעט האהבה ותתחיל השנאה יש אנשי חכמי לנב יטריחו על נפשם
 ולא יניחוהו להקל סעליהם עד אשר תסור השנאה ויש אנשי סכל לא יוכלו לשבר שנאתם
 ויקוצו במעשה החוץ ויניחוהו עד אשר יאבד מרשותו ולא יחזקו במקצתו ולא יניחו הכל לא
 יאבד מהם ועל כן צריך למשכיל בראותו כי רכנס השנאה בלבו ויקוץ בעבודה לבל יניח כל
 הפעשה ואל יאמר אניח הכל עתה ואחרי כן אחזור לוי כי אם יניח הכל יאבד מידו ואם יחזיק
 בסמנו במקצתו לא יאבד כגון מי שנגזר אבר מאיבריו אם נגזר כל האבר מן הגוף אין לו תקנה
 ואין לו רמזא והוא נשאר אבר מעורה בגוף יש לו תקנה ויחזור לקדמותו כשירפאהו וכן יש
 לבעל העבודה לעשות בכל עניני עבודתו כגון הצומות שאם יתחיל להתענות ימים מספר
 ואחר כן יקוץ בהם אל ימנע עצמו מן הכל רק ישענה יום אחד בשבוע או אפילו יום א' בחדש
 וכן אם יתחיל להתפלל ויקוץ בתפלה יתפלל ימים בשבוע או פעם אחת ביום ואם יתחיל
 ללמוד ויקוץ בה יקרא מעט בכל שבוע ודע כי לא יקוץ אדם בשום מעשה רק
 בהתחלתו וכשיאריך בו ימים ושנים יהיה לו הכל מנהג ותדבק בו נפשו ואף על פי שיש בו
 שורח גדול כי כנראה כל המרגיל עצמו לאכול דבר שלא יאכל מימיו או דבר אשר ימאסנו
 או דבר מר אם יתרגל בו ימים אז לא יכבד עליו ויהיה לו כמנהגו וידבק בנפשו על כן אומר

דברים מסייעים לעבודת האל יתברך

כי הרגיל נפשו בעבודה אל יתחיל בעניינים קשים כי אם בעניינים קלים ואם לא יוכל לעשותם אע"פ שהם קלים יעשה קצתם וכל אשר ילך יוסיף על הם ובראותו כי הקוץ נפשו ימנע מהם ויעשה קצתם ואל יניח הכל כמו שפירשתי והעניינים הקלים הם כגון התפלה ושלת שלום ולעזור לעניים כפי יכלתו ולבקר חולים ללוות בתים אך העניינים הכבדים כגון להתענות בצומות ולהמנע מכל תאוה כשיזמן לו ולהשמר מן האונאה והגזל והשבועה והכעס והקנאה ולאסור מותר ולהתיר אסור יש לאדם להחזיק נפשו ולהרגילה כאשר ירגיל האב לבנו ללמד אותו דרך ארץ כי הוא צריך בראשונה ללמד לו העסקים הקלים אשר אין בהם טרח ולא יגיעה וכל אשר ילך יוסיף עליהם ואז לא יקוץ בהם הבן אך אם בהחלה ילמדוהו העסקים הכבדים יקוץ בהם ויהיה לו סבה למאוס הכל ולא ישוב אליו ועל כן אין דבר אשר יוכל המשכיל לכבוש בו יצרו כמו שיזכר לנפש הטובות וההנאות שיש בעבודת האל והרעות הבאות למי שלא יעשנה ואסתאכר כי יש אנשים אשר לא ישמעו ולא יכנעו מדעתם בשמעם המדות רב' ותוכחותיהם דע כי האנשים ההם אין לו לחלק בהם ולא בתמלתם וראוי להעלים עיני מהם ומן תפלתם ועליהם נאמר אם ישמעו ואם יחדלו וכבר זכרתי לך בכל עת נלחם היצר עם השכל ועל כן בכל עסק מעסק האדם אם תעלה מלחם בין שניהם ואם תראה האדם הולך בעסקיו בדרך מישור דע כי השכל גבר על היצר והכניעוהו על כן אנו צריכים חייבין בכל עסק לעזור לשכל במלחמתו כי השכל היצר הם שני גבורים נלחמים אך היצר מפני זהו שוים בכח ואם יעזור האדם לאחד מהם יהיה חולש ונדף ועל כן אנו צריכין לעזור לשכל אחרי אשר שניהם שוים ועל זה נאמר ראה נרתי לפניך היום את החיים וארץ הטוב הוא השכל והמדת הרע הוא היצר הרע והודיענו כי כח זה כח זה ועל כן צונו לעזור לשכל כאשר אמר ובהרת בחיים ועל כן אמרו ר' ל' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים מפני שמלחמת השכל והיצר שוין ונתן הכורא יר' ושות' לאדם להמשך אחר מ' שירצה משניהם אבל אם יצא האדם הן בעיני הכורא כשירצה להמשך אחרי היצר ולעזור אותו יזכנו לו מונעים או מעכבים או דברים מטרידים ולא יניחנו הכורא לעזור ליצר והכורא יעשה כזה לאדם כי בעבור חסדי אבותיו או בעבור אשר יכיר לבו כי הוא נאמן או בעבור כי יכיר כי באחרונה יהיה חסיד גמור ויהיה מן הזוכים לראות פני הכורא ומן הקרובים אליו וכשיכיר הכורא מה שעתיד להיות ירצה שיהיה נקי בעת שישבו מדרכו הרעה ויהיה קדוש וע"כ אנו אומרים בתפלה השיבנו אבינו לתורתך כי נתפלל לבל יזמן לנו שטן מעכב אותנו ואשר אין להם דין בעיני ה' לעשות טוב יניחם הכורא ללכת בשרירות לבם ועל זה נאמר ואתה הסכות את לבם אחרנית וע"כ כשירצה אחד מהם לשוב מרשעתו ויכיר הכורא כי לא ישוב בלב שלם יזמן לו הדברים המונעים ומטרידים אותו כמו שאמר כי תבאו לראות פני וחו פי' הסכות את לבם כי הרשעים בעשות עבירה לא יזמן להם מונע כדי שתצא רשעתם שכל לידי מעשה כאשר אמר למען תפוש את בית ישראל וע"כ נאמר הנביא ע"ה למה תתענו 'מדרכיך זכן הוא אומר אל נא תמאסנו פן יזמנו לנו סאורעות יעכבו אותנו מעבוד אותך וצרי לבעל העבודה בחשבו לעשות מצוה ויצא' אנה לאור מהרה יש לו להכיר כי מצא הן בעיני אלהינו כי הכורא אהב אתו וכשירצה לעשות עבירה ויזמנו לו דברים מטרידים ולא רשלים לו יזן

כי זי א ה

עניני התשובה וכדר הרבילה

כי מצא חן בעיני אלחיו כמ"ש הו' ה' יי' אשר מעני מהרע אותך ויש לנמלט מן העכירה
 להכיר כי הכור בחר בעבודתו ונתפלתו ועל כן ישמרהו מהתעסק כמעשים מטונפי כדי שיהא
 נקי וקדוש לעבוד אלחיו ובעבור זה צריך כל אדם לעזור לשכל וכדבר הזה ינכר השכל על
 היצר ויש לאדם בעשותו עכירה ויתנבר עליו היצר עד עשותו חפצו הוא חייב להתחבב אחר
 עשייתה וידאג ומשתומם ואם יעשה כן יהיה לאות עליו כי יישב מעשיו ברוב הימי וכשיתעצב
 אדם כאח"כ משלשה עת' יש תקוה לאחירתו להשיב מעשיו האחד טרם עשותו העבירה והשני
 בעוד עשותו העבירה והשלישי אחרי עשותו אותה ואשר ינחם טרם עשותו אותה הוא טוב
 מכלם ואשר ינחם אחרי עשותו אותה הוא רע מכלם וזה ידמה למי שינחם ויעשה תשובה
 בשעת מיתתו ולא זכר אלחיו בעת כריאתו ובכשתו בשולתו ועל כן אין בה תועלת. השם
 יצילנו מטאות היצר וישיר דרכינו ויעזרנו להשיב מעשנו בזה ונבא וכן יהי רצון:

שער השביעי בעניני התשובה:

הט"ז -

וכל הדברי התלוין בת והנלוים איה מסדר התפל ועניני הפרושות:

דע בני כי כאשר חולי הגוף בא מהשנית מססך התערובת אם בתוספת אם כגרעין או
 בשנוי כחם והתוספת הוא כגון שירבה הדם בגוף ותעורר חליים קשים או שהרבה המרה
 האדומה או השחורה ותעורר חליים משוני' או שתרכבה ה' החלכבה ותעורר כמו כן חליים
 וכאשר התוספת תעורר חליים כן החסרון יעורר חליים אחרים הפך הראשונים. גם כל אחד
 מאלה התערובות כשיעמוד בקיו המ' שור וישנה בהם שנוי רע יעורר חליים כגון הדם כש יהיה
 שרוף וישתנה להיות שחור וגם אף על פי שלא יחסר ולא יוסף יעורר חליים. וכן כל אחד
 כש יוסף על הקיבץ בכמותו כן באיכותו יעורר חליי על כן צריך לגוף בעת יעוררו עליו חליים
 באחת מאלו הסכות שלשה או במקרה אחר וזלתיס כגון הכאה או שרפת אש או ביגיע' הגוף
 וכדומה לו ראוי למהר לרפאת המח כטרם יגדל ויוסף החולי וכפי תוספת כחו תחלש כח
 הגוף ויתקבץ על האדם הזק ויאבד לפיכך אמרנו שצריך לכל משכיל כשרגיש חולי בגופו
 למהר לרפאתו. וכאשר אמרנו כי חליים יתעוררו בגוף כן יש לנפש משנוי הכחות או משנוי
 האיכות או משניהם כאחד או במקרה אחר וחולי הגוף הוא חלוף מנהגו כשיתחלשו פעולותיו
 המבצעות או ישתנו בזה יודע החולי וכל עוד היות פעולות הגוף הטבעיות חולכות להוסיב
 ונזוהות על מנהגם ולא תכשל דבר מהם ולא ישתנה נאמר כי לא יקרא האדם חולה והנה לך
 הזאת כמה שנכדיל בין החולי והבריאות ועל כן נאמר כי לנפש עצמת כמו כן חליים רעים
 יבואו מהסכות והם החגרשים וכל אחד מהם יחליאנה בין שיוסף הדבר הסחליא באכורו
 בין ש'חסר ויודע חולי הנשמה בשעה שישתנו פעולותיה הנפשיות או יתכשל אחד מהם ועל
 כן צריך לרפא איתה ולהראות הדרך אשר בה וכל לתקן עניניה. ונאמר בידוע כי כל דבר
 פועל לא יהיה פועל כי אם לוולתו כי לא יתכן להיות אבר מאיברי הגוף מכה ומוכה ולא הפה
 אוכל ונאכל ולא העין רואה ונראה ולא היד כונה ונכנה ולא הנר דולק ומדליק אבל הפועל
 לוולתו הפועל ואי אפשר להיות הפועל והפעול דבר אחד וזלתי הנשמה לכה כי היא יודעת
 כל הדברים היודעים ויודעת עצמה אם כן היא יודעת עצמה ויודע לעצמה.
 דע כי בעלי הפועל הם הנברא הוא יודע ואינו פועל והנברא יודע ואינו
 יודע והנברא והשליש הנשמה אשר היא בינינו בין הנברא ובין הנברא מכה הנברא
 לחיות

להיות יודעת ומכח הנכרא להיות ידועה והכח אשר בה היא יודעת תעיד כי לא תמורז כלל
 סמני שהיא פועלת הכל ואין לה פועל ועל כן לא פעל בה הכוח פעולתו והכח אשר בה היא
 ידועה תעיד כי תמות סמני שהיא פועלה לדבר אחר ועל כן נאמר כי ישגדה שני נחות כח
 יודעת וכח ידועה כשתגבר אחת אין כח לשני כי הוא הפכה ועל כן נאמר כי הכח הידועה היא
 הסכלו בעבור כי הידועים הם הכחות והצמחים והנבראים ולא תהיה ידועה הנפש אלא
 בדבר שסבלה קודם זה ועל כן נשגב הנפא מלשלוט בו הכח הידועה כי אלו יהיה ידוע יהיה
 הוא ידוע ואחרי אשר הנפש יש בה אלה הכחות נאמר כי אם תגבר נדה כח הידועה לדעת
 דרכי האל תכרך וענינו והדברים דשובים בעיניו לא שתהיה הנפש יודעת אותו רק דרכי
 ומדותיו והמעשה הטוב בעניו ותחביר אל הם להיות יודעת קצת מענייני בראיו וכסודות
 בריאתם זאת הנפש לא תמות כלל אך אם תחלש זאת הכח תהיה בה אולת ובידוע כי זאת
 הנפש תמות כאשר תמות נפש הניסה ועל כן לא נא כי נפש החכש יהיה רשע היא נקראת
 נפש יודעת כי אין כונתנו לחכמות הזרות כי אם אל החכמות הישירות אשר ילמד אדם כו
 דרכי האל לזה יקרא חכם וזאת תחיה ולא תמות נפשו כלל ועוד יאמר אחרי אשר התנאר כי
 הנפש היא פועלת בעצמה ובנולתה כי כאשר היא יודעת זולתה חדע נפשה וכל מה שהפעל
 בזולת אם לדעת זולתה או לרודיע דעת זולתה כי תוכל לפעול לעצמה לדעת עצמה ולתודיע
 הרע והנה יצא מדבריו כי דמשכיל כמו שילמד לאהרים וכל ללמד לנפשו ולא יצטרך לזולתו
 כי הנפש היא המיסדת והמיוסדת ובשכיל שיש באדם הכח הזה שהיא יכול להודיע נפשו
 בתחייב לקבל עונש על הרע ושכיל הטוב סמני שיש לו כח להזהיר עצמו ואין צריך לזולתו
 כי הנהמות לא יוכלו להזהיר לזולתם ולא להזהיר עצמם וכן דהיניקות ודסרי הדעת וההרש
 והאלם על כן אין להם עונש כי לא יוכלו להזהיר עצמם ואין להם שכר כפני שלא יעשו בכוננה
 מעשה ממעשי היושר ובעבור שיש באדם כח להזהיר נפשות נאמר כי זה הכח הוא המוסר
 אותו וכשישגה השומר אותו עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש הידועה
 ולא תשמור את עצמה עד אשר יאבד השומר יענש השומר וכן כשתשגה הנפש הידועה ולא
 תשמור את עצמה עד שתאבד נאמר כי תאבד בעונה ומלכד זה העונש על אשר לא שמר נפשה
 וזה סכואר כאשר אמר והצופה כי יראה הרב ולא הזוהר את העם והנא הרב ותקח נפש הוא
 רשע בעונו ימות ודמו מיד הצופה אדרוש ואחרי אשר הנפש החיה דשומרת והשומר אם
 תאבד תאבד בעונה ועוד סמני שהיא שומר הענש וזהו ביאור גדול על העונש והגמול בעולם
 הנא ועי כח השומר לא תהי לחסרי השכל כמו שאמרנו אלא לפי שיש לו שכל כיהבורא
 לא יתחבר כי אם לאנשי השכל כאשר אמר רק אתכם ידעת כל משפחות האדם ועל כן
 אחרי אשר יתחבר אליהם יקריבם ליו ועל כן יענשו אותם ולא יענשו הרשעים הרחוקים כסמני
 כאשר אמר נקובי אקדש ואחרי אשר ביארנו זה העקר הגדול נאמר בידעשים הרעיו דומים
 לחללים כמו שזכרנו כי בעת יצתנו דתערובות גם באיכותם אם נכסותם יתנה נכחם דדם
 אשר הוא קיום הגוף וסמני דנבחיית דדם צלול וטוב יפחד דגוף ויאיר ויהיה בעשי במישור
 וכשישתנה ירד ויהלש כי האיברים סמני שאין דדם צלול נכח ההדקו על כן דדם דולשים
 ודלים כי התערובות הרעות יתערבו גם דדם הדוא יתקה כל הגוף ויד הגוף כפניווע
 דדם וישתנו פעולותיו

עניני התשובה

ועל כן אמר כי הנפש תחלה כמו הגוף וחולי הנפש יבא מחמש סכרו מראה העינים ושמוע האזנים ומלאכת הלשון והשפתים ועסקי הידים ותנועת הרגלים ומלכוד אלה החמשה הגלוי יש סבה אחרת מנימית מתעוררת בנפש והיא המחשבה ומסנה תתעורר התאוה אשר היא יסוד כל העכירות אך המחשבה היא מן הנפש ולא לא יהיה לנפש גוף ולא היתה מחשבתה עכורה ורעה לא זכח כנפשות המלאכים ואולם מפני חברתה לגוף היתה המחשבה נסת ועבה והיתה מעורבת עם מכחות עליונות ופעם מעניינים תחתיים והדמיון לזה כלו אחד מהמלאכים הונח באדמה ונכרא לגוף והיה כאחד ממנו וצריך לנו לחשוב כי יש שני כחות נלחמות זו עם זו אחת נמשכת למעלה למעשים עליונים ואחת נמשכת לעניינים תחתונים כשני שותפין אחד חכם ואחד כסיל כשישתתפו בעצם אחד ועש' כל אחד מהם עסקי בעסק ההוא תראה עסק הכסיל משינה ונרוע ועסק החכם נחמד כליל יופי ואם יתעסקו בעסק אחד אשר לא יחלק ולא יוכל כל אחד לעשות מעשהו לבדו כי אם כחבריה שותפו תראה המלאכה ההיא מעורבת בין טוב ובין רע אבל אם יהיה לאחד מהשותפין כח ויתרון על השני תראה פעולתו יותר מפעולת חברו אם ינכר הכסיל יראה הגריעות והחסרון ורוע התיקון גובר במלאכה ההיא ואם יחזק החכם יראה במלאכה הזויה התיקון והיושר והדפי גובר על כן אדם כי כפי כח הנפש או חולשתה יראה סכחה המחשבה ואם תהיה המחשבה נוטה לדברים עליונים יהיו הפעולות הנאות מכחה נושם לחסירות וליושר והיו פעולות הרגשים החמשים אשר זכרנו נמשכרות ליושר ולחמידות ולא חמשה הרגשים הזן כמו תועלות הגידן אשר ברוכס ילך חדם לחשקיות כל איברי הגוף וכן אלה הרגשות הם תועלות ילכו כם כחות המחשבה להשקות את הנפש ועל זה אסרו ולא תתורו אחרי לבבכם וכן א"ל ליבא וענינא תרי סרבורי דעכירה נינהו וכשיתערכו המעשים הרעים בנפש ישחיתו פעולותיה עד אשר ישורו סכנתם כאשר ישחיתו התעורבות מצות הגוף כן ישחיתו המחשבות הרעות מעשה הנפש ומעשה הנפש הוא הרעה והשכל והדבור והענוה והיראה והתקוה ושאר כחותיה חשובים וכשתתערכו כח התאוה הרעה תשחיתם כלם כאשר ישחיתו התעורבות מעשה הגוף כן תשחית תעורבת התאוה מעשה הנשמה וע"כ אנו צריכין לרפואת זה החולי על דרך רפואת הגוף ונאמר כאשר החולי הבא מתעורבות צריך בתחלתו רפואת משללות מטהרות את הגנע מכפנים ואז רפועיל הרפואה מכחיוץ כי אם תזן לו רפואה או משיחה או תחבושת והגנע עומד בעיניו לא תועיל הרפואה רק להזכר התעורבות ותוסוף על ההיזק כ"ש ונוסף גם תואג על שונאינו ועוד מה תוכל הרפואה לעשות מכחיוץ והאויב יושב לו בחדרו וכמו אשר תתקן הווא יקלל ויאכר הגוף כן מלחמת שניהם וע"כ צריך לטחור הגוף וכשהיה נקי את תועיל הרפואה כמו הריעה המשיגת את תרצה לצננע אותה לא ידבק כח הצנע מפני השנופים עד ריחיצה הישכ ותהי נקיה וכפי שתהי נקיה תקבל הצנע הישכ וכן הנפש כשנדיח מסנה חלאי המחשבת הרעה והתאוה הנגעלת או תדבק בה כח התשובה כמו הבגד הרחוף וע"ז אמ' שזעה בכל עת יהיו בגדיך לבנים רומז לנקיות חלב כלום תהיה כונתך בכל עת שתהיה לכך בר ואו רצו כל לקבל המעשים השוכים וכן אמר בתשובה יעזוב רשע דרכו ואיש און מחצותיו וישוב אל יי וירחם וואמר כי כשיחלה הגוף נקטר רפואה שתהיה כנגד חולי הגוף וכפי ריחוק החולי מקו המישור לצד אחד יהיה חזק הרפואה לצד אחר כגון אם

כא על הנוף חמימות מעט נתן לו רפואה קרה מעט ואם תהיה חמימות רבה תהיה קרירות הרפואה בתכלית החזק כי לא ישוב החמימות לקו המישור כ"א בקרירות שיקרה אותו כפי רחוקו סקו המישור כרפואת הנפש אשר תמליץ באהבת ממון ירגיל האדם נפשו בצדקות ולהסיר התאוה והכצע וזה יהיה כשמתחו בחלקו ושיזכור כי הכל יאבד ושיחשוב כי המורה כנראה פתאום ויתחבר לחולים ויתבונן בפתים ויעמוד בבית הקברות ויכיר כי מהר יהיה כאח' מהם וכן רפואת הנפש מאהבת נשים למאוס אותם מיאוס כפי אהבתו ולזכור את מומם נמדויותיהם הרעות וכי הם רשת לאדם ובשבילם ישכח עבודת אלהים וכן רפואת הנפש מן הגאווה יהיה בהצנע לכת ואם חוליה ברשע וחונף תהיה רפואתה באמונה וצדק ובעשותו רפואה לאחת מלא המדות או זולתם ירגיל הנפש על הרפואה ימים רבים כי הרפואה לא תסיר החולי ברנע אחד כי אם בימים רבים כשיתמיד אותה ויחדשנה בכל יום וככה רפואת חולי הנפש והנה לך דמיון לרפא הגאווה ירגיל נפשו בשפלות הלב ובהצנע לכת ושאת שלום לכל אדם ובשכועה לבל ידבר בגאווה ואל יתגאה על עבדיו ולא על שפלים ממנו ואם שמע חרפתו ממנו ידום ואם יזיקוה יקבל ויכנע לָאֵל כי בכל זה תכנע הגאווה ותסור אך לא יום אחד ולא ימים כיום אם ימים רבים וידור נדר לשקוד על זה זמן קצוב כמו שזכרנו ואם יתגבר עליו היצר יום אחד יתענדה ויתן צדקה ויתודה חסאו ויוסיף על הזמן כדי שיהיה לו למשמרת בפעם שנייה ויזהר מן ישלוט בו היצר ובוה ישקוד על המצוה עד שתשוב לו למנהג כאשר אמר החכם מנעורי הייתי עז פנים ולא נבלתי מעשות כל רע עד אשר קנאתי בחכמי והרגלתי נפשי בענוה ולא היתה מלבי כי אם בחכרף ובשכועה וכאשר שקדתי עליה ימים וראיתי נעימותיה חשקתי בה ודבקה נפשי אחריה ויצא שמי באנשי דורי כי הייתי בתכלית הענוה וכן אמר כי הרצוה היא מן החללים הרעים הממירים נפש האדם ועל כן אנו צריכין לזכור כל הדברים אשר בהם תוכל התאוה להתבטל ואלה הם כשיהיה רגיל ברוב אכילה ושתי' ובחברת הנשים גם ברוב העושר והכבוד גם ברוב השלחה וההשקט וברוב הפתיות וחסרון השכל ובר' התענוגים וחסרון הכרת החכמים והחסידים גם בחכרת אנשי בליעל ואנשי רשע לפיכך תהיה הרפואה להמעי' אדם מן ההרגל בדברים האלה ויהיה מאכלו ושתייתו כמשפט ולא לשובע ולא יאכל מאכלין חסין בתבלין כי בזה תחלש תאות המסגל ומעיט מחברת הנשים וכלשחוק עמה ומלקרוא ספרי החשק ויזכור כל מופ שיש בהן ובוה תחלש תאוה וכשירגיל בזה תחלש תאות המסגל ומעיט מחברת העשירים והשרים ובוה תחלש תאות העושר והשרר ומעיט מעסקיו וסחורותיו ויזכור כל מופ שיש בהן ובוה תחלש תאוה וכשירגיל בזה תחלש תאוה מן העולם ומעסקיו תכל ומעיט מלבוש בגדים נאים ומלוא לבית המשתה ולטייל בנגים ובוה תחלש תאוה מהתענוגים ומעיט לאכול מינים רבים ממיני המטעמים והיון וכשירגיל תחלש תאות האכילה ומעיט מחברת אנשי רשע וכשירגיל בזה תחלש תאוה במעשיהם ובחברתם וכפי שצריך להמעט מן הדברים המגדלים התאוה כן צריך להרבות כדברים המחלישים את התאוה וזה מירושם אם תהיה תאוה חזקה באהבת נשים יכול לאכול רפואת קרור ויכשורו ואז תמעט תאוה ננשים ויתענה ימים בשבוע וכיוס תעניתו יאכל פת כס בם כלכד ובוה תחלש מאד תאות האוכל וירגיל ללכת לבתי המתים וישב שם עד שעת גדולה לכונו ובוה תחלש עד מאד תאות העולם וירגיל להתחבר תמיד לעניים ולמרודים

עניני הפרישות והתשובה וסדר התפלה

ולמרותיו ולחוליו. ובה תחלש מאד תאות העושר והכבוד וירגיל תמיד לקרוא דברו אליהם ומראותיו ונפלאותיו ויתבונן כאשר יקרא ויכיר מן הכתוב גבורות אלהיו וענשו ותעצמו ומשפטו ובה תחלש אכזריות לבו וקש' ערפו. ויפחד מאלהיו וירגיל לקרוא דברי רבותיו אל ללמוד דבריהם וחכמתם וסודותם ויכיר וידע המצוה ובה יכיר פתיות לבו וסכלותו ויפקחו עיניו וירגיל להרבות תפלות ותחנונים בכל יום ובחצי הלילה ובה יקל מרשעו וידונו וירגיל להעביר על לבו כל התנאות הבאות לו בסוד התנאות. הרעה. וירגיל להעביר על לבו תמיד הרעות והמהומות אשר ימצאוהו כשירדוף אחר התאוה וכאשר ירמא האדם על הדרך הזאת: חולי התאוה כן על דרך זאת ירמא חולי הכעס והענין הזה שירגיל אדם נפשו בכל עניינים הממעטים את הכעס ואלה שמות קצתם כי האדם יגדל כעסו כשישתכש ענין מעניניו או יבוא לו חיוק ממקום השוכ או יאוש ממקום התקוה או יאמרו דברים הפך רצונו או ישוב נכלם ואדם כשאלתו או כשירצה לתקן מעשה וישחת לו או שיהיה הסכיל או פתי כי אגו רואי' החכם ימעט כעסו ויכול ללבוש כעסו וכן כשיתחבר לאנשי רשע ומרצים ככה נאמר כי ימעט הכעס ברוך החכמה והשכל וחכרת מתי מוסר ולהמעט מהרבות המאכלים ולקרוא הדברים אשר יפחד בהם מאלהיו ויחשב כי העולם כאין וכל עושרו וכל טובו ועל כן לא יכעס כשיאבד חפצו או ישתכשו עסקיו וכשיתנהג אדם באלה הדברים תמיד ימעט כעסו וזהו רפואה הנשמה ודע כי מלאכת רפואת הנשמה נחלקת לשני חלקים חלק המחשבה וחלק המעשה וצריך לרמא תחלה חלק המחשבה ואחר כן חלק המעשה כי כן חולי הגוף נחלקים לשני חלקים חלק חוליים הפנמיים אשר בתוך הגוף וחלק החוליים הגלויים כמו כן לנפש חוליים בעלמים כגון הקנאה והמששמה והמדרמה והחיוף הכעס והתאוה והחוליים הגלויים הנגברת והרכילות ולדבר נבלה והזנות הרצחנות ומקח שחד ועל כן האדם צריך לבטל בתחלה הכחות אשר גרמו אלה השני חלקים ואחר כן לבטל חלק המחשבה ואחר כן חלק המעשה להרגיל הנפש ימים רבים בזה וכשירגיל הנפש ימים רבים בזה צריך שישקול נפשו לדעת אם הוא צריך או רשע וישים נפשו כמו לשון המשקל בין שתי הכמות ואם יראה אותה כי נחלשה מאד מן העכירות הקדמוניות ואינו נכסף להם ככתחילה והוא נכסף למעשים השונים אשר החל ללמוד יאמין וידע כי מצא בעיני אלהיו חן ועלה זכרונו לשוב ונכלל לבת החסידים ואם יראה כי עוד התאוה החזקה לא נחלש ונכסף אליה עוד והמעשים השונים לא יכסף אליהם דע כי לא מצא חן בעיני אלהיו ועוד לא נפתחו לו שערי תשובה ועל כן ישתדל ויוסיף עבודתו

שער השמיני מעניני דעת ית'

כל תרופה לעבוד הנורא ית' צריך לדעת מה הוא ואי דע לעבדו וכל הרוצ' לדעת אמת הנורא יחשוב בלבו הכחות אשר בהם יהיה נודע כל דבר נברא ובהפך הדברים ההם יודיע כי יש בורא על כל ואמר כי הכחות אשר בו נודע לכל דבר הוא מגדרו ומכמותו ומן איכותו ומתכונתו ונדד כל דבר הוא הגבול המסובב על מגבלו ומוגבלו עליו כאומרך כל מדרג אדם וכל אדם מדרג וכאמרך כל מספר זוג הוא נחלק בשוה. וכל נחלק בשוה הוא מספר זוג וכאמרך כל אוכל חי וכל חי אוכל והאיכות הוא כאמרך איכות זאת הרפואה חסה או קרה וחכמות הוא כאמרך כמות זה השמן כך וכך אלפים ותבניתו כאמרך זאת התבנית משולש או מרובע וכל

אלה הכחות לא היו כי אם מכח הבריאה אבל קודם הבריאה לא היו והדמיון נאלץ על עשיית
 חוץ יס אוק נום דחינו או מקרה סיס ותכסיס אליו מימי הים ויהיה הגנול המסוכב אל הרחש
 ההוא כמו גנול הבריאה והמים אשר ברהיש הוא דמיון
 לנכראים והמים אשר כים דמיון לאשר הוא מחוץ לבריאה ותוכל לחלוק הרהיש ההוא לכמה
 חלקים שתמצא ולדעת עסקו ורחבו מפני שהוא מוגבל אך המים אשר רב חוץ לגנול ההוא
 לא תוכל לחלוק אותם ולא לדעת עמקם ולא תוכל לעשות בהם דבר מכל אשר עשת
 ברהש מפני שאין להם לא גבול ולא תכלית והנורא הוא קודם הבריאה אם כן הכמות
 והאיכות והגדר אינו בו ועל כן לא יודע חבורא מהם רק נאמר אחרי אשר אלה הכחות לא
 נמצאו אלא אחרי הבריאה ולא דרו קודם הבריאה נאמר כי הפכס יהיה קודם הבריאה כי
 כל דבר יש לו הפך כאשר יש לנורא יתנורא והוא הפכו וכל אחד מהם בתכלית הרחק מן
 האחר ונאמר כי אלה הכחות או הו קודם בריאת העולם או לא היו ואם תאמר כי היו אין בין
 שעת הבריאה לשעת הקדמת לה הפרש כי מה שהיה קודם הבריאה הוא היה אחרי הבראה
 אם כן קודם הבריאה לא היה ואם תאמר כי לא היו שם הפכס או אפיסתם ואם היה הפכס
 או אפיסתם כשנחקר עליו נמצא בו גבולם אשר יגבילו לנו מציאות הנורא ולא מדיאותות
 שהם מוכיחים על מציאותו אלא מולתם ונאמר אליו יהיה אדם נכרא עור ומהיותו לא ראה
 אור אך היה חכם ומשכיל וידע כי יש בעולם אורה ואינו משיג אותה ולא ידע על איזה ענין
 הוא או אי זה תבנית היה רק ידע כי היא הפך ממה ששיג כי בענינו לא ישיג דבר אך כשכלו
 ידע כחות האור ואף על פי שילמדוהו אדם ויאמר לו כי יש אור לא יוכל להודיעו מראהו ואם
 יאמרו לו כי השמש לבן זך וכהיר לא יכיר מה הוא או כי לא ראה מימיו דבר לבן וזך ובהיר
 ואחרי אשר לא יוכל להכיר השמש כי לא ראה דבר לבן זך ובהיר וצח שהם מדות השמש
 ותארו לא יוכל להכיר השמש ואלו היה יודע מהו דבר לבן זך פיר היה מכיר השמש אעפי
 שלא ראה אותו מינו אם כן הנה נודע לך כי חסרון ידיעתו השמש לא בא אליו אלא מחסרון
 חכמת תוארו ואלו היה יודע תוארו היה יודע אותו מיד וכן אנחנו נדע כי כל דבר יש לו מהות
 הם תוארו ומן התוארים הדם ידע הדברי ההם ומי שלא יכיר התוארים ולא ישיגם אי אפשר
 לו להשיג מהות הדבר אם כן לא נשיג הנורא מפני שלא נשיג כחותיו שהם כתוארים לנו בו
 ואולם לא נשיג אותם מפני שאין בינינו וכיניש שום דמיון ושותפות בעבור שהוא נורא ואנו
 נכראים ואין לו גוף ואנחנו בעלי גופים וחוא אחד ואנחנו רבים והוא קיים ואנחנו אובדים אם
 בן לא נוכל להשיגו כי לא ישיג דבר לדרך אחר רק בקצת שותפות דמיון שיש בין העין והאורה
 כי האורה היא לבנה ובהירה ויש בה אור נוצץ ואלה הנ כחות הם מצואים בשמש ובכל
 שאור ועל כן תשיג העין האורה מפני זה השיתוף שכינידם וכן היד לא תשיג כי אם נגף
 כמה מפני שהיא נגף ויש ביניהם שותפות ותשיג כל דבר הם וקר מפני שיש בהם מסויכות
 מקריות ומחו בקרירות אשר בה תשיג הקור ובחמישו אשר בה תשיג החום וכן תשיג כל דבר
 לח ויכש מפני שיש בה שני אלה הכחות מסויכות ואינה לחה מאד ולא יבשה רק במישור ועל
 בן בלחות תשיג כל דבר לח וביבשות כל דבר יבש וכן הלשון תשיג הדברים אשר בינו וכינישם
 שותפו דמיון כי הלשון לח ועל כן תשיג כל דבר לח ולצ נאם כי תשיג היבש אך ישיג חסרון
 גלח מן הצד הזה ויש היבש ותשיג העמיתים מפני שהם ארוג הדם תשיג המתוק כי הוא חדס
 ולא

ענייני דעת יתברך

זלא נאמר שתשיגהו צוף דבשדקתשיג חסרון המת' קו' כפי שיתפשט ויתלחלח בסתיקתו
 וירקקץ ויתנגב במרירות ותשיג שעם כל דשן ושמן מפני שיש בה קצת שומן ותשיג כל דבר
 חריף מפני שיש בה הפך הסתיקות וכן העין תשיג המראות ותשיג הצבעונים ובתחלה תשיג
 המראה השחור כי הוא דמוינה ותשיג הלובן מפני שהיא מאורה ותשיג האדום והירוק מפני
 שהם מורכבים משני אה ואחרי שהתכאר כי מכל דבר לא תשיג כי אם דבר שיהיה ביניהם
 שותפות ודמיון נדע כי לו היינו משיגים תואר מתארי הבורא ית' היה בינינו ובין התואר הוא
 שותפות ודמיון ועוד אם היינו משיגים תואר מתואריו האסתיים היינו משיגים אורו כי אין
 ההפרש בינו ובין כחותיו והוצרכנו לו לומר שיש שותפות בעינו ובינו אם כן האות האסתית
 על היותו נשגב מהשגתינו הוא מפני שאין שתוף ודמיון בין מדותיו ובינינו כי הוא נורא
 ונאנחו נכראים והוא אין לו תחלה וסוף ואנו יש לנו תחלה וסוף והוא קיים ונאנחנו אובדים
 אם כן אין דרך להשיגו ואחרי אשר התבאר כי אין דרך להשיגו יהיה האות על מציאותו
 בהשגת מציאותו כי העדר ידיעת מציאותו יתחייב להיותו נמצא כאשר השגת מציאותו
 יתחייב לכל יהיה נמצא כי לו נהיה משיגים אותו תהיה מציאותו דומה למציאותינו שהיא
 מקרית והיא חולפת ואובדת אם כן מציאותו הפך מציאותינו אם כן נאמר כי השגת מציאותו
 היא מציאות האסתית ואחרי אשר נתבאר כי נעדרה משכלנו מציאותו נאמין כי הוא האות
 והמופת על היותו נמצא ואחרי אשר נשגבה ממנו חכמתו נאמר כי האות הכהר על החכמה
 הנכונה אשר בו וכן אחרי אשר נעלמה מכחנו ישותו נאמר כי הוא אות האמת על ישותו כי
 חסרון השגתינו לכל אה הכחות הם לאות על המצאם בנורא ואלו היינו משיגים אותם יהיה
 לאות על היותם נעדרים כי כל מה שאנו משיגים הוא נעדר וכל מה שתשלוט בו השגתינו
 היא יוצא ליש מאין וסופה לחזור לאין והבורא הוא בתכלית המרחק מן הענין הזה וכשנרצה
 לרעת מדות הכורא ית' וכחותיו ותאריו נאמר כי הכורא הוא כלל הכל ואחדות והינו כולל
 תאריו וכחותיו ומדותיו אם כן אין צריך לנו לחקור אלא על מציאותו לבד כי כשיחקור אדם
 על כללו של דבר וידע אותו אינו צריך לחקור על פרשיו הנכללים בתוכו כי בידיעת הכלל ידע
 הפרטים וכן הכורא אחרי אשר אפרנו במלה כוללת כי הוא אחד אחדות אשר לא נשיגנו
 נאמר כי האחדות היא כוללת מציאותו וחכמתו ונבירתו וקיומו וכל כחותיו הראויים לו
 והוצרכנו להאמין באחדותו מפני כחו לכל נאמין כי הוא נחלקית או מרבה :

**שער התשיעי בסמיני רצון הכורא וכאשר יוכל אדם להכיר אם מצא
 חן בעיני אלהיו ואם ככל מעשיו :**

דע שכל הרוצה להכיר אם אלהיו רוצה אותו ישקול נפשו כאשר אמרנו בין הזכויות
 והעוונות ואם יראה כי נפשו נוטה לתאוות הרעות ולרדוף אחר העושר ולתאוות
 הנשים והבצע והגזל והתענוגים יותר מאשר היא נוטה לעבודת האל ולתפלה ולצדקות
 למעשים הטובים ידע כי הוא רשע וכי האל אינו מקבל מעשיו ואם היה נוטה למעשי הטובים
 יותר מאשר הוא נוטה לדברים הרעים ידע כי עלה זכרנו לטובה וכאשר ירצה האדם לעשות
 דבר מצוה ורצונו ותקריב לידו ולא נודמן לו דבר מעכב לו ידע כי מצא חן בעיני אלהיו ואם
 יראה כי ברצונו לעשות עבירה לא יודמן לו דבר משריד או מעכב ובעשותו דבר מצוה יודמן
 לו

לו דברים מעכבין ומטרידין ידע כי הבורא מואס בו ואינו אוהב מעשיו שנ' ובפרשנים כפכם
 אעלים עיני מסמך עווד כשיבאו על אדם יסורין וחליים וצרות או גילה סארצו ידע כי הבורא
 אוהב אותו ויסרהו כאשר יסר איש את בנו ואם יראה כי שקט ובוטח בלא ייסורין וחליים
 ודוא עומד בשלוה ולא עברו עליו נסיונות ידע כי אין הבורא אוהב אותו ועוד כראותו לכנו
 קשה מעשות צדקה ומלהתענות ומלזכור יום הדין ובראותו אנשים יפותו ולא יעבור על לבו
 יום ה' מיתה זה לאות גדול כי טח מראות עיניו פן יראה בעיניו ובאזניו וישמע זלבו וכן ושב
 זרפא לו וכן כשתבא גזרה על אנשי עיר או על משפחה וימלט הוא כמנה ידע כי הבורא אוהבו
 והראה לו היתרון אשר בינו ובין האנשים האל וכן כשהיו אנשי עיר ארם שפחה כלם רשעים
 והולכים בשרירות לבם וזה האיש נפקחו עיניו ד' תעורר משנתו ולא פנה לאלה הרשעים
 ומהר לעשות תשובה גמורה זה לאות על רצון אלהיו וכי מצא חן בעיניו וכן כשהיה מפליג
 במעשים רעים ועשה כל תועבת השם והכעיס אלהיו ואחר כן התעורר ועזב כל המעש' רעים
 והם ועזב הכל מלבו מכלי מורה כי אם מפחד אלהיו או מפני שהניחו ביראתו זה לאות גדול
 על אהבת הבורא ית וכי יחמול עליו בהסירו את לב האבן מנשרו ונתן לו לב כשר וארזיוחו
 נחן כקרבו ואין טובה למעלה מזו וכן בנא עליו חולי ויגיע עד שערי מות ואחר כן נמלט הוא
 לאות על אהבת הבורא ית וכי יחמול עליו וכי רצה להזהירו למען יסור מרעתו אך אם האדם
 עושה נאצית ונא כימים ועודנו לא ישוב רק מחזיק ברשעתו וכל אשר יבא בימים ויקין יוסיפו
 להתחדש תאותיו ויתחיל לבנות בתים ולעשות סחודות דבות ולכבץ כסות מנזל יותר ממדה
 שעשה בימי בחורותיו זה לאות גדול כי הבורא מואס אותו ועל כן לא יעירוהו ולא יסרהו רק
 ישלחהו בשרירות לבו כאשר אמר ואשלחהו בשרירות לבם ילכו בסועצותיהם וכן נעשורו
 צדקה או דבר מצוה ויתחרט עליה וכל שכן אם יהיה כמצוה החיי' נע' ויקוץ על עשות אחרי
 עשותה זה לאו הגדול כי אין לב אלהיו עליו ולא ימצא חן בעיניו ויגעו לריק וכן בעשותו הענידה
 פישל מנה ישמח בה סאד ולא יתחרט רק תאותו לעשות שנייה זה לאות כי הבורא ית הסתיר
 פניו ממנו אך אם יעשה דבר מצוה וישמח בחי' ויחשוב כי כבר מצא ידו אע"פ שהיא נקלה ואם
 יגע במצו' הדיא שמח סאד בני' עתו ותמתיק סאד לחכו נאש תמתיק המנוח לכסיל זה לאות
 כי הבורא אוהב אותו וכן כשמעו דברי אלהים ויכנע ולבנו ויפחד סאד ואע"פ שהוא רשע יש תקוח
 לאחריתו שיחזור בתשובה כי ריח היראה היא צמונה בלבו ועל כן נדע כי כשתחלש התאוה
 המעוררת עיניו או כשבא כימים או ירעורר לו היראה הצמונה בלבו ועל כן הוא אורו כי יש
 לבורא קצת אהבה בו ועל זה יש לכל משכיל לשקול נפשו באלה המשקלים אשר זכרנו ואם
 יכיר מהם כי הבורא מואס אותו קול כנחל דמעה על רוע מזלו ואחריתו הרעה ואם יכיר מהם
 כי הבורא אוהבו ישמח ויאמר אשרי מה טוב חלקי ומה יפה גורלי וימהר להעיר ולעורר ארץ
 האהבה עד שתחפץ:

שער העשירי בעניני התשובה:

דע כי התשובה הנמורה לרשע תשהדנו מכל חטאתיו ויהיה כבן יומו וכאשר הילוד נקי מכל
 חטא אכל אין לו טום זכות כך הרשע בעשותו תשובה גמורה הוא נקי מכל חטאתיו
 ונמלט מעונש הבורא אך אין לו זכות ולא זכה למעלת הצדיקים הטהורים אשר מיסיהם לא
 א א ו 6 עשו

עניני התשובה הגמורה

עשו עבירה כאשר אי אפשר לשני אנשים ממשמרת המלך האחד נאמן מיום היותו לא נמצא
 בו ערות דבר והשני קשר עליו והכעיסו ומרדו ואחר כן נכנע אליו והכיר חטאו כמו שמעי
 בן גרא בכאומת נפל לפני דוד המלך ע"ה בידוע אף על פי שיחול לו המלך לא תהיה מעלתו
 בעיניו כמעלת עבדו הנאמן השכל יורנו כי מגשה בן חזקיהו עשה תשובה אשר כמורה לא
 עשה איש והפליג נפשו בעינו בעבודת האל כל ימיו לא הגיע למעלת משה רבינו עליו השלום
 ולא למעלת דוד מלך ישראל אשר היה מנעוריו ירא אלהים ומה שאמרו רבותינו ז"ל במקום
 שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדים באמרו הם אפרו כי בידוע שהצדיקים
 והגיבורים יש לכל אחד מעלה אבל הנורא כרוך הוא זה למעלה מזה ועל כן אמרו רבותינו ז"ל
 כי במעלת בעלי תשובה לא יעמדו ים הצדיקים כי אינו מקום ואינם בכת בעלי תשובה
 אלא במקום אחר ועוד פ"א כי הנורא יעשה בשביל בעלי תשובה יותר ממה שייעשה בשביל
 הצדיקים כאשר עשה בעבור אנשי גינוח וכאשר עשה בשביל אחאב והאריד לו אפו וכל זה
 כדי להראות הנורא לרשעים אהבתו כבעלי תשובה וזו היא ידו הפשוטה לשבים למען
 ישובו מרעתם ועל זה יעשה לפעמים לבעלי תשובה נס' מאשר לא יעשה בהם הצדיקים

ולא מפני שמעלת בעלי תשובה כמעלת הצדיקים אך
 מפני שבעלי תשובה אם הנורא לא יקבל אותם ולא יראה אהבתו להם ישבו מיד לרשתם
 אך הצדי' מפני שמכיר הנורא את לבבו על כן לא יגלה לו אהבתו כי ידע הנורא תום לבבו וכי לא
 יתן תפלה לאלהים ולא יתקצף על דינו והמשל על זה כמלך שיש לו שני עבדים האחד נאמן
 וחשני חנף והחנף הכעים למלך ועשה לו כל הרעות אשר יכול והמלך קצף עליו והשליכו מעל
 פניו ואחר כן חזר זה החנף לבקש רצון המלך והתנפל לרגליו והמלך חסל עליו וקבל אורחו
 ויום אחד בקש ממנו זה הנאמן שאלה והחנף בקש ממנו שאלה אחרת וצוה למלאת שאלת
 החנף ולא נתן שאלת הנאמן בעבור אשר יכיר תמימות לב הנאמן וידע כי לא יחשוב עליו
 רעה ולא יחרף לבבו מאמנותו והחנף מפני שידע כי אם לא יתן שאלתו ישוב לקדמותו לרעתו
 ויחשוב על המלך רעה ברוע לבבו וינחם על עבודתו ויאמר לחביריו אין ראוי לעבודת המלך
 כזה כי חליתי פניו בדבר נקל ולא מלא שאלתי וכמה יוכל אדם לבטוח בו וכן מדת הנורא עם
 בעלי תשובה פירוש אחר והוא הנכון כי יש בעלי תשובה אשר לבם נכון כלב הצדיקים ואלת
 הנקראים צדיקים כי בתחלתם ישרים היו ושנו או נודמן להם עבירה ונבל עליהם היצר ואחר
 כן שנו לקדמותם ולישרם ונכפלה צדקתם ועבודתם בעבור החטא אשר עשו ואלה הם
 הנכבדים מהצדיקים כי צדקתם כפלים מצדקת הצדיק אשר לא חטא ועל אלה יש לזכר במקום
 שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד:

ודע כי התשובה יש לה שמונה עתים אשר בהם יוכל אדם לעשותה הראשון תכף העשות
 העבירה והשני אחרי אשר יאריך ימיו ברעתו והשלישי כשיאבדו תענוגיו ולא ישגיב
 והרביעי כשיהיה חולה והחמישי כשיהיה בצרה גדולה או במצור או ביד אויביו הששי
 כשימצא מוזר ומורה השביעי בנקותו וככלות כחו השמיני בשעת המות ומבחר אלה העתים
 העת הראשון אשר זכרנו וזאת היא תשוב הצדיקים אשר עליהם נאמר במקום שבעלי תשובה
 עומדים ופחות מן העת הראשון הוא העת השני כשיאריך ימיו ברעתו ואחר כן הרעועור

45

יפק משנתו ויכיר כי הוא כחשד וימהר לשהר לבנו ולבנות אשר הרים ופחות מן העת השני
השלישי כשיהיה האדם בקצור יד ולא יוכל להשיג חפציו ישוב בבשת פנים ועם כל זה יקבל
אתו האלהים אם תהיה עבודתו תמימה הרביעי בהיותו חולה או יכנע או יתן צדקה ויתחנן
לבורא ויודר גדר וכאשר יתראם ישלים קצת עניניו ולא בכלם ככל זאת אם יעשה תשובה
במהרה הוא מקובל ופחות מזה כשיפול ביד אויביו או ישוב לבזא סרוח הצרות אשר אפפוהו
ובכל זאת אם תשובתו נמורה תקובל השישי כשיודמן לו איש חסיד יורחו בדרכי התשובה
וירגילוהו השביעית סהיות אדם בזקנותו ובכלות כחו וירצה להשיג תענוגיו אבל לא יוכל מפני
כלות כחו ואז ישוב לבורא ופחות מכלם כשיעשה אדם כל דעות שיכול ובעת הגיעו למורה
יעשה תשובה ובכל זאת אם תהיה שליפה תקובל זה הכלל כי אין שעה בכל חיי האדם אשר
יעשה בה תשובה נמורה אשר לא תקובל תשובתו ותענה עתהתו כי הכורא אינו כגבר שינח
לעולם וישור לנפח כ"ש כי לא לעולם אריב ולא לנפח אקציף ואומר כי חסיד אני נאום "לא
אטור לעולם ועל זה אמר דרשו ייבהמצאו כלום בעתים אשר ימצא בחסר ל' בעוד שהאד' חי
ידע כי העולם נברא מארבע יסודות והם עמודי אדם והכל תלויין בהם והם אש ומים רוח
ועפר וכאשר מאלה הנופות יתלכדו הגופו ויתערבו בן התשובה עמוד העולם והכל תלוי בה
והיא נעש ת מארבע הדברים שיעזוב החוטא חסאו עזיבה נמורה ושינחם על מה שעשה ויעיד
לפני בוראו לבל ישוב לעשות מה שעשה ושיתודה בשפתיו כל מה שעשה"

והקודם לאלה הארבעה במעלה היא עזיבת ההטא והיא כמו האש העולה למעלה ונמרודה
מסקומה ולא תשוב לעולם והשני שינחם על אשר עשה ויתאבל על חטאו ויכיר על חטאו ויחשוב
בהם תמיד כמו האויר המסובב תמיד סביב לעולם והשלישי שיעיד לפני בוראו לבל ישוב
לחטאו כמו המים הנגרים ארצה אשר לא יאספו והרביעי שיתודה חטאו בהכנעת הנפש
וישמיל עצמו ויכנע כעפר אשר הוא מדרך לקף רגלים וידע כי כל העושה אלה הארבעה יהיה
נמולו ארבעה טובות. הראשון שם שוב בעולם: והשני כי ימלט מעונש הכורא
והשלישי כי תמשך טובתו לורעו אחריו. והרביעי כי ימצא לעולם הבא נמולו

הטוב וזיכה לראות פני הכורא ית

ידע כי התשובה אשר יעשה אותה האדם אל יחשוב כי תכף שינחם ויקבל עליו שלא ישוב
לחטאו כי תכופר חטאתו רק באורך ימי עבודתו תקובל תשובתו כולא יכנע הלב כיום
אחד ולא בשנים אלא בימים רבים כאשר בן המלך חוטא למלך אף על פי שהמלך חומל עליו
וחושב לעשות לו טובה לא יראה לו פנים יפות אלא אחרי ארך עליו עניו וצעקתו
בכיותו כאשר עשה דוד המלך עליו השלום לאבשלום אף על פי שנתרצה להשיבו לירושלים
עמד שני שנים ומני המלך לא ראה עד נכנע לבנו וכן מנהג בעלי תשובה
להתחנן ימים רבים ולצעוק ואז תקובל תשובתו כמו שנאמר אלהי אקרא יוסם
לא תענה ולילה ולא דומיה לי. ויאמר חכיק הנביא עליו השלום עד
אנה שועתי ולא תשמע. והנה הנביאים אינם נענים כי אם אחרי רוב
עניים ושועתם וצעקתם ותחנתם וכל שכן איש חוטא

מעלות הצדיקים וסודות העולם הבא

מתעולל בדי עיניו והסכת הגורמת לזה נקיון הלב כי הלב אף על פי שכונחו נכונה צריך להכניעו ימים רבים בעבודה חזקה ובתענית בצום וככו וואז יכנע הלב הערל ובעת יכנע אז היה נקי וכאשר יהיה נקי אז יכלהו הכורא כמו שנאמר כי לא לפניו חנף יבא ונאמר מה יעלה בהר יי' וי' יקים במקום קרשו י' נקי כפים ובר לכו

שער אחד עשר במעלות הצדיקים

ידענו כי הכורא אחד והנכראים רבים וכל אשר ירחק הנכראים מן הכורא ירבו וכל אשר יקרבו ימעטו כאשר הענפים רבים והעיקר אחד וכל אשר ירחקו הענפים מן העיקר ירבו וישתרבו וכל אשר יקרבו ימעטו ודע כי הכוראים רבים ולמעלה מכלם הנפש והשכל והסודע והם שלשה ולמעלה מהם החפץ ולמעלה ממנו התכונה הראשונה והוא הכורא ועל כן נמצאו יחששים רבים כפי רחם מן הכורא יתו הצדיקים מעטים מפני קרבתם לעיקר ועל כן הנתי' אמצעיים ובעבור זה צריך אדם להשתרל במעשה הצדקה להיות מחמשים כי כל אשר תמסע חגרתם הוא לאות על מעלתם וקרבתם לכורא ושים לבך לשער זה והבן אותו

שער שנים עשר בסודות העולם הבא

העולם הבא הוא חוצה מהגלגלים הסוככים עלינו והעולם הבא הוא רחב כלי קצוות כלי אוכל רק באורה גדולה אשת לא תרסה לאור הזה ואין שם מעלה למטה והגלגלים האלה הם פחיצה בין העולם הזה והעולם הבא והעולם הזה דומה למערה במדבר תחת הארץ ואת המערה יחשוב השוכן בה כי אין עולם אח' ואלתה מפני מה שלא ראה מה שיש בחוץ ואלו יצא משם היה רואה ארצות רחובות והשמים והים הגדול והמאירות והכוכבים כן אדם בעולם הזה יחשוב כי אין עולם אחר ואלו יוצא ממנו היה רואה רוחת העולם הבא ואת יקר תפארת גדולתו ודע כי הנשמה אצל אלה הכורא מכחו ונפת אותה בגוף האדם אחרי הביאת בעולם הזה בתוך הגלגלים האלה כאשר יסכרו הרוח בתוך הנאד ועל כן בשתמרד מן הגוף אם תהיה חסידה נקיית תשוב אל מקומה ותעבור מן הגלגלים ותצא לחוץ כעוף הנחפש במצודה רעה וכאשר ימלט ישוב אל קנו אך אם הנשמה תהיה חושאת תהיה כמו העוף אשר אכרתו קצוצה ולא יכול להתענף והוא סקונן בעברי פי פחתו ונמל בתוך שיחה עמיקה ולא יוכל לצאת ממנה עד אשר נצמחו אברותיה ותוכל לעוף כן הנפש החטאת לא תוכל לעלות משני כוכב העונות אשר יכבדו עליה ולא יניחיה לעלות אל מקומה ודע כי העולם הבא הוא מעמד נפשות הצדיקים ותהיה קרבתם לכורא כפי מעלתם אך נפש הרשעים לא תצא מן העולם הזה עד אשר תענש ותשחר ואז תקל לעלות אל מקומה כשרצה אל היה והנפשנות הכורא לה יבם לגוייתם ככתחלת וזה יהיה בעת תחית הסתים וכאשר יגזור על קצתם לשוב לגויית' תחדש העולם הזה משני חדוש אגיו ועל זה אמר הנבי ברא שם שם חדשים ואיפשר כי באשר יחדש הכורא הנריות אחרי השרדם וכלותם והנשמות אחרי עלייתם כן יחדש נשמים כח אשר אין בהם עתה וכן יחדש בארץ כח אחרת כמו שיעשה המלך כרצותו לעשות סעודת לאיכהו יצוה לנגות להם ביתו ולהוצא כל מה שיש בו כדי לחדש אותו ולטוח אותו ולעשות בו שכיות חסדה לכבוד בעלי בריתו הבאים לסעודתו וזה העולם אשר יתחדש בעת תחיית המתים

סודות העולם הבא וכל ענייני העבודה כג

חממים נקרא גם כן העולם הבא ויעמדו בו חסידיו האלוקדושי'ו בעד רצונו לעמוד ולענו' איתו
 ולחלל לשמו וללמדו חכמות חדשות וקדושות כחכמת הנבוא' והדומה לה ולא היו אוכלים
 ושותים רק כאשר עמד חנוך ואליהו בלא אכילה ושתיה כמ' רבינו ע"ה אשר עמד ארבעים
 יום בלא אכילה ושתיה כי האכילה והשתיה היא תעריבת רעה בנפשו וא"ש יהיה אדם
 בתכלית החסידו' וקדושה בעוד שהוא אוכל ושותה כי האכיל' והשתיה הא נלכדם רק ימשכו
 אחריהם שאר התענוגים הרעים וימשכו אחרי התענוגים רמתוקי' ההנאו' וההנפשות וכשתסיר
 האכילה והשתיה יסורו כל אלה המעשים הרעים ועל כן אמר כתוב את רוח' אהן בקרבכם
 ואם יאמר אדם אי אפשר לגוף שתקיים בלא אכילה ושתיה נאמר לו כי ענייני הנאו' לא כלם
 יהיו על מעשה גם כגון חדוש השמים והארץ וכגון תחיית המתים אשר אנו יודעים כי אין כח
 בגוף שיחיה אחר מותו אלא בנפלאות הנורא'ת כמו שאין נכח הצומח כת' שחדש אחרי
 שישרף וכמו כן יוכל הנורא לקיים הגויות בלא אכילה ושתיה לשלש סבות האחת להיות
 קדושתם נמורה כמו המלאכים והשני להכדיל בין המעשים הרעים הנמשכים אחר אכילה
 ושתיה והשלישי לבל ימותו כי סבת המות היא האכ' לה והשתיה וזה היתרון הגדול יהיה בין
 זמן ימות המשיח לזמן יצאת מצרים ובשי'יה כן הדבר ר"ל שלא יהיה שם אכילה ושתיה
 יהיה זה סבה שלא ימותו כי אין להם דברים מחלישין הגוף ומחליא'ם ומכאיבים ומכלי' אותם
 כי כאשר יבא הכריאות מן האכ' והשתיה במישור כן יהיה סבת החליא'ם והמות או מתוספת
 או מחסרת אכילה ושתיה או משגו' המזג אשר להם ואחרי אשר תסור הסכ' הגורמת החליא'ם
 והמות יהיו כמו המלאכים עד שיצא הנורא'ת להעלותם ;

שער שלשה עשר בכל ענייני העבודה :

כל הבא לעבוד עבודה האל ולקבל עליו עול יראתו באכת צר'ך תחלה שיחיה לו ספר כולל
 זכרון נפלאות הנורא'ת יראתו ותעצמו ולכלול בו כל העסקים אשר הם זכרון עונש הנורא'
 את' לרשעים ונסיו' לצדיקים וספור גבורותיו ונוראותיו כגון אור נא כגבור חיצ'ך אשאלך
 ויהוד עניו וכל הפסוקים אשר אחריו וישוב עליו לחוק בשבועה לקרותו פעם אחרת בשבוע
 בנחת וכונה ויש'ם לבו לכל עניניו כי הוא יהיה לטוטפות בין עיניו וצריך לבעל העבוד' לעשות
 קודם שיקרב אל העבודה תשובה שלמה על כל חטאתיו אשר עשה ואז תהיה העבודה נחלקת
 לשני חלקים : האחד לטהר אדם לבו מכל פשע ונדוניו אשר עשה ויט'ב אמונתו ויהיה לבנו
 נד' וכנה מכל סוגי העונות אשר עברו וכאשר יה' הנקי ורחץ במים טהורים ויט'דר או ילבש
 בגדי קדש לשרת בקדש ואז יוכל ללכת בדרכי החס'דים ולהתקרב אל' וזהו החלק השני אשר
 לא יגיע אליו עד עשותו החלק הראשון והנה אזכור לך כל אחד מהם : דע כי החלק הראשון
 הוא להנחם אדם ממעשיו ולהזכיר כי חטא לאלהיו ולהתודות חטאיו בכל רגע ודור נדר לכל
 ישוב לעשותן ענין כל ימי חייו ואתר אשר יתנחם ו תודה ויש'ם ללכנו לכל ישוב לעשותם כל
 ימיו אז הוא צריך שיכנע לפני הנורא'ת ית' בצום ובכי וצדקות ולקום בחצי הלילות ולומר דברי
 תחנונים ולבקש מחילה עליהם בלב שלם וכונה גמורה וירג'ל בזה שנה או שנתים וכעשורו
 כן אז ישא מניו ממנו ונסלח לו ותהיה תשובתו מקובלת ואז יהיה ככ' יסור נקי מכל חטא אבל
 לא עלה בזה למעלת החס'דים ואחרי אשר יכ' כי לבו סהור ונקי צריך לו שיהא הנורא'ת לא
 לפחד

כל ענייני העבודה

לפחד עונש ולא לתקות שכר אלא מפני שיכיר גדולתו וכי הוא ראוי לאהבה אורתו כל מי שיכירהו ולדעת כי כל אוהב דבר הוא ממנו וכשיאהב אדם לבורא הוא לאות כי נפשו אהית ורוצה להדמות אליו במהלכו כי הנורא חסיד והיא תשתדל ללמוד זאת המדה ולהיות חסיד והנורא צדיק ותשתדל להיות כן והנורא מוחל והיא תיגע בכל כחה ללמוד זאת המדה והנורא רחמן וכמו כן תלמוד היא לחיות כמוהו והנורא מואס באנשי רשע וכך תרגיל היא למאוס אנשי רשע והנורא טהור עינים מראות ברע והיא ראוייה להדמות אליו ואלה הדברים הם דרכי יי והוא החלק השני מעבודת האלית והוא חלק החסידים ובה יעלה אדם למעלה העליון וצריך כל אדם הנא לעבודת האל לשמור כל אלה התנאים אשר אני זוכר כי הם עקרי העבודה צריך שלא יעמוד יום אחד שלא יקרא בו דברי תורה ודברי רז"ל כי בדברי תורה הוא אומר לא ימוש ספר תורה הזה מפיד והגית בו זמם ולילה ובהם יראה נפלאות הנורא ית' וכל מעשיו ובדברי רז"ל יראה כל עניני האסור והמתור ויתנו לו סיני ולא ינחווהו לפרוץ גדר או לעשות עבודה כי הם מפורשי ומבוארים יותר מדברי תורה ודברי תורה סתומים וחתומים והוא צריך להרגיל נפשו בחכמת החכמים והחסידים ולהרחיק מן האפיקורסים והלצים והפריצים כי אם יתחבר להם תאבד אמונתו ואם לא יוכל לימור מהם מפני שהוא צריך להם בצורכי מחייתו ימעיט מחברתם ותהיה חברותם כפיו וכשפתיו ולא בלבו וימחר להשלים עסקו ולהרחיקם מעליו וצריך להרגיל נפשו להסתכל כל היר שערים המבטלים העבודה אשר זכרנו וצריך להרגיל נפשו ולקרוא ענייני התוכחות אשר בתורה ובנביא וענייני עונש הנורא ית' ועונו ואמו והניסי והנפלאות אשר עשה עם עבדיו ונוראות בריאת שמים וארץ ויהיו כתובי לפניו במליש קצרים כוללים לחביש בהם בכל עת וצריך להרגיל נפשו להיות תפלתו ככונה גדולה ואם לא יוכל לפנות לבו מן הסחשנות יבקש עצה כגון שיחשוב בעת תפלתו כי הנורא יצב כנגדו וסביב מוצא שפתיו וכמו שנאמר ממכון שבתו השניח את כל יושבי הארץ וכשיאמין אדם בזה הדבר אז יחוד ויפנה לבכו וצריך שיסגור עיניו בתפלתו כי זה יעזור על הכונה ובכל עת יהיו בנדי לבנים ויתכוין להיות גופו טהור ונקי מכל טומאה ואם יקרב לאשתו ויובל לרחוץ ולטהר גופו בכל פעם אז ישכיל לעשות כי נקיות הגוף יחדש נקיות הלב וטינוף הגוף ישנף כמו כן דהלב ויתכוין בתפלתו להיות מן הנאים ראשונה והיוצאים באחרונה ותהיה תפלתו כנחת רוח וכלב נשבר ואל יהיה כמו עגור המדבר ולא ידע מה אומר רק צריך שישמור המלות היוצאות מפיו ויתכוין לבו לענייניהם ואל תהיה תפלתו גוף בלא נפש כי המלות הם כמו הגוף והעניינים אשר בהם הנפש וכשלא ישית התפלל לבו אליהם הם גוף בלי נפש והנפש אשר באדם לא תקרב לבורא במליש רקיש כי אם במלים חזקים וצריך שיהיה בתפלתו כמלאך מתעטף בציצית ובתפילין וכשיראה ויכיר בעצמו כי הוא דומ' למלאך אז יבן בעיניו לשלוח יד בעבירות ובמעשים רעים וצריך להרגיל עצמו בתעניות אך עם מעשים טובים וצדקות כי המתענה ולבו סלא מרמה אין לו מתעניותו כי אם עינו והרעב והצמא ואין אדם ראוי לענות נפשו בצומות בלתי מעשים טובים כי המעשים הטובים והצדקות הם כמו הנפש והצומות הם כמו הגוף כאשר זכרנו ועל כן לא יועיל גוף בלא נפש וירגיל עצמו לתת מעט צדקה בכל יום כפי אשר תשיג יד ובכל היום אשר יתן צדקה יבטח להנצל מסיפתה משונה כמו שנ' וצדקת ציל ממות או להאכיל עני על שולחנו כי בזה יכבד שולחנו כמן שאמר חכם כשירצח הנורא לשלוח מנחה לחסידיו

כל ענייני העבודה

כר

יומין לו עני על שער ביתו וצריך בעבודתו להתנהג בענוה ויסת' כל ענייני עבודתו מבני אדם
 כי או יכפל שכרו וינצל מלעג הלועגי יזכה וידע כי אינו גונב דעת הכריות כי המגלה צדקתו
 ועבודתו אין כוננתו כי אם להללו בשערים ולהיו לרא' ולבטוח בו כי הכסילי כדי שיוכל למצוא
 חפציו מהם ואל יהי דום לנכר במשלי כלילה ודמנה כי החתול כשהזקין וקצר ידו לטרוף סוף
 ונעשה נזיר ונטחו בו החיות היראות ממנו עד אשר נלכדו ברשתו ונרם עצמותו וצריך לו
 לשקול מעשיו בכל יו' ובכל חדש ובכל שנה לראות מה שבין מעשיו בשנה זו ובין השנ' שעברה
 ואם יראה כי הוסיף מדות טובות ישמח ויגיל ויכיר כי נפשו חכמה ואם יראה כי לא הוסיף
 ולא החסיר יכיר כי נפשו חלושה וכי היא עייפה מלרדוף אחר המצוו' והיא לאות על כי איננה
 גמורה ואם יראה כי החסיר בשנה זו מן המעשים הטובים שעשה בשנה שעברה יבכה על
 אחריתו הרעה ויאש מלהשיג רצון אלהיו לבד אם תעירנה נפשו לתפור מהרה מה שקרע
 ולתקן את אשר עיוות וצריך לחסר מעט מעסקי העולם ולהגזר מרוב הסתורות והעסקי' וצריך
 כשיבא בימים להתפלל בכל לילה ולערוך תחנונים ולהמנע מנגשת אל אשה וימנע מלאכול
 בשר ולשתות יין ויהעסק בצרכי עניי' וחוליים וילוח ממים לקבורתם וילך לקברות הסת' בכל
 שבוע ויעמוד לבדו כהם ויזכור לנפשו את המעמד ההוא כאשר היה עושה איש אחד שהיה
 בתכלית הרשע והפריצות והיו מספרים תועבותיו לפני המלך ויצן איש אחד מהם ויאמ' אדוני
 המלך דע כי עתה הפליג לעשות מאשר עשה מימיו ואני מעיד לפניך כי שמעתי אותו בחצי
 הלילה הולך לקברות לנגנב תכריכי סתים כי בתי בקיר החומה וישו המלך לשנים מנאמניו
 לחקור הדב והלכו אחריו כל לילה עד אשר ראוהו כי נכנס בקבר אחד והוציא שלשלת של ברזל
 וקשר אות' על צוארו והיה מושך אותה בידו בחזק' והיה אום אוי' לך גוף גנוף ונויה ענייה ונשמ'
 בשמה ויחידה וגלמודה ושכל סכל ואנוש אנוש ואדם מאדמה מה תקותך ומה תהיה תשובתך
 ביום שכך במקום הזה ומה יהיה מענך האוהב לנפשו העוור רכושו מדוע התמכרת וזרז
 ונמעמד הזה לא חשבת ועל מי בטחת איה עוזריך ואיה אוהבך ונאמניך ואיה איפה מכירך
 יקומו אם יושיעוך בעת רעתם אתה עשית ואתה תשא אתה זרעת ואתה תקצור אתה מאסרת
 ואתה תהיה נמאס הכנעי' נפש אולת אשר צורה מנבלת ועבוד מחללת דע יסודך והכי בוראך
 ראי ביתך והרדך גוש ורמה יכניעוך ותולעים יחלקוך ורשפ' אש שלהבת יאכלוך ומה תעשי
 בכואך במקום הזה בית חשך וצלמות כי תפחד ושאוץ בית יגון וחרוז חשמים יתקדרו עליך
 והשמש יהפך לחשך והרוח לדם והכוכבים יאספומך נגהם אנה תכריח או אנה תשלי' וה'
 ביתך חה מעונד מה לך לבתי גברים והיכלים בניי' ועליו מרווחי חשנת אותה נחלת וירושתך
 הלא ידעת כי כאשר יצאו משם שוכניהם כן תצאי גם תלכי לבי ראה ביתך צר ואופל וראין
 גובה לו מאורו דועכים וזוכבי נועכים מה תהיה כאלו לא היית ותמות כאלו לא היית דיי' לך
 מכל אשר עשית ושוב לאלהיך זכור המעמד הזה כי אלו היית יכול להמלט ממנו היית ראוי
 לעשות רצונך וגם אני אוודך כי יסינך לך יסינך אבל אחרי אשר סופך למעמד הזה ומה
 תשכבי למעצבה דע כי אין לעסלך תנובה כי אם התשובה וכאשר נעמע הדבר
 לסלך תמה ונפלא על תשובתו ונכנע המלך ממעשיו הרעים הוא ואנשים רבים מפרציי עמו
 וצריך לבעל העבודה לחלק היום והלילה והשעה הראשונה והאחרונה מן היום תהיה
 לתפלותיו ומשעה שנייה עד חצי היום לעסקי השביעות והשמיעות לאכול ולישן והתשיעיי
 לחיות

כל עניני העבודה

להיות צופה הליכות ביתו וצרכי בניו ואשתו ושאר היום לקרות דברי אלהים וכן הוא צריך לחלק שעות הלילה ובתחיל הלילה למד אדם מנהגו ולמדו ואחר כן ישן עד עונת הצות הלילה ואז יקום משנתו ברוך יחד כוכבי בקר ויעמוד בתחנונים לפני בוראו עד תפילת השחר וכל המרגיל עצמו בזה ויסוף לו סייג מהעבירות ולא יחיה לו פנאי להשב בה וכש להתעסק בהם וצריך בעל העבודה אם יהיה מתעסק בסחורות להשמר מן האונאה ועושק וגזילה והחנופות וחרבית והשנועות ומעשות עול במדה במשקל ובמשורה ולא ישתהרף עם איש בליעל ובעל שנועות ונבלה להון ואל יתקצף בראותו חבירו יעשירו ויצליחו ואם יארע לו יפסידו אל יקעוס דק יחשוב כי לשונתו ולפדיון נפשו אירע לו ואם השיגה ידו הון עתק אל יקפוץ ידו מתת ממנו מעשר וצדקות ונדרים ונדכות כי ננתן יהיה הנשאר שמור ובה החסרון יהיה שלמות והון כאשר נרית המילה היא חסרון קצת מאיבריו ובחסרון ההוא יהיה שלימות האדם ואם לא יחסרהו יהיה חסר כל ימיו כן מתת הצדקה וצריך לכל ישמח בו יותר מדאי ולא יבטח עליו כי לא ידע אם ישאלו או יאכזרו על כן אם יאב לו והוא לא כשיה עליו ולא ידאג על אכזרוק צדיק דין אלהיו כאשר אמר איוב יי נתן ויי לקח יהי שם יי מבורך ואם תעסק בעבודת המלך הוא צריך להקדים על עבודת המלך עבודת מלך מלכי המלכים ואל יתנאה לבו בכח המלכות ואל יזיק לבני אדם בכחו וברוב עוזו כי כאשר אמר איוב אם הניפותי על יתום ידי כי אראה בשער עזרתי ויהיה מייסר הרשעים ומכניעם ויליץ טוב על כל אדם ויעמוד בפרץ למסים להרגו ויצל לקוחים למות ויעזר הדלים למען הבורא יתברך ולא למען היות לו שם גדול ואם יתעסק ברפואת חולים ויש לאל ידו אל יקבל שכר מחולה וישמור השביל הגדול ולא יאכזרו בשביל הנקל כי בזה יקנה חיי העולם הבא כי הוא כמצל לקוחים למות ואף על פי שהכל ביד הבורא יתברך אחרי אשר בונתו לטוב ולעזר החולה ולהצילו מדעתו נחשכו לו כאלו חליצתו פסות ואם לא תשיג ידו די מונו יקח מן העשירים כפי אשר ידע כי יפסיד לו מלקח מן העניים ויבקר חולים המסוכנים שלשה פעמים ביום והבינוניים פעמים ערב וצוקר ודבר על לבם ויבשרם בשלום ואם יתעסק בחכמה חיצונית אשר מחייתו מהם צריך לבקש עסק אחר שתהיה מחייתו ממנו וישליך זה העסק אחריו וכן יתברך ההיזק הבא עליו מן התועלת אשר יריוו בו כי כל המשחיתים אמונתם המאבדית תקותם מן הבא הם אשר דבקו בחכמות הח צונות ואשר התחברו ללומדיהם ואם יחשב נפשו כי הוא חסד וכי לא יוכל החכמה להשחית אמונתו אין הדבר כאשר ידמ אבל הוא כתרחק מעש מעש מן האמונה ואינו מרגיש כאשר אם רמסורו בחנו בעולם הזה כדובים אשר חשבו חושבו והם יסעו ויחשבו כי הוא מחזיק בתומתו והוא לא ידע כי הוא רחוק ממנה מאד ואם כי יאין כונתו כי אם לטוב לדעת ייחוד הבורא מדרך חספות אין לו די בקבלה ודברני רבותינו אל והיא כמי שלא יסתפק בחלקו וירצה לבקש גדולות ונפלאות ממנו ולהתחבר למלכים ויהיה סבה לאבד ממנו וגופו ואם ימלם אחר צער גדול ותלאות קשות אשר יעברו עליו ואם היה מסתפק במה שחננו אלהיו היה עומד במנוחה ועל כן צריך האדם לרחק מהם לגמרי אלא אם יהיה לו מודה שיהיו בו שתי מדות שיהיה בתכלית החסידות ושהיה בקי בחכמה היא כי במדת החכמות תשמור לתלמידיו בכל עת מן הספקות הרעות ובעבור שהוא בקי באותה החכמה יביר מקום הפכשולות ויהיר לתלמידו לכל יאמין בזה ויביא לו ראיות על ביטולם כמו שיעשה מורה הדרך לתועים יהיה וישמרים ונדבר וכל

אדם להמלט אחרי אשר נפשו משתוקקת לזאת החכמה ואם יהיה מתעסק בתלמוד תורה
 וללמוד תלמידיו אשר יוכי הוא העסק הטוב והישר אשר אם ישגה וזהירוהו ואם שכח יזכירוהו
 ואם יישן יעירוהו ואם יהיה רשע בעל כרחו ירמיקהו ומי שהוא מתעסק בתלמוד תורה והוא
 שב במקצת ומחזיק ברשתו דע באלו היה מתעסק בענין אחר היה רשע כפול ורעתו מי שג'
 ועל כן צריך לעסוק בתלמוד תורה להיות נזהר נחפץ והוא אשר נתן לו הכורא ואל יעשה
 ממנו כלי להשיג חפציו והנאותיו כמו שאמרו חכמים אל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא
 קרדום לחתוך בהם וכאשר ילמד לזולתו או יסר לתלמידיו אל ישכח ליסר נפשו עמו וללמד
 כי לא נכון לאדם לייסר לזולתו במה שאינו עושה וללמד מה שאינו מאמין בו כל דבר שיצא
 מן הלב יכנס בלב וכל אשר לא יצא בו אם מן הפה לא יעבור האוזן והיה החכם אומ' בשיסרני
 אדם וארצה להכיר אם המוסר שהוא תנא מן הלב אראה אם נכנס מוסרו בלבי והתעורר נפשי
 לדבריו אכיר כי בכל לבו ובכל מאדו הוא מדבר ואם נפשי לא תשית לבה לדבריו ולא התעורר
 לחחזיק בהם אדע כי מוסרו אינו כי אם דבר שפתים וצריך להתעסק בצורכי הענין ולבא לנתיים
 כי יש לו דבר שתי טובות הראשון שכר הכורא והשני הכנעת גאותו ושכרון לבו וצריך לדבר
 על לבם ולעזור אותם מאשר תשיג ידו ואם אין לו כל יעורם באמרי פיו להלץ בעדם טוב
 ולהתעסק כמלאכתם וצריך לגמול טובה תחת רעה לאויבין כשיבואו לידו לא ירצה להנקם
 רק ימחול להם וישיב אליהם יותר מאשר היה עושה קודם לכן וצריך בהתחילו לבוא לעבודת
 אלהיו לכל יחשבה המלאכות אשר אם יקץ בהם וינחם אין לדאוג עליו רק הוא צריך לבל
 יקרב לעבודת אלהיו עד יסכים עם לבבו לשקוד עליה כל ימיו ולהתחיל במעש ממנה כדי
 להוסיף בה בכל יום כמו שאמרו רבותינו אל מעלין בקדש ולא מורידין וצריך ליזכר לנפשו כל
 תנאי העבודה ואם יכיר מלבבו כי לא יוכל לסכול כל תנאיה יקח מהם מה שיוכל לסכול וסוב
 לו המעט התמיד מן הרב אשר לא יעמוד וצריך לו כבואו בעבודת הכורא אם יהיה בעבודת
 המלכים להסיר מעל צוארו עול עבוד' בני אדם כדי שלא יהיה לו אדון אחר כי אם הכורא ית'
 ואשריו אם יצא מעבודת עבדים ויבוא בעבודת המל' הגדול אשר הוא צריך להתקדש ולהשמר
 כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש זרות ומעשה עבירות ובעבודת בני אדם הוא עבד עבדים
 ובעבודת האל הוא חפשי ומה טוב אמר האומר עבדי זמן עבדי עבדים הם עבד יי' הוא לבד
 חפשי יי' מי שיש לו עליו עול בני אדם לא יעשה דבר בעתו לא תפלל ולא יעשה עבודת אלו
 בעתה וכאשר לא יהיה עליו עול אדון יהיו חפציו ברשותו ותפלל בכל עת שירצה ויהיה בשלום
 ולא יירא מאימת המלך ולא משוד רשעים ויהיה לו פנאי לעסוק בעבודת אלהיו ויהיה שפל
 ועניו ולבו נשבר כי כל מתחבר למלכים ולשרים תיקר נפשו בעיניו ויתגאה ולא יכנע ויצו
 לעבודת אלהיו וכן הוא צריך להזהר מדברי נבלות או לתת דופי בני אדם ולהשמר מן
 השבועות הן לשוא הן לאסת וכן הוא צריך ללכת לבתי הסמים נעת מוחם
 יעמוד עליהם בשעת יציאת נשמה ואז יכנע לבבו הערל בהעבירו על לבו חרדת
 המת וכן צריך לו אם יהיה עשיר לבל ילכש בנדי רקסה כי אם בנדים בנינויים
 וששם אכילתו ושמתו וגם תענוגיו כמישור וכמשפט וצריך לו אם יהיה לו הון עתק
 לבל ירבה בנינים

א א ל ז ולא

חשבון האדם עם הנפש

ולא בחמות וענדים וסחורות כי המרבה מכל אלה תגדל נפשו ותאווה ותדל עבודתו וכן הוא צריך אם יבואו עליו צרות או יענג אותו או יבואו עליו שודדים או יאסרוהו בנחשתיהם או ימותו בניו או מידעו או בנאו ואוהביו לכל יתקצף ולקבל הכל כספר פנים יפות ואל יקעס על אהיו ולא יבטל ענין מעניני עבודתו רק יחזיק בצדקתו ולא יתרף ולא יחרף לבבו וכן צרי לבקש רחמים כתגלתו מאלתיו להצילו מן חיצר הרע ולמלטו מלחטא לפניו ואל יטעהו מדרכיו ואל תהיה יגיעתו לריק ותקותו למח נפש ויזכור כי יש אנשים יגיעות בעבודת ימים רבים וכסוף ימיהם עמד שטן ליסינם לגבר יצרים עליהם והשחיתו כל מעשיהם ויש מהם שיצאו לעז ומהם שחזרו לקרמותם ומתו ברשעתם ותיה יגיעם לריק והלכו לאבדון ועל כן צריך לכל אדם לפחד על נפשו ולהתגדל ככל יום לאלהיו להצילו מתוקף יצר הרע וצריך להתעסק בדברי חכמים ובדברי תורה יוסם ויליה וצריך ליסרה פושעים כשכש פיו אחרי אשר לא יסר נפשו וצריך לתת מעשר מחונו וצריך לכל יחסר מעבודתו ואם יחסר אל יבטל אותה לגמרי בכא עליו מאורעות רעות ובכא עליו חדושים טובים ובלכתו בדרכים וכחותו חזויה וכי תתקנה וקנה וכן אם הוא צריך אם יהיו לו בנים ללמד אותם מעוריה לדעת את יי ולהרחיק מחכרת מתי רשע ומללסדם חכמות רעות אשר ישחיתו אמונתם וליסרם תמיד כדי שתהיה יראתו על פניהם וכן הוא צריך אם הוא פנוי לקחת לו אשה להיות לו עזר כנגדו ואז רחוק עבודתו ומלט מחצי התאוה הרעה ואז תהיה עבודתו גקיה ותמימה וכן הוא צריך כבואו בעבודת אלהיו ולהתחבר לאיש חסיד וילמד ממעשיו או יקח לו חבר והיו שניהם משתתפים בעבודה ויקנא איש באחיו ויזכר איש באחיו ובוזה תגדל ותוסיף העבודה :

שער ארבע עשר בחשבון האדם עם נפשו :

יש לו לאדם לזכור בכל עת החסדים והנסים אשר יעשה חקיה עם חסדינו כגון נוראות הים ומצרים ובריות עמו בין מות לתים חשף זרוע קידשו ונלחם עם אויביהם באף ובחמה ובקצף גדול וחורידם לכאר שחת וכאשר עשת למלכים האדירים אשר הכניע גאונם מפני עמו וכאשר העמיד להם השמש בחצי השמים עד יקום גוי אויביו וכאשר ענה לחוקיהו בחלורו ושמע תפלתו וראה דמעתו והאריך ימי חיותו וכאשר ענה ליונה כמע' הדגה אשר מכשן שאול ענהו ומסעמקי תחום העליו וזלאור עולם הוציאהו וכאשר ענה לחנניה מישאל ועזריה באש הכנשן ואשר שלח מלאכו והצילם ולא שלטה בהם האש והאל אשר בטחו בן הראה כחו וקדש שמו ברכים וכאשר עשה לדניאל כגובא דארייותא אשר שלח מלאכו וסגר פי האריות ולא אכלוהו ויתן כפרו לאויביו אשר למות הגידוהו וכאשר עשה למרדכי ואסת אשר ראה בעניים ותעניתם ותפלתם ויכטרו רחמיו להם והפר מחשבת חמץ על ראשו וכאשר עשה לאנשי נינוה אשר ראה תחנתם ומרירות נפשם והצילם מסות ואשר דבר לעשות להם לא עשה להודיעך כי דברי הרע ויניו התשובת לאחור תשיבו ואם יהיה בשורה טובה כל אשר דבר בא יבא למען זכיר מה חמלת אלהינו עלינו כי דברו הרע כתשובת ומעשים טובים לא יקימנו ודברו הטוב לעולם אחור לא יש בנו וכאשר עשת לאחאב בהכנעו לפניו ולא הגיב הרעה ביסו וכאשר עשה למנשה אשר ראתו בצרתו ויעתר לו ושיבהו לירושלים וכאשר עשה לאוב אשר נסדו לחראות צרקו ואחר בן חפל עליו והגדיל טובתו באהבתו ובחמלתו כל זה יש לאדם להשיב אל

העת הראויה לעבודת האל יתברך

והנורא הרחיבו והעניקו מטובו עד אשר פרע חובותיו ויצא מעול מצוקותיו ויחשב כמו כן
 אם יצאה עליו גזרת מלך ליהרג או ליענש והצילו האל או נלקח בשבי או נאסר בבית הסוחר
 וניצל ממנו או אם חשב לעשות עבירה וחנורא הצילו מעשות העבירה ההיא כמו שאמר לא
 יאונה לצדיק כל אין ויחשב כי העתיד לאל כעת צרה ונענה והתפלל בלבו אם היו לו אויבים
 ונשמעו תפלתו ממבקשי רעתו וראה נקמתו מהם או באו לידו ונמלם טובה תחת רעה ויחשב
 כי אם עברו עליו שארעו רבות וקבל הכל בסגר פנים ימות כמו שאמר איוב גם את הטוב נקבל
 מאת האלהים ואת הרע לא נקבל ויש לו לחשוב כמה מעלות טובו למקום עליו יש לו לחשוב
 אם באה עליו צרה או צער או טלטול או מצאוהו חליים משונים או נפל ממקום גבוה או הוכה
 באבן או בחרב או נפל באש או נשכתהו חיה רעה או קמו בו עדי שקר או נועצו עליו ערצים
 להורגו וניצל מכולם או נתן לו האל אשה טובה ובנים משכילים בכל ובדברים האלה אשר לא
 יסמרו מרוב צריך האדם בכל עת לחשב בהם ולהשיגם אל לבו ומחם יתבונן גוראות אלהיו
 ויכיר כל הטובות אשר עשה לו :

שער חמשה עשר בפירוש העת הראויה לעבודת האל יתברך :

בשיקור המשכיל על סובת העולם הזה יכיר כי כל טובה אשר נחלקה לו לא יוליכנה במורו
 ולא יירד אחריו אך יניח הכל וילך כנודו נעור ורק לבד מטובה אותה אם נחלקה לו היא עבודת
 האל זו לבדה רלוך לפניו כמו שנהלך לפני צדקך ועל כן אמר דוד המלך ע'ה אם תרשהו
 ימצא לך ואמר ועת לדרוש את " ואמר הנביא ע'ה דרשו " בהמצאו קראוהו בהיותו קרו ואנו
 צריכין לחקור ולשאול למה אמר בהמצאו היה עת שימצ' ועת אשר לא ימצא וכשנתבונן בדבר
 הזה נכיר כי יש עת' אשר ימצא האל לדרושי' ועתים לא ימצא . ועל כן אמר דרשו " בהמצאו
 העת הראשונה כשיקנה האדם שכל' כמו ומצא חן . ושכל טוב בעיני אלה מואדם כי בטרם
 שיקנה האדם שכל לא יכיר את בוראו ועל כן לא ימצא לו והשנית בטרם שיעשה עונות ויכעיס
 אלהיו אז לבו ישר ונקי ובלב וך נקי ימצא האל וכשיחטאו לו ויעבור על מצותיו ולא ימצא לו
 כי אם אחרי יגיע רבה מאד עד אשר יכנע וינקה לבבו ממומאתו כתשובה שלמה והשלישית
 בשעה שהצבו מתענין כי תפלת הקהל היא יות מקובל מתפלת היחיד והרביעי בטרם שיתחבר
 לאנשים רעים ולא פיקורוסים ותאבד אמונתו ולא תוכל להרפא לעולם והחמשיית בעוד שהוא
 במרחק כי בעת צרה ישוב אדם בעל כרחו ולא ימצא לו לא אם יעשה למען שמו ועתות הצרה

הם בעת חליו ובעת היותו ביד אויביו או במצור ובעת היותו עני ואכיון ובעת כווא
 ב'מים ובעת לבתן בדרכים מסוכנים ובעת עברו בימים ובעת שתחלש כמו ותאכר עצמו וזה
 החמש עתים אשר הקדמנו כשיבקש אדם בהם או בוראו ימצא לו גם בטרם שיקראנו יעננו כמו
 שאמר והיה שרם יקראו ואנו אענה ועל כן יש למשכיל לחזור באלה העתים בטרם יאבדו
 מרשותיו ואז ינחם ולא יוועיל לו וראוי למשכיל לדעת ולראות כמה עתים אכרו לו וכמה עתים
 ישארו לו וימחר כאלה הנשארם לבקש מהם רצון אלהיו בטרם יאבדו כגאשר אכרו האחרים
 והם יעזרו לעשות הטוב בעיניו ומצא לנו בכל קראנו אליו :

שער ששה עשר אזכור בו קצת חמדות העולם הכוננדם אויב' פנע'ה'ה' ומשלה'תו ורעותיו
 דע כי תלאות העולם הזה ורעותיו וכל סוס אשר בו לא יכירנו הכסיל כי אם המשכיל בעבור
 כי תלאות העולם ורעותיו מכוסות בשכיותיו ותענוגיו ועל כן לא יכירם הכסיל כמו יאשה
 ע'ה אשר יחזק אדם את'ה' ולא יכיר כל מנס בה באחבתו אותה רק כשיראה אותה אדם אחר

חמדות עולם הבא ושכולות עולם הזה בו

אשר לא יאהבנה הוא יכיר כל מום אשר בה וכן העולם הזה בעוד שיעסוק בו האדם ולא יכיר
 רעותו מרוב אהבתו אותו וכשיפרד ממנו אז יכירנו ודע כי רעות העולם הזה עצמו מספר
 ואין להם תכלה וכנגדם הם שונות העולם הבא כי אנו רואים העולם הזה אינו קיים וכל שונות
 יכלו ויבדלו וכל טובו לא יעמוד והעולם הבא קיים ושוכניו לא יכלו וטובו לא יחלוף העול הזה
 לא יבטח אדם בעונו וכבודו והעולם הבא יבטח אדם בטובתו כי לא תסור העולם הזה מלא
 אכחות ומחזק וצרות ותהפוכות ושמועות רעות וחליים משונים ועונות ואיבות ומלחמות וקלון
 וחזרה ומיתות ודבר יגיעה ועבודה קשה והעולם הבא מלא שלחה והשקט ובטחה ושבת וחיי
 נצחיים ובריאות ושלוש וכבוד ומנוחה העולם הזה לא יאמין אדם בעצמו ולא בצדקתו עד יום
 פותו ואפשר שיהיה צדיק ועובד אלהיו כל ימיו ובאחריתו יהיה נבל ויהיה כל יגיעו לריק והעול
 הבא כל מי שימלט בצדקתו לא יפחד רק הצדק והיושר אשר בו לא ישתנה ולא יפחד העולם
 הזה הוא מערת פריצים ובו הרשע ומלא מאנשי בליעל והם המתענגים בטובת העול אך רוב
 הצדיקים אשר בו נגשי ומעוני וחולים כל ימיה ומאוס להודיעך כי אין העול הזה נוח החסיד
 אך ה' הוא נוח האמת והאמונה והיושר והזכות והחסידים הם מתענגים בטובתו ואין בו חלק
 ונחל לרשעי ולא ינחם בו כי אם הקדושי הטהורי העול הזה כל חדש אשר בו יכלה וכל מתחיל
 יכלה אך ה' לא תכלה טובתו ואין לו תכלית וסוף העולם הזה טובתו ועושרו גורם לכני אדם
 לנגוב ולעשוק ולחמו ולעשו אונאות וה' הטובתו וכבודו גורם לאדם לעשו יושר וצדק ויעיר
 רוחו לעבוד האל והעול הזה מבחר תענוגיו אינו כי אם בענינים מאוסי ונגי כגון חברת הנשי
 אשר אין טנוף כמותו אך ה' אין תענוגיו לא בעניני קדושי וכים וצחי כגון שירא זיו השכינה
 ויתחבר עם המלאכי ויעשה כמעשה להלל לשם יצור ב הכ ה' בתענוגיו ויסכל החכמי וישיא
 הגדולי ויקח טעם הזקני ויעור פקחי ער אשר יבשכם אחריו ויתלכדו במוקשי אך ה' פחכים
 הפתאי ופוקח עורי ונותן דעת לכסילי ויעור הישגי וישכיל המהוללי העול הזה על פי הטובת
 והעושר והכבוד אשר ישנו האדם כמנו יהיה רוב יגיעו ועסקיו ביום ובלילה אך ה' כפי הטובה
 אשר ישנו האדם בו כן תחיה רוב מנוחתו ושלוחו ותסור יגיעתו וכל עסקיו :

שער שבעה עשר בזכרון האדם יום המות :

דאוי לכל הירא דב השם להשיב אל לבו יום המו ושואתו וחרדתו יהיה לו למזכרת ויאמר ללבו
 לכי לכי הלא ידעת כי לא נבראת כי אם לשוב לעפר מיום היותך מדוע לא זכר אחריתך הלא
 תדע כי כל הימי אש אתה חי על האדמ כאל עובר את וכמוץ יסוער מנוגז וכעשן מארוב יסד
 חרוצים וחיך קצוצי וכל אשר יעבור עליך יום או לילה תחסר חלק מחלקי חיך ונכלי תקרוב
 אל הקבר ותעוף בלא אבר ומדוע לא ידע כי עפר אתה ולא זכרת כי מן האדמה נוצרת ועל מי
 בטחת כי מרות ומדוע אתה נסחר ולא תעביר על לבך יום המו יום אש תאבד עצתך ונסרחה
 הכמת יום ידבק לשינג לחכך יום ישיאוך על כתף יסבלוך ועל ארץ תדהית ישליכוך ועל כל
 מעשה יחשכך וכאבך תדכה ואשך לא תככה יום תראה החשבון ערוך והספר פתוח וסאוני
 משפט וכוס תר על ביד י' שם המצא שמריה ותהמי נפייך בציריה וכה תשיב על דונותיך הלא
 אז תראה פרי מעליך ותמצ נמולך ולו תמות כמו הבחמה ולא תהי עתיד לתת חשבון היחלך
 לשמוח כמותך אך תלך לרס פמו ולמסן אופל ארץ חשך וצלמו שם תפול עליך איסה ותכסך
 כליסה ולבושך גוש רמה ויוור על גופך גפרית לבלתי השאר לך שריד הלא היו הדו נורא ו
 יום אשר אין לו פרוץ יום תמרור בגכיה ותאניה ואני זום חרדה וצעקה יום שואה ונא ז יום

ההפרש אשר בין צדיק ורשע

מסדר מריס תעיוך אבל משער מול משער יום יחרה אף האל וקנאתו ונתכה כאש חמרו
 יום ירכו העצבים וחמאכוכים יום יחמה כל איש ידיו על חלציו יום יאכרו כל חפציו יו' תצא
 חושמת וישאר הנוף ככלי מלא כל ימיה מושלך כאנן דומם ועתה בן אדם על מי תנוס לעזרה
 אומי יתיה עליך סתרה הלא או תאמר אוילי מה עשית ומדוע דבר ייבית ואחרי שריו לבי
 פנית ובמה אתנסה וערום אנכי מתקושש וחתבושש והכלם מחסאתיך ותן תודה לאלהיך
 כעוד נפש בנפך בשרם יחשכו כוכב נשפך האל מסמשש הקשים ישלנו מסות ינאלנו ויראן
 עינינו וישמח לבנו :

שער השמנה עשר בהפרש אשר בין צדיק ורשע :

דע כי הרשע לא יוסר עד ייסרוהו • ולא יחר בהיותו בטובה עד אשר תבואחו שואחו ואז יקץ
 פשנורו אך הצדיק בהיותו בשלוח אז יחר ויפחד מן תבא עליו הרעה כמו שאמר כיום שונד
 היה בטוב ונ' והרשע אם יתן לו ה' עושר ונכסים וכבוד אז יסיף צרה ולא יחלל מעשורו כל
 עכירה ויבשו ויבטח ברוב עשרות קר נמשו בעיניו ויזיק לבני אדם ולא יחמול על העניים
 פרודים והצדיק אם יהיה לו הון עתק לא ישכח העניים ויזכור המרודים ויעזור אותם רמז
 כנע נמשו ולא יתנאה על אדם ולא יבטח בעשרו וידע כי הוא רוח הולך ולא ישוב והרשע
 אם ישיג מעלה גדולה ועושר וכבוד יאמר בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני ראה
 האל כי הייתי ראוי לכל הכבוד הזה תחכולתי ועצתי צנרתי העושר הזה ואלו אהיה כמו מלוגי
 ומלוגי העצלים הייתי רש ועני כהם והצדיק כאשר תשיג ידו לכבוד גדול יאמר כאשר אמר
 דוד המלך ע"ה מי אנכי ומי ביתי כי הביאתני עד הלום ויאמר מדוע זכני הבורא לכל הטובה
 הזו ואני אין בי מעשים טובים והייתי ראוי להיות נגש ונענה כל ימי על רוב חסאתי וחורתי
 הפך לי הרע בטוב ובמה אוכל לגמול אותך מאלף ויתוכח עם לבו ויאמר לבי לבי תבטח
 ברוב כבודך כי יודע אם הוא לשוכתך או העושר הזה אם הוא לבלעדיך שסור או הרדע
 אם יבואו לך שודדי לילה ויבחו יגיעך או התרע שנתן לך האל זה הכבוד מפני שהוא מואס
 בך ואם יש לך שום זכות גמולך אותו בעולם הזה כדי שתלך ריקס בעולם הבא הרשע אם
 יתחבר למלכ'ס יאמר בלבו מפני שאני מחבר נכנר ובעל שכל ידעת על כן עליתי למעל הזאת
 ולא יתן חבורא כבודו אלא למי שראוי לו ועל כן חלק לי הכבוד הזה והצדיק יאמר אנא אלהי
 חנה אנכי עפר ואפר רמה ותולעה חרפת אדם וכזוי עם ובמה זכיתי לזה הכבוד ויש בעולם
 חסידים וטובים ממני והם בצער וכדוחק וקיצר יד ולא זכו לאחד מני אלף מכל אשר זכירתי
 והרשע אשר יורש יכעס ויתקפץ ולא יסתפק בחלקו וילך בליה לגנוב ולעשוק ויעש ההונאו
 כדי שיבא לידו הון עתק וקנא בחביריו ויבקש מכל אדם לעסוק ולעזור אותו והצדיק אם יורש
 יתן שכח לבורא כמו שאמר איוב י' נתן ויילקח יהי שם יי' מנודך ויסתפק בפת חרבה וישמח
 בחלקו ולא יחלל לכבודו עזרת בני אדם כי אם עזרת האל לבדו והרשע אם יחלה יפחד ויירא
 מאד שמא קרבה עתו ווא ינחם על כל אשר עשה וידור נדר לעשות תשובה אם יתרפא וכאשר
 יתרפא ישוב לרשעותו והצדיק אם יחלה לא יפחד מן המות כי הוא יודע כי יצא מאפלה לאורה
 ומאנחה למנוחה ויכיר כי הבורא אוהב אותו ועל כן ייסרוהו כדי שיתיה טהור ונקי מכל עונותיו
 בלכתו לעולם הבא וידור נדרים אם יתרפא לחוסף על עכומו וכאשר יתרפא לא יחלל דבר
 ככל

ככל היוצא מפיו יעשה והרשע אם יחכם מיד ישחית אמונתו בחכמתו וילעג על החסידים
 ויחשב כי הם פתאים ויחשב כי החכמה לו לבדו נתנה וראשי פרי הטאתו אשר יקנה מחכמתו
 כי לא יאמין בתחית המתים ולא ביום הדין ולא בדברי רבותינו אל רק יהיב הכל כאין ויביא
 ראיות ואיות מחכמתו הדלה ויניח הקבל החזקה וירדוף אחרי אותיות חלושות וסברו זרועות
 והוא כמו ירבעם חוטא ומחטיא את הרבים ועל כן עזר הרבים תלוי בו ואם יחכם החכם תכפל
 אמונתו ויתחזקו מוסדותיה בלכון ויורה התועים וילמד למושעים ויחזק אמונתם החלושה
 באותו ומופתים חזקים מן השכל ומן הכתוב ומדברי רבותינו אל ואם יבואו על הרשע חדושים
 או עסקים אשר ישלח בהם ישכח אלהיו ואם היה מתפלל יניח תמלתו ואם היה עוזר דלים
 ישכחם ואם היה לומד דברי אלהים יניחם ואם יבואו על הצדיק חדושים או עסקים רבים לא
 יחרף ידו מעבודתו ולא יחלף לבבו מסימו רק לבבו ועיניו אחרי עבודת אלהיו ולא יטרודדו
 העסקים החזקים ולא החדושים והשבושים ואם יבואו על הרשע מאורעות רעות או יקחדו
 בשבי או יאסרוהו במאסר או יענוהו או יעשו בו שפטים תקצף על דין אלהיו ואמר טוב מותג
 מחיי ומת היה סולי הרע בין חברי כי הם בשלוח ולא שבט אלוה עליהם אני מיום שנבואתי
 מנחה לא מפאתי סרעה אל רעה יצאתי ויוסף יי לי יגון אנחותי על מכאובי ויש ערו אשר
 יכעס הרשע על נפשו לרוב הצרות אשר יתקפוהו עד אשר ימות מראתו או והרונ עצמו או
 שיסחר לעבוד על כדי שימלט מאותה צרה וכאשר תנא על צדיק תלאה או צרה יאמר עונותי
 חסו אלה ומדי היתה זאת אלי אני עשיתי ואני אשא חייב אני לקבל זה כיהנורא לא
 עשה לי רע וחלילה לאל מרשע אך אני הרעותי לעצמי ויאמר מי יודע אם הנורא ייסוני מרוב
 חמלתו עלי או הצרות האלה לסובותי או לכפר בהם עוני או למען לא יהיה לי פנאי
 להתעסק במעשים רעים או לתת לי שכר עליהם או ליגבל בשבילם כמיתה משונה או מצרות
 אחרות גדולות מאלה ואשר ימלט הרשע מצרותו ויצא לרוחה ויסוד פחדו ויאמר בלבו עררה
 אוכל להשלים עם עסק אשר החילתי ועתה אתענג כפי אשר יגמתי ואעשה שמחה גדולה
 וסעודות כעבור כי נמלטתי ואעשה לנפשי כל הנאות אשר אוכל והצדיק כאשר יצא מצרה
 לרוחה יתן הודאות לאל ויאמר בלבו כמה אאמין כי לא יבואו עלי צרות אחרות הברונ צדקתי
 וחסדי ומי יודע אם לא נמלטתי מן הצרה הזאת לעשות מעשים טובים או להסיף על חטאתי
 פשע וכמה זכיתי למצוא חן בעיני והנה המלכים יבואו עליהם צרות רבות ואיך נמלטתיו
 אני ונצלתיו ואם ימלט הרשע מחולי רע ימהר לעשות כחורית ולננות נתיים ולהתענג עם
 נשיו ולהרדש בגדי חמודות ולהתחבר לגדולים ולקנות עבדים ולהרבות עסקים ואם ירמא
 הצדיק יוסיף לעשות חסדים ולעזור דלים ולהכנע לאלהיו ולהרבות הדוננים ולשלם נדריו
 ולהטיב דרכיו ומעשיו ואם יעשה הרשע צדקה תיקר נפשו בעיניו ויתפא כה לחבריו ויחשוב
 כי אין כדורו כמיהו ואם ימלט מצרה יאמר כי בצדקתי נמלט והצדיק מעשיו בעיניו כאין
 ויסתיר צדקתו ומגני אדם ואל יתהלל בהם והוא נכזה בעיניו ואם ימלט מצרה יאמר כי בחסדי
 האל נמלט ולא בצדקתו ואם ירכו עסקי הרשע ויהיו לו מעשים רבים לא ישקט עד אשר
 ישלימם ואין אלהים כל מזמנותיו וכאשר יהיה לו פנאי אי ילך ותמליל ולקרית ולהתחיל לחכמי
 והצדיק כל אשר ירכו עסקיו תוסיף עבודתו ולא יחסר מסנה דבר ואם יהיו לרשע גנים ילמדם
 מנערותם לסחור ולעשות מלאכ לא ילמדו ויברי אלהים והצדיק ילמד לבני תורת יי ויניחם
 ויחסרם תמיד עליו נאמר מתהיך בתומו צדיק אשרי בני אחריו

תושר בעים

12:2:2
18:12:6

454
12:4:2:5
12

142
14:4 455:4:2:6
2:4

8 1/4
12 1/4

12 1/4
34
36
3
+ 1670

36:4
3:1:3
39:1670

dominic
J 20506 mi: no

Mess^{re} scipione Secundus etc. etc. etc.

visti per me sed domine carissimi etc